STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05925

A PLEA TO THE UNITED NATIONS

Joseph Aronoff

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יוסף אַראָנאָף

"A PLEA TO THE UNITED NATIONS"

אַ געבעט צו דער יו־ען

מאָנטרעאל, 1955

"A PLEA TO THE UNITED NATIONS"

BY JOSEPH ARONOFF, J.P.

PRINTED IN CANADA

Copyright by

J. ARONOFF, J. P.

November 1954

MONTREAL, CANADA

אינהאַלט

ערשטער טייל

פאָרוואָרט
אַריינפיר
דער יידישער חורבן
אַ געבעט צו דער יונייטעד ניישן׳ס
מדינת - ישראל

צווייטער טייל

50 יאָר אין קאַנאַדע. (ביאָגראַפיע פון מחבר)
געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס
דערינערונגען

יוסף אַראָנאָף

פאָרוואָרט

פריינד י. אַראָנאָף איז אַ באַקאַנטע פערזענלעכקייט אין קאַנאַדער יידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן. מיט 50 יאָר צוריק האָט ער אויסגעוואַנדערט פון זיין אַלטער היים אין אייראָפּע און זיך באַזעצט אין קאַנאַדע אין דער שטאָט מאָנטרעאַל. זיין גאַנץ לעבן איז ער געווען פאַרבונדן מיט דער אַלטער היים דורך פירן אַ גרויסע הילפס־טעטיקייט פאַרן אייראָפּעיישן יידנטום. דער חורבן פון אייראָפּעיישן יידנטום האָט אויפגעטרייסלט זיין געוויסן. זיינע פריינד און משפחה זענען אין נאַציש פייער פון שחיטות אומגעבראַכט געוואָרן. אויף אַן אייגנאַרטיקן אופן האָט ער געזוכט אַ וועג און אַ מיטל עפּעס צו טאָן פאַר דעם יידישן פאָלק. ער האָט אָנגעשריבן אַ ליד צו דער יו־ען, וואָס דריקט אויס דעם באַגער און ביטע צו אָנערקענען די יידישע רעכט צו זיין היסטאָריש לאַנד. פאַר אַ יחיד איז דאָס אַ געוואַגטער שריט און אַ גלענצנדער איינפאַל. אויף זיין ווענדונג האָט ער באַקומען אַן אָפיציעלן ענטפער, אַז די פראַגע וועט באַטראַכט ווערן. אַ חודש שפּעטער, נאָכן דערהאַלטן דעם בריוו, איז די יידן־פראַגע באַטראַכט געוואָרן דורך דער יו־ען און עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו אָנערקענען די יידישע רעכט אויף זיין נאַציאָנאַלער היים.

י. אַראָנאָף האָט די גאַנצע צייט געטראַכט ווי אַזוי אויסצודריקן אַ דאַנק צו דער יו־ען און אויך צו די פאַרשטייער פון דער קאַנאַדער רעגירונג, וואָס האָבן מיטגעהאָלפן דורכצופירן דעם היסטאָרישן באַשלוס.

דער רעזולטאַט פון דעם טראַכטן איז דאָס דאָזיקע בוך. די אַרבעט איז אַ נאַציאָנאַלער חשבון־הנפש פון אַ נאַציאָנאַל געשטימטן ייד, וואָס האָט גייסטיק איבערגעלעבט די צווייטע וועלט־מלחמה, דעם גרויל פון דער חורבן־עפּאָכע, די שטרעבונג און דערוואַרטונג פון לייזן דאָס יידישע פּראָבלעם דורך דער יו־ען און די פרייד פון דער אַנטשטייאונג פון מדינת־ישראל. דאָס זענען אייגנטלעך די דריי קאַפּיטלען פון דער ערשטער טייל פון דעם בוך. די צווייטע טייל פון בוך באַפאַסט זיך וועגן מחברס 50 יאָר טעטיקייט אין מאָנטרעאַל.

דער אינהאַלט פון בוך איז פון גרויסער חשיבות און איז אַ ביישטייער צו דער יידישער היסטאָריאָגראַפיע. פון מעטאָדאָלאָגישן שטאַנדפּונקט דערגייט דאָס בוך צו דער העכסטער פּערפעקציע. דאָס באַווייזט, אַז דער מחבר האָט פיל אָנשטרענגונגען, מי און אַרבעט פאַרווענדט פאַר דעם בוך.

זאָל דעריבער זיין אַרבעט, מי און אָנשטרענגונג געקרוינט ווערן מיטן גרעסטן דערפאָלג.

דר. עיבי איליוויץ

אַריינפיר

דאָס בוך איז אָנגעשריבן געוואָרן אין צוזאַמענהאַנג מיט מיין פופציק־יאָריקן יובילעאום פון אָנקומען קיין קאַנאַדע. מיט פופציק יאָר צוריק האָב איך פאַרלאָזט מיין אַלטע היים און דורך פאַרשידענע וואַנדערונגען אָנגעקומען אין דעם פרייען דעמאָקראַטישן לאַנד קאַנאַדע. די גאַנצע צייט בין איך מיט אַלע פעדעם פון מיין האַרצן געווען פאַרבונדן מיט דער אַלטער היים, וואָס איז געווען דער צענטער פון יידישע טרוימען, באַגערן און האָפענונגען.

די גשעענישן אין לויף פון די פופציק יאָר האָבן צעטרייסלט די פונדאַמענטן פון יידישן לעבן אין דער אַלטער היים. אין אַ סביבה פון האַס, שנאה, פאַרפאָלגונגען און פאָגראָמען האָט דאָס יידנטום, אונטער די שווערסטע באַדינגונגען, געלויכטן ווי זוניקע, גייסטיקע שטראַלן פאַרן וועלט־יידנטום אויף אַלע געביטן. די אַלטע היים איז געווען דער צענטער פון יידישער חכמה, וויסן, ליטעראַטור, קונסט און אין די ערשטע רייע האָבן זיך אַנטוויקלט אַלע אידעען, וואָס האָבן געזוכט אַ תיקון פאַרן יידישן גייסטיקן און פיזישן קיום.

די צווייטע וועלט־מלחמה, דער גרויל פון דער מענטשהייט, דאָס פינסטערע און ביטערע קאַפּיטל, וואָס דער נאַציזם האָט פאַראורזאַכט, האָט צעשטערט דאָס יידישע לעבן אין דער אַלטער היים. פאַרניכטעט און צעשטערט ישובים אין אַ גאַנצע רייע לענדער, וואָס האָבן מיט זיך רעפּרעזענטירט אַ טויזנט־יאָריקע יידישע געשיכטע, יידישע טראַדיציעס, יידיש רעליגיעז און קולטורעל לעבן, יידשע טרוימען, באַגערן און האָפנונגען זענען מיט דער גרעסטער בייזוויליקייט, רציחות, שחיטות, מאַסן־מאָרדן אומגעבראַכט געוואָרן. דאָס יידישע לעבן פון זקנים, מענער, פרויען און קינדער זענען אין מעכאַניזירטע גאַז־אויוונס פאַרברענט געוואָרן און נאָכהער אין וויסטע קרעמאַטאָריום פייערן פאַרברענט געוואָרן.

גלייך ווי די צווייטע וועלט־מלחמה איז אויסגעבראָכן, בין איך באַהערשט געוואָרן פון געפילן פון מורא און שרעק איבערן גורל פון אייראָפּעיישן יידנטום. די ווירקלעכקייט פון דעם גרויסן חורבן פון יידישן פאָלק האָט איבערגעשטיגן יעדע טרויעריקסטע און שוואַרצסטע פאַרשטעלונג. די ציפער פון זעקס מיליאָן קדושים אומגעקומענע על קדוש השם ועל קדוש העם איז דער טראַגישער בילאַנס פון דער חורבן־עפּאָכע.

דער גרויליקער קאָשמאַר, וואָס האָט אויפגעשוידערט מיין געוויסן אין דער צייט פון דער נאַציאָנאַלער קאַטאַסטראָפע בין איך געקומען צו דער איבערצייגונג אין דער ריכטיקייט פון ציוניסטן געדאַנק, אַז יידן מוזן איינמאָל פאַר אַלעמאָל שאַפן פאַר זיך אַ נאַציאָנאַלע היים. יידיש לעבן טאָר נישט

און קען נישט זיין אויסגעשטעלט אויף נסיונות און קאַפּריזן פון בעסטיאַלע הערשער. דאָס האָט מיך באַוויגן אָנצושרייבן אַ בקשה, אין דער פאָרם פון אַ ליד, צו דער יו־ען, אַז זי זאָל איינמאָל פאַר אַלעמאָל אָנערקענען, אַז יידן זענען אַ פאָלק מיט אַלע פעלקער גלייך און האָבן דאָס רעכט זיך אויסצולעבן זייער אייגנאַרטיק לעבן פון נאַציאָנאַלן, רעליגיעזן און קולטורעלן שטאַנדפּונקט.

אין דעם טעקסט פון בוך גיב איך אָן דאָס ליד און אויך דעם אָפיציעלן ענטפער, וואָס איך האָב באַקומען פון דער יו־ען, דאָס הייסט פון דער וועלט־אָרגאַניזאַציע פון די פאַראייניקטע פעלקער.

זאָל מיין באַשיידענער בייטראָג אויף דעם געביט דינען אַלס היסטאָרישער דאָקומענט פאַר כל ישראל און עם־ישראל.

זאָל די נייע עפּאָכע אין דער געשיכטע פון יידישן פאָלק, דאָס הייסט, פון דער מינוט ווען עס איז פּראָקלאַמירט געוואָרן די יידישע מדינה, זיך פאַרוואַנדלען אין אַ לויכטנדער זון, וואָס זאָל שיינען מיט אייביקע שטראַלן און פאַרווירקלעכן די אידעע פון נצח ישראל.

מיט די געפילן גיב איך איבער דאָס בוך, אין די הענט פון די לייענער, וואָס אַנטהאַלט אַן אָביעקטיוון היסטאָרישן איבערבליק פון יידישן חורבן, געראַנגל, קאַמף און אַנטשטייאונג פון דער יידישער מדינה.

מיין גרויסע אָנערקענונג צו דער יו־ען, אָרגאַניזאַציע פון די פאַראייניקטע פעלקער, פאַרן אָננעמען דעם באַשלוס דעם 27טן נאָוועמבער, 1947, צו גרינדן די יידישע מדינה און אַלס לאָיאַלער קאַנאַדער בירגער, דריקט איך אויס מיין האַרציקסט אָנערקענונג צו די צוויי נאָבעלע פּערזענלעכקייטן: האָנאָראַבל אילזלי און האָנאָראַבל פּירסאָן פאַר פאַרטיידיקן דעם יידישן שטאַנדפּונקט פון גרינדן מדינת־ישראל.

דער מחבר

קאַפּיטל 1

דער יידישער חורבן

דער אָנהויב פון דער יידישער טראַגעדיע אין אייראָפּע דאַטירט זיך פון דעם מאָמענט ווען די נאַציס זענען געוואָרן אַ דעצידירנדיקער פאַקטאָר אין דייטשלאַנד און באַהערשט די מאַכט.

דער 30טער יאַנואַר, 1933, דאָס איז די דאַטע ווען היטלער האָט באַהערשט די מאַכט אין דייטשלאַנד. דאָס איז אַ דאַטע ווי אַ שוואַרצער פאַרהאַנג, וואָס האָט פאַרשטעלט די ליכטיקע שטראַלן פון דער זון, אַ דאַטע, וואָס איז דער אָנהויב פון צוואַנג און טעראָר, אַ דאַטע פון אומזיכערקייט צו די עלעמענטאַרסטע רעכטן פון פערזענלעכער פרייהייט.

דער נאַציזם איז אַ ווילדער אַרויסוווּקס פון דייטשישן פּאַן־גערמאַניזם, פון וועלן באַהערשן גאַנץ אייראָפּע, אונטעריאָכן די פעלקער און אין דער ערשטער רייע אויף אַ גרויזאַמען אופן פאַרניכטן און אומברענגען דאָס אייראָפּעיִשע אידנטום.

די נאַצישע פּלענער זענען נישט ערנסט גענומען געוואָרן דורך דער וועלט, ווייל קיינער האָט זיך נישט געקענט פאָרשטעלן, אַז אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, ווען די מענטשלעכע קולטור און טעכניק האָט דערגרייכט צו דער העכסטער מדרגה פון אַנטוויקלונג, זאָל געמאָלט זיין אַזאַ רעגרעס צו באַרבאַריזם אין די ערגסטע פאָרמען פון די ווילדסטע שבטים אין די פאַרהיסטאָרישע צייטן.

וואָס מער די דייטשן האָבן זיך איינגערעדט און אַנדערע געוואָלט דערמיט פאַרטושן, אַז זיי זענען די רעפּרעזענטאַנטן פון דער נאָרדישער ראַסע און אויך די פאַרשטייער פון דער אייראָפּעיִשער קולטור, אַלץ מער זענען זיי דעגענערירט געוואָרן, ווערנדיק די רעפּרעזענטאַנטן פון מאָרד און רויב, פאַרניכטונג און צעשטערונג פון מענטשלעכע לעבנס און מאַטעריעלע פאַרמעגנס.

נאָכדעם ווי היטלער איז געקומען צו דער מאַכט און איינגעפלאַנצט אין מיליאָנען דייטשישע מוחות שנאה און האַס צום יידישן פאָלק, איז געוואָרן אומגעלעגט פאַר יידן צו לעבן אין דייטשלאַנד און אויך אין אַנדערע אייראָפּעיִשע לענדער, וואו דער ברוטאַלער אַנטיסעמיטיזם, אונטערן דייטשן איינפלוס, האָט אויפגעוואַקסט און אָנגענומען אַגרעסיווע פאָרמען.

די לאַגע האָט געצוווּנגען, אַז די יידן, וואָס האָבן געהאַט די פינאַנציעלע מעגלעכקייטן און די קלענסטע שאַנסן צו אַנטלויפן פון היטלערס גהינום, זאָלן זיך לאָזן אין אַ וואַנדער־וועג צו זוכן אַ פריי אָרט אין דער וועלט.

דער רעזולטאַט פון דער סיטואַציע איז געווען, אַז שיפן מיט היימלאָזע יידן האָבן געוואַגלט איבער די ימען און קיין שום מדינה האָט זיי נישט געוואָלט אויפנעמען. די גאַנצע טראַגישקייט פון יידישער היימלאָזיקייט און באַדנלאָזיקייט איז אין דער פאַרצווייפלטער פאָרם געקומען צום אויסדרוק.

וועגן דעם האָט ה. לאַנג געשריבן אַן אַרטיקל אונטערן טיטל: „22 שיפן מיט היימלאָזע יידן וואַגלען אַרום אויף אַלע ימען". וועגן די וואַנדערער אויף די שיפן, וואָס זוכען אַן אָרט אויף דער וועלט האָבן די אַמעריקאַנער קרייזן פון דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָמיסיע פאַר פליכטלינגע דערקלערט, אַז אַ צאָל „אומלעגאַלע" שיפן וואַנדערן אַרום אין די ימען פון אַלע וועלט טיילן. פאַרוואָס זענען די שיפן און זייערע פאַסאַזשירן „אומלעגאַל"? „אומלעגאַל" דערפאַר, ווייל די שיפן האָבן אויף זיך יידישע וואַנדערער אָן אַ באַשטימטן ציל וואו זיך אַפּצושטעלן. אַ צאָל וואַנדערער האָבן געהאַט אַ ציל, האָבן געהאַט וויזעס, פאַרשידענע פעסער און דאָקומענטן, וואָס האָבן זיי פאַרזיכערט, אַז אַזוי גיך ווי די שיף וועט אַריינשווימען אין דעם אָדער אין אַן אַנדערן פּאָרט, וועלן זיי געפינען רו און מנוחה אין אַ לאַנד און האָבן אַ באָדן אונטער די פיס. אַרויסגעוויזן האָט זיך, אַז דאָס איז געווען אַן אילוזיע און אַן איינרעדעניש. די מאַכט־אָרגאַנען אין די פּאָרטן לאָזן נישט אַראָפּ די וואַנדערער פון די שיפן. נישטאָ קיין שום מעגלעכקייט פאַר אַ רעטונגס־פּלאַן. צוריקפאָרן, אָדער פּרובירן מזל אין אַן אַנדערן פּאָרט. צוויי און צוואַנציק שיפן מיט יידישע וואַנדערער האָבן געוואַגלט איבער די ימען פון דער וועלט און קיין שום לאַנד האָט זיי נישט אַריינגעלאָזט.

די פליכטלינג־טראַגעדיע איז נישט געווען די טראַגעדיע נאָר פון די היימלאָזע. עס איז געווען די טראַגעדיע פון גאַנצן פאָלק ישראל.

אויב שיפן איז געלונגען ערגעץ ווו צו לאַנדן, איז דאָס געווען אין ישראל, ווי דער ביישפּיל פון דער שיף סט. לואיס.

דער היטלעריזם האָט די יידן אין די אייראָפּעיישע לענדער געמאַכט נע־ונד. וואַגלערס און וואַנדערערס, וואָס זוכן אַ תיקון.

נאָך לאַנג פאָרן אויסברוך פון דער מלחמה האָט היטלער געמאַכט אַן אָנגריף אויפן יידישן גייסטיקן לעבן. דער אינסטיטוט פאַר יידישע ענינים שרייבט וועגן דעם פאָלגנדעס. אין דעם פּאָגראָם אין נאָוועמבער 1938 זענען אין דייטשלאַנד צעשטערט און פאַרברענט געוואָרן איבער 400 שולן און בתי־מדרשים. לויט אַנדערע חשבונות דערגרייכט די צאָל פאַרברענטע און צעשטערטע שולן ביז 520. צווישן די חרובע שולן זיינען געווען נישט בלויז פּרעכטיקע מאָדערנע געביידעס, נאָר אויך די עלטסטע און פאַרהייליקטע

שולן אין דייטשלאַנד. דער ערשטער חורבן איז געמאַכט געוואָרן אין מיכבן נאָר אין פּריילינג 1938. נאָכדעם איז געקומען נירנבערג, ווו שטרייכער האָט פאַרוואַנדלט די צעשטערונג פון דער שול אין אַן עפנטלעכן נאַציִשן יום־טוב. די שרפות און צעשטערונגען פון נאָוועמבער 1938 זענען דורכגעפירט געוואָרן אויף אַן אָרגאַניזירטן אופן אונטער דער אויפזיכט פון דער נאַציִשער פּאָליציי און שטורם־טרופּן אָפּטיילונגען. אין פיל פאַלן זענען יידן אַליין געצוואונגען געוואָרן אונטערצוצינדן די שולן און די וואָס האָבן זיך אָפּגעזאָגט דאָס צו טאָן זענען געהאַנגען אָדער פאַרפּייניקט געוואָרען. די צאָל שולן, וואָס זענען חרוב געוואָרן אין ווין האָט דערגרייכט ביז 18 און אין פראַנקפורט־אַם־מיין 5. דער גרעסטער וואַנדאַליזם איז געווען דער חורבן פון דער אַלטער יידישער שול אין וואָרמס, די אַזוי־גערופענע רש״י שול, וועלכע האָט עקזיסטירט שוין אין יאָר 1034. אויסער די אַלטע פאַרהייליקטע ספר־תורות און אַלטע באַצירטע סדורים און מחזורים האָט די שול אויך באַהאַלטן אַ גרעסערע צאָל היסטאָרישע דאָקומענטן. דאָרט איז אויך געשטאַנען רש״יס שטול און טיש. נאָך דעם חורבן פון די אַלע שולן האָט די נאַציִשע רעגירונג, דעם 12טן נאָוועמבער 1938, אַרויסגעגעבן אַ באַפעל, אַז די יידן מוזן אויף זייער אייגענעם חשבון אויפרוימען די חורבות. די אַסעקוראַציע אויף די געביידעס איז קאָנפיסקירט געוואָרן פון דער רעגירונג.

אויף אַ מער גרויזאַמערן אופן איז פאָרגעקומען די פאַרניכטונג פון די שולן אין פוילן. די נאַציס האָבן פאַרנומען פוילן אין דער ימים־נוראים צייט פון יאָר 1939. אין אַ סך שטעט זענען די שולן פאַרברענט געוואָרן אין ראָש־השנה און יום־כפור. אין אייניקע שטעטלעך זענען די מתפללים מיט די שולן פאַרברענט געוואָרן לעבעדיקערהייט. די פאַרניכטונג פון די שולן אין אָקופּירטן פוילן איז דורכגעפירט געוואָרן אויף דעם זעלבן באַרבאַרישן אופן ווי די פאַרניכטונג אין דייטשלאַנד אין יאָר 1938. די טיילן פון פוילן, וואָס די נאַציס האָבן אַנגעשלאָסן צו דייטשלאַנד, איז קיין איין שול־בנין נישט געבליבן. שולן פון היסטאָרישער חשיבות זענען פאַרניכטעט געוואָרן אין טשענסטאָכאָוו, לאָדזש, קאַליש, בענדין, סאָסנאָוויעץ און אין דער גאַנצער פּויזנער געגנט.

אין די שטעטלעך מיעלעץ, דינאָוו, משטשאָנאָוו, פּאַלזנאַ און טאַרנאָוו זענען די מתפללים פאַרברענט געוואָרן מיט די שולן. אין יום־כפור איז פאַרברענט געוואָרן די שול אין וולאָצלאַוועק און נאָכדעם זענען 25 יידן געצוווּנגען געוואָרן זיך „מודה צו זיין״, אַז דאָס האָבן זיי געטאָן, אַז זיי האָבן פאַרברענט די שול.

צוזאַמען מיטן פאַרברענען די שולן און בתי־מדרשים זענען געשענדעט און פאַרברענט געוואָרן די ספר־תורות.

פאַרנעמענדיק פראַנקרייך האָבן די נאַציס דעם דריטן אָקטאָבער, 1941, מיט באָמבעס אויפגעריסן זעקס סינאַגאָגן אין פאַריז. אין בעהמען, באַזונדערס אין פראַג, האָבן זיך די טשעכן אַנטקעגנגעשטעלט דעם חורבן פון די שולן. אין סלאָוואַקיע, דאַקעגן, זענען 17 שולן חרוב געוואָרן. אין רומעניע איז אין יאַנואַר, 1941, פאָרגעקומען אַ פּאָגראָם. דער אָנהויב פון פּאָגראָם איז געווען דאָס פאַרניכטן די שולן.

מיטן ציל צו פאַרניכטן די יידישע אמונה און יידישע קולטור, האָבן די נאַציס צעשטערט און פאַרברענט יידישע ספרים. די גרויסע יידישע ביבליאָטעקן זענען קאָנפיסקירט און צוגענומען געוואָרן. די ספרים אין די בתי־מדרשים זענען צעראַבירט געוואָרן און אין מערסטע פאַלן פאַרברענט געוואָרן צוזאַמען מיט די שולן.

אַלע גרויסע יידישע ביבליאָטעקן אין דייטשלאַנד און פּוילן און נעמליך: אין האַמבורג, בערלין, ברעסלאַו און די ביבליאָטעק פון דער וואַרשעווער סינאַגאָגע אויף טלאָמאַצקע 13, וואָס האָט געהאַט אויסער 30 טויזנט בענדער, אויך זעלטענע מאַנוסקריפּטן און אויך די וועלט באַרימטע סטראַשון־ביבליאָטעק אין ווילנע און אַלע אַנדערע זענען קאָנפיסקירט געוואָרן דורך די נאַציס און פאַרשלעפּט געוואָרן קיין דייטשלאַנד.

אומעטום ווו די דייטשישע־נאַצישע חיילות האָבן באַטרעטן די ערד, האָבן זיי מיט זיך געטראָגן טויט און פאַרניכטונג.

די ערשטע קרבנות זענען געפאַלן פון די מלחמה־אָפּעראַציעס גופא. דאָס זענען געווען די באָמבעס, וואָס די דייטשן האָבן געוואָרפן אויף אומבאַוואָפנטע שטעט און שטעטלעך און די באַפעלקערונג האָט נישט געהאַט קיין שום מעגליכקייט פון באַשיצן זיך קעגן די טויט־משחיתים פון די דייטשישע מלחמה־אָנגרייפער. אין דער פאַרניכטונגס־מלחמה, אדער ווי מען האָט זי גערופן ,,בליץ־קריג'' איז נישט געווען קיין שום אונטערשיד צווישן יידן און דער לאַנדס־באַפעלקערונג. דער פאַרניכטונגס־פייער פון די באָמבעס האָט קיינעם נישט געשוינט און קיינעם נישט אָנגעפרעגט וועגן נאַציאָנאַלער אָנגעהעריקייט.

מיטן מאָמענט ווען די נאַציס האָבן מיליטעריש באַזיגט אַ לאַנד און עס אָקופּירט, האָט זיך גלייך אָנגעהויבן אַ סעגרעגאַציע פון דער באַפעלקערונג: אויף יידן און אַריער.

די סעגרעגאַציע איז אַדורכגעפירט געוואָרן אויפן סמך פון אַ דעקרעט,

וואָס האָט געצוווּנגען די יידן צו טראָגן שאַנד־צייכנס. דער שאַנד־צייכן איז באַשטאַנען פון אַ ווייסן אַרעם־באַנד מיט אַ בלויען מגן־דוד. עס איז אויך געווען אַן אַנדער צייכן, דאָס זענען געווען געלע לאַטעס, וואָס יידן זענען געווען געצוואונגען צו טראָגן אויף דער ברוסט און אויף דער פּלייצע מיטן אויפשריפט „יודע״. אויך אויף די יידישע געשעפטן האָבן געמוזט זיין צייכנס.

דער ציל פון די שאַנד־צייכנס איז געווען דער, אַז די דייטשן זאָלן וויסן וועמען צו באַפאַלן, כאַפּן צו אומבאַלוינטער צוואַנגס־אַרבעט, ראַבירן און פּאַגראַמירן.

ווי אַ האָגל האָבן זיך אַ שאָט געטאָן פאַרשידנאַרטיקע באַגרענעצונגען לגבי יידן. יידיש האָב און גוטס איז קאָנפיסקירט געוואָרן און צעראַבירט געוואָרן און יידיש לעבן איז געוואָרן הפקר.

דאָס איינפירן די געטאָס איז געווען געצילט אָפּצוזונדערן די יידן פון דער לאַנדס־באַפעלקערונג, פאַראורזאַכן הונגער, נויט, עפּידעמיעס און לסוף אויסמאָרדן דורך די מאַסן־עקזעקוציעס און שקלאַפישער אַרבעט אין די לאַגערן.

דער קלימאַקס פון יידן־מאָרד זענען געווען די טויט־לאַגערן.

בלויז אין פּוילן זענען געווען זעקס טויט־לאַגערן.

דער שוידערלעכסטער פאַרניכטונגס־לאַגער איז געווען אָשוויענטשים. דאָרטן זענען אומגעבראַכט געוואָרן 6 מיליאָן מענטשן. צווישען זיי יידן, כמעט פון אַלע אייראָפּעישע לענדער, און נעמליך: פון דייטשלאַנד, עסטרייך, אונגאַרן, טשעכאָסלאָוואַקיע, גריכנלאַנד, יוגאָסלאַוויע, פראַנקרייך, האָלאַנד, בעלגיע, איטאַליע, נאָרוועגיע און אויך אַ קליינע צאָל פּוילישע יידן. די מערהייט פון פּוילישן יידנטום איז אומגעבראַכט געוואָרן אין די אַנדערע פינף טויט־לאַגערן אויף דער פּוילישער טעריטאָריע: בעלזשיץ, סאָביבאָר, כעלמנאָ, מאַידאַנעק און טרעבלינקע.

דער ערשטער אָפיציעלער באַריכט וועגן אָשוויענטשימער טויט־לאַגער, פאַרעפנטלעכט דורך מאַיאָר ז. קאַץ און מאַיאָר מ. טאַלאַלאַיעווסקי, גיט אַ גענוי בילד וועגן דעם, וואָס איז דאָרט פאָרגעקומען. זיי שרייבן:

„מיר זענען געפאָרן קיין אָשוויענטשים מיטן געפיל, אַז מיר וועלן דאָ געפינען אַ צווייטן מאַידאַנעק, ווייל מיר האָבן באַטראַכט מאַידאַנעק פאַרן סאַמע קלימאַקס פון דייטשישער בעסטיאַליטעט.

צעמענטענע זיילן, איבער וועלכע עס זענען געווען פאַרוואָרפן עלעקטרי־פיצירטע דראָטן און צאַמען פון שטעכיק דראָט, האָבן זיך געצויגן פאַרבייטראָגן פאַר אונזער לויפנדיקן אויטאָ פון ביידע זייטן וועג. יעדע פּופּציק מעטער האָט

דאָס אויג געכאַפּט אַ בליק אויף אַ וואַך־טורעם. הינטער אַ טאָפּלטער צוים שטעכיק דראָט שטעקן זיך ענדלאָזע רייען גרוי־גרינע באַראַקן. נעמסט באַגרייפן, אַז אָשוויענטשים איז ניט אַ צווייטער מאַידאַנעק, נאָר מאַידאַנעק איז אַ בלאַסע אימיטאַציע פון אָשוויענטשים.

מיר פאָרן כמעט אַן אַן ענדע פאַרביי צוימען פון שטעכיק דראָט — צווייפאַכע, דרייפאַכע צוימען און וואָס נענטער — און וואָס נענטער מיר קומען צו דער שטאָט, אַלץ שטאַרקער ווערט דער איבלדיקער, שטינקענדיקער ריח פון ברענענדיק פליייש.

דער טויט האָט געלאָזט אַ חותם אויף דער שטאָט.

אָנקומענדיק אין שטאָט האָבן מיר בלויז באַדאַרפט אַ קוק טאָן צו איבערצייגן זיך, אַז דער פאַקט וואָס זי איז אַזוי נאָנט צום טויט־לאַגער האָט אויף דער שטאָט אַליין אויך געלאָזט אַ טויט־חותם. די גאַסן זענען פאַרלאָזט. פענצטער זענען פאַרשלאָגן. מיר גייען פאַרביי דאָס ראַטהויז אינמיטן שטאָט און צוויי קאַטוילישע קלויסטערס זענען פאַרזיגלט און פאַרשלאָסן. אַלץ אַרום איז גרוי. ניט בלויז די פעלדער אַרום און אַרום, נאָר אַפילו די אַלטע פוילישע שטאָט אַליין איז באַדעקט געוואָרן מיט אַש פון פאַרקוילטע מענטשן.

די טויט־פאַבריק האָט זיך אָנגעהויבן בויען אויף אַ גיגאַנטישן פאַרנעם אין יאָר 1940. די שטאָט אָשוויענטשים האָט זיך מיטאַמאָל געפונען אין סאַמע צענטער פון אַ גאַנצער נעץ לאַגערן. דער שטח אויף וועלכן די לאַגערן האָבן זיך געפונען איז אַרום זעכציק קוואַדראַט קילאָמעטער. איבער זעקס טויזנט באַראַקן זענען אויסגעבויט געוואָרן אויף דער טעריטאָריע פון טויט־לאַגער.

זעקס מיליאָן מענטשן אומגעבראַכט אין פינף יאָר

צוערשט קלינגט עס ממש אומגלויבלעך, אַז עס זאָל האָבן מעגלעך געווען אויסצובויען אַזאַ ריזיקן לאַגער אין אַזאַ קורצער צייט. מען הערט זיך אָבער אויף צו וווּנדערן, ווען מען דערוויסט זיך, אַז עס האָבן זיך קיינמאָל ניט געפונען ווייניקער פון צוויי הונדערט טויזנט מענטשן. אין פינף יאָר צייט זענען דאָ אומגעבראַכט געוואָרן כמעט זעקס מיליאָן מענטשן, הערט מען זיך אויף צו וווּנדערן אויפן גיגאַנטישן בוי־מאַסשטאַב אין אָט דעם דאָזיקן טויט־טראַסט. וואָס פאַר אַ וויכטיק אָרט אָשוויענטשים האָט פאַרנומען אין היטלעריסטישן סיסטעם פון אויסראָטן די פרייהייט־ליבנדע מענטשן פון אייראָפּע קען מען זען דערפון, וואָס צוויי מאָל אין דעם זומער פון יאָר 1943 האָט היינריך הימלער פערזענלעך באַזוכט דעם טויט־לאַגער. ביי יעדן זיין

באזונדער זענען געלייגט געוואָרן נייע פונדאַמענטן פאַר נייע פאַרבעסערטע קרעמאַטאָריעס צו פאַרברענען מענטשלעכע קערפּערס.

אין בוי פון אַשוויענטשימער טויט־לאַגער שפּיגלט זיך אָפּ דער דייטשישער שטריך: אָרגאַניזאַציע, בלוטדורשטיקייט, גרויזאַמקייט און פּעדאַנטישקייט. אַלץ איז זער פּרעציזיש פּלאַנירט געוואָרן. עס איז ניט געווען קיין געאיילטע אַרבעט. די דייטשן האָבן געהאַט אין זינען צוויי זאַכן: שאַפן די בעסטע באַדינגונגען פאַר די הענקער און די סאַמע ערגסטע פאַר די שקלאַפן. די אומגליקלעכע שקלאַפן זענען אָפּגעצוימט געוואָרן פון דער וועלט נישט נאָר דורך שטעכיק דראָט, נאָר אויך דורך אַ נעץ פון עלעקטריש־געשפּאַנטן דראָט. די באַראַקן פאַר די שקלאַפן זענען געווען כמעט אָן פענצטער. די ס.ס.־לייט, דאַקעגן, האָבן געוווינט אין שלאָפצימערן, וואָס זענען געווען איינגעאָרדנט מיטן שענסטן מעבל און אַפילו די וואַך־טורעמס זענען געבויט געוואָרן מיט אַן אויג פון קאָמפאָרט. דער אויבערשטער טייל פון יעדן וואַך־טורעם איז אינגאַנצן געווען פון גלאָז. נעבן דער מאַשין־געווער פּלאַטפאָרם איז איינגע־אָרדנט געוואָרן אַ שטאַרקער שיינוואַרפער. אונטן איז אַן אַפּרו־צימער, אַ וואַש־צימער און אַפילו אַ קליינע עלעקטרישע קיך.

נישט אומזיסט האָט די געסטאַפּאָ שטאַלצירט מיט אַשוויענטשים און עס גערופן „שטאָט־לאַגער". די לאַגערן אין מאַידאַנעק, טרעבלינקע, יאַנאָוו און הונדערטער אַנדערע קלענערע טויט־לאַגערן זענען געווען געבויט אויפן מוסטער פון אַשוויענטשים.

דער טויטן־לאַגער אַשוויענטשים האָט זיך אָנגעהויבן בויען אין פרילינג 1940. דאָס שטעטל האָט געהאַט ביי צוועלף טויזנט איינוווינער, דערפון עטלעכע טויזנט יידן, וואָס זענען אין די יאָרן 1941—1943 אויסגעהרגעט געוואָרן דורך די דייטשן. די גאַנצע ציווילע באַפעלקערונג פון דעם שטעטל איז עוואַקואירט געוואָרן.

אין אויגוסט 1940 איז שוין אַ צאָל באַראַקן געווען פאַרטיק און אַ סקלאַד אַלס קרעמאַטאָריום. אין דעם סקלאַד זענען פאַרברענט געוואָרן די קערפּערס פון די אַרעסטאַנטן, וואָס זענען דערשאָסן געוואָרן, אָדער פאַרפייניקט געוואָרן פון הונגער און שקלאַפישער אַרבעט.

מיט דעם סיסטעם זענען די נאַצי־דייטשן נישט געווען צופרידן. סיי דער סיסטעם פון טויטן און פאַרברענען האָבן זיי געהאַלטן פאַר אַ צו לאַנגזאַמען, דעריבער האָבן זיי אָנגעהויבן שאַפן פּלענער פון אַ מאַסנהאַפטן סיסטעם פון מאָרדן און פאַרברענען.

דער אונטערשאַרפירער, אולמער, האָט אַנגעצייכנט אַ פּלאַן פאַר אַ נייער קרעמאַטאָריע, אויסגעשטאַט מיט 12 אויוונס מיט אַ גאַז־קאַמער אויפן הויפּט־גאַרן.

היטלער און הימלער האָבן סכדר געגעבן באַפעלן, אַז די מאָרד־אַרבעט זאָל סיסטעמאַטיש פאַרשנעלערט ווערן. עס זענען כסדר פאַרגרעסערט געוואָרן די צאָל גאַז־אויוונס און קרעמאַטאָריעס.

אין די אַרבעטס־לאַגערן, וואָס די היטלעריסטן האָבן אויפגעבויט נעבן טויט־לאַגער, זענען הונדערטער טויזנטער אַרבעטער, אויסגעוואָרצלטע פון זייערע היים־לענדער, געצוווּנגען געוואָרן צו בויען אַמוניציע־פאַבריקן, כעמישע און מעטאַלורגישע. דער לאַגער אין וועלכן די שקלאַפן־אַרבעטער האָבן געוווינט האָט זיך זער ווייניק אונטערשידן פון טויט־לאַגער. די זעלבע גרוי־גרינע באַראַקן. די זעלבע צוימען פון שטעכיקן דראָט, די זעלבע וואַך־טורעמס. די נאָענטקייט פון די לאַגערן צו די דייטשישע אַמוניציע־פאַבריקן איז געווען פון סטראַטעגישער באַדייטונג, ווייל די פאַרוואַלטער פון די פאַבריקן האָבן צו יעדער צייט געקענט אַרויספאָדערן פון די לאַגערן אַרבעטער וויפל זיי האָבן נאָר געוואָלט.

די מאָרד־טעכניק אין אָשוויענטשימער טויטן־לאַגער

די אויוונס זענען געבויט געוואָרן לויט אולמערס פּלענער אין יאָר 1942. די ערשטע דריי קרעמאַטאָריעס זענען געבויט געוואָרן מיט צוועלף אויוונס יעדע. אין 1943 איז אויסגעבויט געוואָרן אַ קרעמאַטאָריע מיט פופצן אויוונס. די גאַז־קאַמערן זענען געווען אונטער די אויוונס. נאָכדעם ווי די קרבנות זענען אומגעבראַכט געוואָרן דורך פאַרגאַזן, נאָכן פאַרגאַזן זענען די טויטע קערפּערס מיט עלעווייטאָרס אַרויפגעשיקט געוואָרן צום פאַרברענען. די קרעמאַטאָריע־אויוונס זענען פּראָדוצירט געוואָרן אין בערלין דורך דער פירמע א. ע. ג.

די קרעמאַטאָריעס האָבן פאַרברענט 500—400 מענטשן יעדע צוואַנציק מינוט.

די קרעמאַטאָריעס האָבן געברענט אָן אויפהער בייטאָג און ביינאַכט מיט אַ קראַפט פון 1400 צעלזיוס גראַד. דאָס פייער איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז פלאַמען פייער האָבן זיך אַדורכגעריסן דורך די קוימענס צו די הויכקייטן פון הימל. די לופט אין גאַנץ אָשוויענטשים איז געווען פאַרסמט פון פאַרקוילט מענטשלעך פלייש.

ווידערשטאַנד

אין דער אַטמאָספערע פון שקלאַפן־אַרבעט, טויט, פאַרוויסטונג און פאַרניכטונג האָבן זיך אין אַלע טויט ־ לאַגערן אָרגאַניזירט אונטערגרונט ־ אָרגאַניזאַציעס צום קאַמף קעגן די נאַצי־הענקער. אין אַ גרויסן פאַרנעם זענען פאָרגעקומען אויפשטאַנדן אין די טויט־לאַגערן טרעבלינקע און בעלזשעץ.

אין די געטאָס זענען פאָרגעקומען פאַרבערייטונגען פון די אונטערגרונט־אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבן זיך גערופן: „יידישע קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע". אין ווילנע האָט זיך גערופן די אָרגאַניזאַציע „פאַראייניקטע פּאַרטיזאַנער אָרגאַניזאַציע" און אין קאָוונע „מסדה".

אויפשטאַנדן זענען פאָרגעקומען אין אַ גאַנצע רייע געטאָס און נעמלעך: ווילנע, ביאַליסטאָק, טשענסטאָכאָוו און דאָס ערשטע אָרט אין די אויפשטאַנדן פאַרנעמט דאָס וואַרשעווער געטאָ.

דער וואַרשעווער געטאָ־אויפשטאַנד איז איינע פון די פענאָמענאַלסטע געשעענישן אין דער געשיכטע פון יידישן פאָלק און אין דער געשיכטע פון די אונטעריאָכטע פעלקער אין אייראָפּע, אונטער דער אָקופּאַציע פון נאַצי־רעזשים.

דאָס וואַרשעווער געטאָ, איזאָלירט פון דער גאַנצער וועלט און פון דער אייגענער סביבה, פון דער לאַנדעס־באַפעלקערונג, דורך דיקע געטאָ־מויערן, האָט באַוויזן צו אָרגאַניזירן אַ מעכטיקע אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט געקעמפט קעגן דעם נאַצישן שונא, וואָס האָט באַזיגט גאַנצע אַרמייען און לענדער.

דער וואַרשעווער אויפשטאַנד איז אַן אויסדרוק פון יידישער נאַציאָנאַלער אחריות און יידישן געוויסן.

דער הויפט־קאָמענדאַנט פון וואַרשעווער געטאָ־אויפשטאַנד מרדכי אַנילעוויטש האָט באַוויזן העלדישע גבורה און איז געפאַלן ווי אַ נאַציאָנאַלער העלד אויפן מזבח פון קאַמף פאַר יידישער פרייהייט אין זיין הויפט־קוואַרטיר אין וואַרשעווער געטאָ, אין בונקער אויף מילע 18, דעם 8טן מאַי 1943, בשעת אַ קאַמף מיט די נאַצי־תלינים.

דער יידישער חורבן אין ציפערן

לאַנד	צאָל יידן פאַר דער מלחמה אין יאָר 1939	צאָל יידן נאָך דער מלחמה אין יאָר 1946	אומגעקומען
אונגאַרן	403,000	200,000	203,000
בולגאַריע	50,000	46,500	3,500
בעלגיע	100,000	30,000	70,000
גריכנלאַנד	75,000	10,500	64,500
דייטשלאַנד	240,000	85,000	155,000
דענעמאַרק	7,000	5,500	1,500
האָלאַנד	150,000	30,000	120,000
טשעכאָסלאָוואַקיע	360,000	55,000	305,000
יוגאָסלאַוויע	75,000	10,500	64,500
לאַטוויע	95,000	12,000	83,000
לוקסעמבורג	3,500	500	3,000
ליטע	155,000	20,000	135,000
נאָרוועגיע	3,000	1,000	2,000
סאָוועטן־פאַרבאַנד	3,020,000	2,000,000	1,020,000
עסטאָניע	5,000	500	4,500
עסטרייך	60,000	16,000	44,000
פינלאַנד	2,000	1,000	1,000
פראַנקרייך	320,000	180,000	140,000
פוילן	3,460,000	260,000	3,200,000
רומעניע	850,000	300,000	550,000
צוזאַמען	9,433,500	3,264,000	6,170,500

דאָס איז דער בלוטיקער סך־הכל פון די נאַצישע שחיטות איבער יידן אין אייראָפּע אין די יאָרן 1939—1945.

דער מורא׳דיקער חורבן האָט געמוזט אויפרודערן די וועלט און ווערן אַ פּראָבלעם פאַר דער אָרגאַניזאַציע פון די פאַראייניקטע פעלקער צו שאַפן א נאַציאָנאַלע היים פאַרן יידישן פאָלק — מדינת־ישראל.

די פּאַראייניקטע פעלקער

(יונייטעד ניישנס)

די קאַטאַסטראָפע פון אייראָפּעיישן יידנטום, וואָס דער היטלעריזם האָט פאַראורזאַכט, דער קאַמף פון ישראל ישוב פאַר מלוכה׳שע און נאַציאָנאַלע זעלבסטשטענדיקייט און די ווירקונג פון אַמעריקאַניש־קאַנאַדיש יידנטום, האָט געשטעלט פאַר אַ היסטאָרישן עקזאַמען די אָרגאַניזאַציע פון די פאַרייניקטע פעלקער אין דער יידן־פראַגע.

די רעגירונגען און לענדער ,וואָס האָבן געקעמפט און באַזיגט די היטלעריסטישע מאַכט, האָבן געמוזט אויך זאָרגן פאַר די קרבנות פון נאַציזם, דאָס הייסט זוכן אַ געוויסע לייזונג פאַרן יידישן פּראָבלעם, אַ לייזונג פאַר דער שארית־הפליטה פון די די־פּי לאַגערן אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך.

פּאַראַדאָקסאַל איז געווען די לאַגע דערמיט, אַז גראַד אין דער צייט האָט די מאַנדאַטאַרן מאַכט אין ישראל געשלאָסן די טויערן פון לאַנד, ניט געגעבן קיין מעגלעכקייט די על־פּי נס געראַטעוועטע יידין פון נאַצי־גהינום צו געפינען אַ רואיקע נאַציאָנאַלע היים אין אייגענעם לאַנד. שיפן מיט עולים האָבן געשוואומען איבער די ימען און נישט געהאַט קיין מעגלעכקייטן צו דערגרייכן דעם ציל. די שיפן זיינען דורך פאַנצער־קרייצערס אַרומגערינגלט געוואָרן און די פּאַסאַזשירן זיינען אַרעסטירט און פאַרשיקט געוואָרן קיין ציפערן. דאָס האָט גאָרנישט אָפּגעשראָקן אַנדערע טויזנטער עולים ווידער זיך לאָזן אויף די ימען און זוכן וועגן און מיטלען צו דערגרייכן דעם ציל — אַ נאַציאָנאַלן באָדן אונטער די פיס. דאָס צוריקשיקן די ,,עקזאָדוס״ שיף צוריק קיין דייטשלאַנד ,איז געווען דער העכסטער קלימאַקס פון רשעות לגבי די וואַנדערנדע יידן און גלייכצייטיק אַן אויפברויז פון פּראָטעסט און קאַמף פון ישראל־ישוב און וועלט יידנטום אין די פרייע לענדער פאַר נאַציאָנאַלער זעלבסטשטענדיקייט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָב איך אָנגעשריבן אַ ליד צו דער יו־עו, וואָס באַשטייט פון אַ ביטע פון דערטיילן דעם יידישן פאָלק נאַציאָנאַלע זעלבסטשטענדיקייט.

אַ געבעט צו דער יו-ען

געפּלאָגט איז דער ייד,
מען טרייבט אים אַרום,
אויף דער גרויסער וועלט
און איז הפקר אומעטום.

אַז אַ היים
און אַז אַ דאַך,
דאָ ניט שטיי
און דאַרט ניט גיי.

מיין תפילה איז צו דיר יו־ען
אַ תפילה פון האָפנונג און בטחון
איך גלויב, אַז אַזוי וועט געשען
דו וועסט דערפילן דעם יידישן רצון.

גיט אונז צוריק אונזער היים,
עס בעט אַ ייד ביי אייך,
ווייל מיר ווילן זיין
מיט אַלע פעלקער גלייך.

גיט אונז צוריק אונזער נאַציאָנאַלע היים
די היים פון אונזערע אבות און פון אונזער שטרעבן
גיט אונז צוריק אונזער נאַציאָנאַלע היים
פאַר אַ פריי יידיש לעבן.

מיר ווילן צוריק אונזער היים
אַזוי ווי זי איז געווען אַמאָל.
ס׳וועט צוריק אויפבליען ווערן פּרעכטיק שיין
אונזער לאַנד, אונזער ארץ־ישראל.

מיר ווילן צוריק אונזער היים,
דאָס איז דער תוכן פון דעם ליד.
אַ באַגער און שטרעבן פאַר אונזער היים
פאַר אונזער לאַנד און מדינה פאַרן ייד.

כ׳וויל צוריק מיין היים,
ס׳וועט אויפבליען פּרעכטיק־שיין,
ווי פריינטשאַפט געשמידט
צווישן קריסט און ייד.

A PLEA TO THE U.N.

Translated from Yiddish by Sylvia Endler

I

Oh how they fled
From the wrath of their foes,
Unwanted they wandered
Where God only knows.
Without a home,
And without a land,
Where'er they trod
Jews were banned.

CHORUS

With fervour and hope
We cry out to you —
We beg of you — please
Find a home for the Jew.
Give us a home
Where we may abide,
We too wish to stand
With nations in pride.

II

Give us the land
Where our forefathers dwelled,
The land by the Jordan,
Their hearts dearly held.
How long will we bear
This burden of shame?
Haunted and driven
And heaped high with blame.

CHORUS

III

Oh how I long
For my ancestral home,
To rest my wand'ring head
And nevermore roam.
Oh how I long
For that river so sweet,
In friendship all
Men as brothers shall meet.

CHORUS

Prière aux Nations Unies.

O, comme le juif
Est chassé de partout
Et sur cette vaste terre
L'objet de courroux !

Sans un chez-soi
Et sans un abri,
Il n'est pas permis
Repos ou joie

Choeur

Exhaussez les voeux
L'espoir et la foi
La prière de ceux
Qui aspirent vos lois.

Donnez-nous la terre
De notre passé,
Terre qui nous est chère
Et par Dieu léguée.

Donnez-nous la terre,
Promise à nos pères,
La terre du Jordan
Qui fût notre mère.

Fini de souffrir,
Le monde a courrir,
Plus de chaque pays
Le chassé, le banni !

Choeur

A nous le foyer
Par Dieu-même crée
Le retour à elle
O, terre d'Israel

Refaites-nous le foyer
Par Dieu Même crée
Forgez une annelle
Entre vous et Israel.

אויף דעם ליד, וואָס איז אַוועקגעשיקט געוואָרן צו דער יו־ען, איז אָנגעקומען אַן אַפיציעלער ענטפער פון גענעראַל סעקרעטעריאַט פון די פאַרייניקטע־פעלקער, דאַטירט אָקטאָבער 21, 1947.

פאָטאָסטאַט פון דעם ענטפער

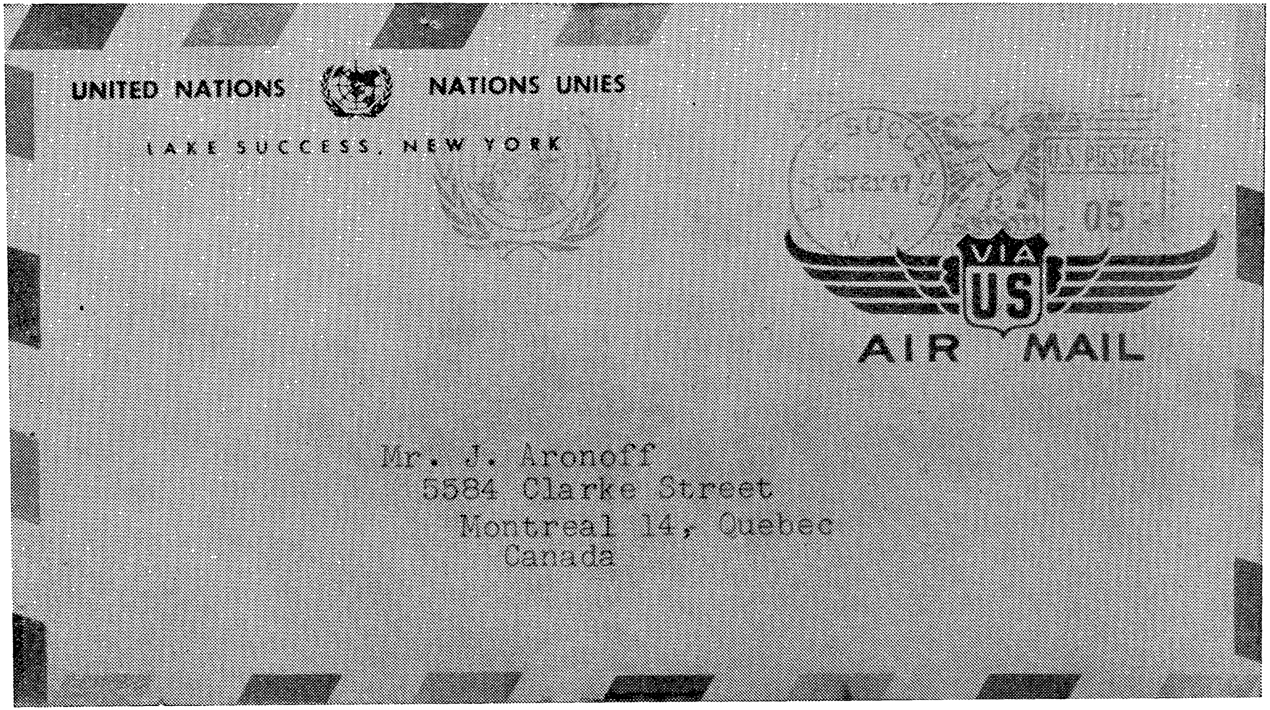

CABLE ADDRESS: UNATIONS NEW YORK

ADRESSE TELEGRAPHIQUE: UNATIONS NEW-YORK

UNITED NATIONS NATIONS UNIES

LAKE SUCCESS, NEW YORK • FIELDSTONE 7-1100

21 October 1947

REFERENCE:
1302-1-2/MA

The Secretary-General of the United Nations has the honour to acknowledge the receipt of your communication dated October 1947, concerning the Palestinian question.

UNITED NATIONS
OFFICE OF THE SECRETARY-GENERAL
CABINET DU SECRETAIRE GENERAL
NATIONS UNIES

Mr. J. Aronoff,
5584 Clarke Street,
Montreal 14, Quebec,
Canada.

מיט אַ חודש און 6 טעג שפּעטער נאָכן דערהאַלטן דעם בריוו. דאָס הייסט, נאָוועמבער 29, 1947 איז די ישראל פֿראַגע געשטאַנען אויפֿן סדר־היום פֿון דער אָרגאַניזאַציע פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער.

אין דעם גרויסן טאָג איז אָנגענומען געוואָרן דער היסטאָרישער באַשלוס צו גרינדן אַ יידישער מלוכה.

עס איז נישט לייכט אָנגעקומען, ווייל פֿאַרשידענע כוחות האָבן געאַרבעט נישט צו דערלאָזן צו דעם היסטאָרישן באַשלוס.

פֿון 57 לענדער האָבן 33 געשטימט פֿאַר, 13 קעגן, צען האָבן זיך צוריק־געהאַלטן פֿון שטימען און איינער איז אָפּוועזנד געווען.

די וואָס האָבן געשטימט פֿאַר דעם היסטאָרישן באַשלוס זענען: (לויטן אַלף־בית).

אויסטראַליע,
בעלגיע,
באָליוויע,
בראַזיל,
האָלאַנד,
ווייס־רוסלאַנד,
קאַנאַדע,
קאָסטאַ־ריקאַ,
טשעכאָ־סלאָוואַקיע,
דענעמאַרק,
דאָמיניקאַן־רעפּובליק,
עקוואַדאָר,
פֿראַנקרייך,
גוטעמאַלאַ,
האַאיטי,
איסלאַנד,
ווענעזועלאַ,
ליבעריאַ,
לוקסעמבורג,
ניו־זעלאַנד,
ניקאַראַגואַ,
נאָרוועגיע,
פּאַנאַמאַ,
פּאַראַגוואַי,
פּערו,
פֿיליפּינען,
פּוילן,
שוועדן,
אוקריינע,
זיד־אַפֿריקע,
אורוגוואַי,
סאָוויעטן,
פֿאַראייניקטע שטאַטן פֿון אַמעריקאַ

לענדער וואָס האָבן געשטימט קעגן דער גרינדונג פון אַ יידישער מלוכה.

אפגאַניסטאַן,	לבנון,
אינדיע,	פּאַקיסטאַן,
איראַן,	סאוד־אַראַביען,
איראַק,	סיריע,
גריכנלאַנד,	טערקיי,
קובאַ,	יעמען,
עגיפּטן,	

לענדער וואָס האָבן זיך אָפּגעהאַלטן פון שטימען

אַרגענטינע,	על־סאַלוואַדאָר,
האָנדוראַס,	ענגלאַנד,
טשילי,	קאָלאָמביאַ,
יוגאָסלאַוויע,	כינע,
עטיאָפּיע,	מעקסיקאַ,

די ערשטע באַריכטן פון דעם היסטאָרישן באַשלוס וועגן דער גרינדונג פון דער יידישער מדינה געבן איבער, אַז עס איז געווען אַ דראַמאַטישער מאָמענט. אַלע האָבן געפילט, אַז עס איז אַ גרויסע היסטאָרישע געשעעניש. די רעפּרעזענטאַנטן פון די מלוכות, וואָס האָבן געשטימט סיי פאַר, סיי קעגן זענען געווען זייער ערנסט און אַ צאָל פון זיי האָבן אַרויסגעוויזן סימנים פון נערוועזיטעט.

דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער יו־ען טריגווי לי האָט נאָך דער אָפּ־שטימונג דערקלערט, אַז די אָפּשטימונג פון דעם יידנשטאַט איז אַ גרויסער היסטאָרישער אויפטו, וואָס וועט פיל הויבן דעם פּרעסטיזש פון דער יו־ען.

דער דעלעגאַט פון די פאַראייניקטע־שטאַטן פון אַמעריקאַ האָט דערקלערט, אַז עס איז אַ גרויסע היסטאָרישע געשעעניש און, אַז די יו־ען האָט אַדורכ־געפירט אַ גרויסן ציל. אין קעגנזאַץ צו די נאָבעלע און הומאַניטאַרע דער־קלערונגען האָט פעיזאַל סאָוד דערקלערט, אַז זיין לאַנד וועט זיך נישט אונ־טערוואַרפן דעם באַשלוס, פון יו־ען. אַן ענלעכע דערקלערונג האָט געמאַכט דער דעלעגאַט פון יעמען.

קאַדאָגאַן, דער דעלעגאַט פון ענגלאַנד, האָט אַרויסגעדריקט דעם פאַר־לאַנג, אַז ד יו־ען זאָל שטיין אין נאָנטער פאַרבינדונג מיט ענגלאַנד צו אַראַנזשירן די בריטישע עוואַקואַציע פון ארץ־ישראל.

כאַראַקטעריסטיש זענען די אַרגומענטן פון די לענדער, וואָס האָבן געשטימט פאַר דער גרינדונג פון מדינת־ישראל און פון די לענדער, וואָס האָבן געשטימט קעגן.

די וואָס האָבן געשטימט פאַר האָבן געברענגט צום אויסדרוק די היס־טאָרישע רעכט פון יידישן פאָלק צו זיין היימלאַנד און אַן ענדע צו מאַכן צו די יידישע ליידן, פאַרפאָלגונגען, פּאָגראָמען און פאַרגיטיגונג קעגן דער גרוי־זאַמער היטלעריסטישער שחיטה.

די קעגנער האָבן אַרגומענטירט מיט דער עווענטואַליטעט פון אַ בלוטיקער מלחמה פון די אַראַבער קעגן די יידן.

נאָך דער גורלדיקער אָפּשטימונג האָבן די דעלעגאַטן פון די פריינטלעכע מדינות, גראַטולירט די ציוניסטישע פירער, וואָס זענען אנוועזנד געווען ביי דער היסטאָרישער סעסיע פון דער יו־ען, צוזאָגנדיק דערביי ווייטערדיקער קאָאָפּעראַציע צו דער גרינדונג פון דער יידישער מלוכה.

דער היסטאָרישער באַשלוס איז גלייך און בליץ־שנעל איבערגעגעבן גע־וואָרן אין דער גאַנצער וועלט און אין דער ערשטער רייע אַרויסגערופן גרויסע פרייד און צופרידנהייט ביים יידישן פאָלק.

אין אַלע יידישע ישובים זענען גלייך פּראָקלאַמירט געוואָרן פייערונגען לכבוד דעם באַשלוס.

עס איז געווען אַ פרייד, וואָס האָט אָנגעפילט יעדעם יידיש האַרץ מיט פאַרווירקלעכטע טרוימען און באַגערן פון די ציוניסטישע געדאַנקען, אידעען און לאַזונגען פאַר אַ זעלבסטשטענדיקע מדינה אין לאַנד פון אונדזערע אבות.

אלס קאַנאַדער בירגער בין איך שטאָלץ פעסטצושטעלן, אַז די קאַנאַדישע רעגירונג האָט דורך אירע צוויי פאַרשטעער ביי די יו־ען האָנאָראַבל דז. ל. אילזלי און האָנאָראַבל לעסטער פּירסאָן אַקטיוו געאַרבעט פאַרן דורכפירן דעם באַשלוס פון באַשטימען אַ יידישער מדינה.

זיי האָבן אין נאָמען פון קאַנאַדע פלייסיק געאַרבעט ביי דער "יו-ען" פאַר אַ יידישער מלוכה אין ארץ ישראל

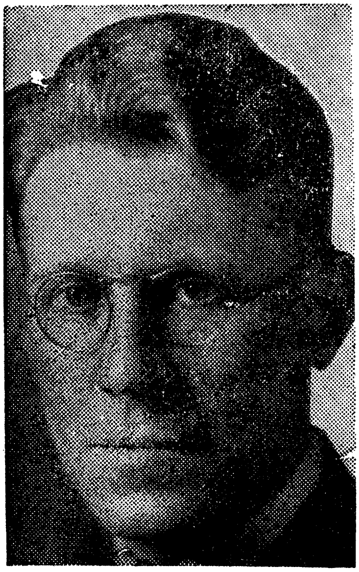

האָנ. דזשיי. ל. אילזלי
קאַנאַדע'ס הויפט-דעלעגאַט ביי ,יו־ען'

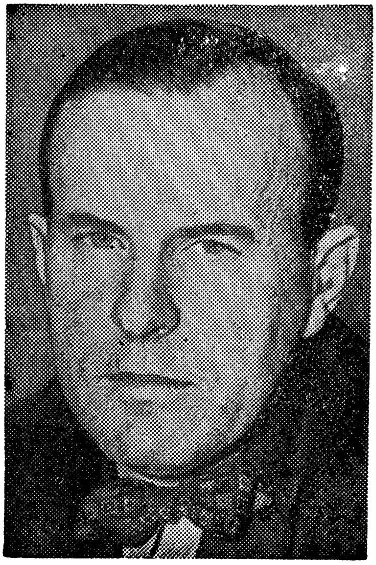

לעסטער פּירסאָן
קאַנאַדע'ס דעלעגאַט ביי ,יו־ען'

אין צוזאמענהאנג מיט דעם באשלוס פון דער יר־ען האט דער גענעראל־סעקרעטאר פון קאנגרעס ה. מ. קייזערמאן ע״ה, דערקלערט, אז אלע וועלכע זענען פארבונדן מיטן קאנגרעס זענען גליקליך צו הערן וועגן דער אפשטימונג ביי דער יו־ען פאר א יידישער מלוכה אין ארץ־ישראל. דאס איז די קאלאסאלסטע זאך וואס די יו־ען האט אויפגעטאן, און אויפטו מיט וועלכער די יו־ען האט זיך מאראליש שטארק דערהויבן. דער קאנאדער יידישער קאנגרעס איז דאנקבאר צו דער קאנאדער רעגירונג פאר איר וויכטיקן בייטראג דורך אירע דעלעגאטן ביי דער יו־ען פאר דער שאפונג פון א יידישער מלוכה אין ארץ־ישראל.

מיין ליד צו דער יו־ען.

געבענטשט זאל זיין די יו־ען.

געבענטשט זאָל זיין די יו־ען

דוד המלך׳ס פידעלע שפילט שוין ווידער.
מיט די אַכט סטרונעס, אידיש זיסן געזאַנג
און עס זינגט מיט אים, דאָס פאָלק ישראל
מזמור שיר, אין אַ יובל׳דיקן קלאַנג.

און פריילעך זינגט זשע, איר ציון׳ס טעכטער
די נגינה מיטן פולן גלאַנץ
דבורה הנביאה וברק אבינועם
און מרים זינגען פריילעך גייען אין טאַנץ.

און זאָל דער אַלטער שופר תקיעה שאַלן
פאָרווערטס צום קאַמף, אלע גלייך
צו פאַרטיידיקן אונזער לאַנד און תורה
צו די נביאים מיט דעם תנ״ך.

ניט די היטלערס, ניט טיטוס מיט די המן׳ס
ניט גירוש שפאַניע פון מאַדריד
נאָר ישעיהו׳ס אייניקלעך, הגנה העלדן
באַשיצן היינט דאָס לאַנד פון ייד.

ניט מער גלות, חרוב׳ע בית עולמות
פאַרברענטע יידן זעקס מיליאָן
זיי רופן, זיי וועקן פאַר רעכט און יושר
מאַרשירט היינט העלדיש ישראל מיט זיין פאָן.

טאַ זייט באַשאַנקען מיט רויזן בלומען
ישראל׳ס גאולה ג׳חתמ׳עט מיט טינט און פען
געבענטשט פון גאָט זאָל אייער נאָמען אייביק שיינען
ביי יענעם טיש אין לייק־סוקסעס, וואָס הייסט יו־ען.

O D E

Once more is heard of David, the King
The eight string'ed viol, sweetest of song.
And with it chants the People of God
A paen of praise, jubilant, strong.

O daughters of Zion, sing ye in joy.
Sing ye the glory, grandeur of yore
Sons of Abinoam, Debora too
And Miriam dance all on our shore.

Let the Shofar of old gaily resound.
Onward to battle, the battle of all !
To safeguard our land, the inherited lore
The prophets' behest, freedom from thrall.

Gone the Hitlers, the Hamans of old.
Gone the memory of impious Spain.
Sons of Israel, Haganah's men
Watch o'er Israel, with might and main.

Out of Galuth, pillage and pain,
The cry of our millions, charred and dead,
Re-echoes and calls, justice and right
For thee O, Israel, march we ahead.

Now, then, may your paths with flowers
be decked.
Israel's fate you've sealed with ink and pen.
Blessed forever, blessed your names
Men of Lake Success, You of U. N.

Ode

Une fois encore entend-on du roi David,
La mélodie douce du luth à huit cordes,
Ainsi que l'ode du peuple de Dieu,
Où louange, joie et ferveur s'accordent.

O, filles de Sion, chantez-bien haut,
Chantez la gloire, la grandeur d'antan,
Fils d'Abinnoam, filles de Deborah,
Enfants de Miriam dansez avec élan.

Que le Shofar sacré résonne partout!
En avant ! Vainqueurs de nos énemis,
Sauvegradez Israél et sa sage loi,
La liberté, les prophéties de jadis.

A bas les Hitlers, les Hamans anciens !
Oublions a jamais l'Espagne impie!
Hommes héroiques, soldats de l'Hagana,
Protégez Israel, luttez sans répit.

Finis exile, pogroms et tortures.
Le cri des frères , nos millions de morts
Appellent et commandent - justice et droit,
Defensé d'Israel par le sang de nos corps.

Et l'esprit éveillé, fier et noble,
Les juifs, de reconnaissance imbus,
Saluent et de toute âme bénissent
Les délégués des peuples à la ONU.

קאַפּיטל 3

די יידישע מלוכה

אין רעזולטאַט פון דעם גרויסן אומגליק, וואָס עס האָט געטראָפן דאָס יידישע פאָלק אין דער צייט פון היטלערס ממשלה אין אייראָפּע, אין וועלכן עס איז אומגעקומען אַ דריטל פון אַלוועלטליכן יידנטום, אין רעזולטאַט פון דער שארית־הפליטה, וואָס האָט זיך אַרויסגעראַטעוועט פון די נעגל פון טויט און זיך געוואַלגערט אין די די־פּי לאַגערן און געזוכט אַ רעטונג, אַ זיכערן באָדן אונטער די פיס אין רעזולטאַט פון קעמפּענדיקן ישוב פון ישראל פאַר פרייהייט און זעלבסטשטענדיקייט און אין רעזולטאַט פון דעם אָפיציעלן באַשלוס פון די פאַראייניקטע פעלקער, וואָס איז אָנגענומען געוואָרן דעם 29טן נאָוועמבער 1947, אַז דעם 15טן מאַי 1948 ענדיקט זיך דער בריטישער מאַנדאַט אין ישראל, איז אַנטשטאַנען די יידישע מדינה.

דעם 14טן מאַי 1948 איז פאָרגעקומען די היסטאָרישע געשעעניש פון פּראָקלאַמירן די יידישע מדינה. די היסטאָרישע געשעעניש האָט אויפגעעפנט אַ נײַ קאַפּיטל געשיכטע פון יידישן פאָלק אין דער וועלט. אַ געשיכטע פון ישראל ביז־העמים, ווי אַ פאָלק מיט פעלקער גלייך.

די נײַע גייסטיקע, פּסיכישע, קולטורעלע, פיזישע און עקאָנאָמישע איבערגעשטאַלטונג אין יידישן לעבן, די רעכט פון יידישן פאָלק צו איר היימלאַנד, קומט צום אויסדרוק אין דער פּראָקלאַמירונגס־דעקלאַראַציע פון מדינת ישראל, וואָס איז פּראָקלאַמירט געוואָרן דורך דעם שייך־גייסט פון יידישן פאָלק אין דער היינטיקער עפּאָכע, דוד בן־גוריון.

די דעקלאַראַציע פון דער פּראָקלאַמירונג פון מדינת ישראל

דאָס יידישע פאָלק איז אויפגעקומען אין ארץ ישראל. אין איר איז עס געשטאַלטיקט געוואָרן גייסטיק, רעליגיעז און פּאָליטיש. אין איר האָט עס געלעבט אַ ווירדיק מלוכה לעבן. אין איר האָט עס געשאַפן נאַציאָנאַל־גייסטיקע און אַלמענטשלעכע ווערטן, און געגעבן דער גאַנצער וועלט דאָס אייביקע ספר הספרים, דעם תנ״ך.

נאָכדעם ווי דאָס יידישע פאָלק איז מיט גוואַלט פאַרטריבן געוואָרן פונעם אייגענעם לאַנד, איז עס טריי געבליבן דעם לאַנד און אין אַלע מדינות פון גלות פאַרשפּרייטונג, און עס האָט ניט אויפגעהערט תפילה צו טאָן און צו האָפן זיך אומצוקערן אַהיים און צו באַנײַען דאָרט די פּאָליטישע פרייהייט.

דורך דער דאַזיקער היסטאָרישער און טראַדיציאָנעלער פאַרבינדונג האָבן די יידן אין יעדן דור געשטרעבט זיך אומצוקערן און זיך פאַרפעסטיקן אין דעם היסטאָרישן היימלאַנד. אין די דורות האָבן זיי זיך אומגעקערט צו זייער לאַנד מאַסנווייז. חלוצים, העלדישע וואַנדערערס און קעמפּערס האָבן געמאַכט אויפבליען וויסטענישן, אויפגעלעבט די העברעיישע שפּראַך, אויפגעבויט דערפער און שטעט און אויפגעשטעלט אַ ישוב, וואָס וואַקסט און אַנטוויקלט זיך, געוועלטיקט איבער זיין ווירטשאַפט און קולטור, זוכט שלום און באַשיצט זיך צוגלייך, ברענגט די ברכה פון פּראָגרעס צו אַלע איינוואוינער פון לאַנד און איז באַזעלט מיט דער שטרעבונג צו מלוכה׳שער זעלבסטשטענדיקייט.

אין יאָר 1897 איז זיך צונויפגעקומען דער ערשטער ציוניסטישער קאָנ־גרעס אויפן רוף פון דעם שעפער פונעם יידישן מדינה־געדאַנק, טעאָדאָר הערצל, און פּראָקלאַמירט דאָס רעכט פון יידישן פאָלק צו נאַציאָנאַלן אויפקום אין אייגענעם לאַנד.

דאָס דאַזיקע רעכט איז אָנערקענט געוואָרן אין דער באַלפור דעקלאַראַציע פון 2טן נאָוועמבער 1917 און איז באַשטעטיקט געוואָרן דורכן מאַנדאַט פון פעלקער־בונד, וואָס האָט באַזונדערס געגעבן אינטערנאַציאָנאַלע באַקרעפטיגונג צום היסטאָרישן בונד צווישן יידישן פאָלק אין ארץ ישראל און צום רעכט פון יידישן פאָלק אויפצושטעלן אויפסניי די אייגענע נאַציאָנאַלע היים.

דער שטורעם, וואָס האָט זיך צעבושעוועט איבערן פאָלק ישראל אין דער לעצטער צייט, וואָס אין איר זענען מיליאָנען יידן אין אייראָפּע אויסגע־קוילעט געוואָרן, האָט אויפסניי קלאָר באַוויזן די נויטיקייט צו לייזן דאָס פּראָבלעם פון יידישן פאָלק, וואָס האָט נישט קיין אייגן לאַנד און זעלבסט־שטענדיקייט, זאָל דורך באַנייען אין ארץ ישראל די יידישע מדינה, וואָס זאָל ברייט עפענען אירע טויערן פאַר יעדן ייד — געבן דעם יידישן פאָלק דעם שטאַנד פון אַ גלייכבאַרעכטיקטער נאַציע אין דער משפחה פון פעלקער.

די שארית־הפליטה, וואָס איז ניצול געוואָרן פון דער שוידערליכער נאַצי־שחיטה אין אייראָפּע און די יידן פון אַנדערע לענדער, האָבן ניט אויפ־געהערט אַריינצוקומען קיין ארץ ישראל ניט געקוקט אויף יעדער שוועריקייט, שטערונג אָדער געפאַר און זיי האָבן ניט אויפגעהערט צו מאָנען דאָס רעכט אויף אַ לעבן פון כבוד, פרייהייט און ערלעכער פּראַצע אין היימלאַנד פון זייער פאָלק.

אין דער צווייטער וועלט־מלחמה האָט דער יידישער ישוב אין לאַנד ביי־געטראָגן זיין פולן חלק צום געראַנגל פון די פרייהייט און פרידן שטרעבנדיקע פעלקער קעגן די רשעות׳דיקע כוחות פון די נאַציס און דורכן בלוט פון זיינע זעלנער און דורך זיינע קריגס־אָנשטרענגונגען האָט ער זיך איינגעשאַפן דאָס

רעכט געצײלט צו װערן צװישן די פעלקער, װאָס האָבן געגרינדעט די פֿאַר־אייניקטע פעלקער אָרגאַניזאַציע.

דעם 29טן נאָװעמבער 1947 האָט די אַסעמבלי פון די פֿאַראײניקטע פעל־קער אָנגענומען דעם באַשלוס, װאָס פֿאַרפליכטעט דאָס אױפשטעלן אַ יידישע מדינה אין ארץ ישראל. די אַסעמבלי האָט אױפגעפאָדערט די איינוואוינער פון ארץ ישראל אַלײן אָנצונעמען די געהעריקע שריט צו פֿאַרווירקלעכן די רעזאָלוציע. די אָנערקענונג מצד די פֿאַראײניקטע פעלקער בנוגע דאָס רעכט פון יידישן פאָלק צו עטאַבלירן די אייגענע מדינה, קען ניט צוריקגעצויגן װערן. דאָס איז דאָס נאַטירלעכע רעכט פון יידישן פאָלק, װאָס איז זעלבסט־שטענדיק אין דער אײגענער, אומאָפּהענגיקער מדינה. דערפאַר האָבן מיר זיך פֿאַרזאַמלט — מיר די מיטגלידער פון פֿאָלקס־ראָט, די פֿאַרשטײער פון יידישן ישוב און פון דער ציוניסטישער באַװעגונג אינעם טאָג װען עס ענדיקט זיך דער בריטישער מאַנדאַט אויף ארץ ישראל און מיט דער קראַפט פון אונזער נאַטירליך און היסטאָריש רעכט און אױפן גרונט פון דעם באַשלוס פון דער אַסעמבלי פון דער פֿאַראײניקטער פעלקער אָרגאַניזאַציע — פּראָקלאַמירן מיר דורך דעם, דעם אויפשטעל פון אַ יידישער מדינה, װאָס איז מדינת ישראל.

מיר שטעלן פעסט, אַז אָנהױבנדיק מיטן מאָמענט װען עס ענדיקט זיך דער מאַנדאַט דעם 15טן מאַי 1848, ביז דעם אויפשטעלן די דערוויילטע און שטענדיק רעגירענדע אינסטאַנצן, אין אײנקלאַנג מיט דער קאָנסטיטוציע, װאָס װעט באַשטעטיקט װערן דורך דער דערווײלטער גרינדונגס־פֿאַרזאַמלונג ניט שפּעטער פון ערשטן אָקטאָבער 1848, װעט פונקציאָנירן דער נאַציאָנאַל־ראָט װי אַ צײטווײליקער רעגירונגס־ראָט און זײן אויספיר אָרגאַן, די פֿאָלקס־לייטונג, װעט מיט זיך פֿאַרשטעלן די צײטווײליקע רעגירונג פון דער יידישער מדינה, װאָס װעט גערופן װערן מיטן נאָמען „ישראל״.

מדינת ישראל װעט זײן אָפן פאַר יידישער איינוואַנדערונג און פאַר קיבוץ־גליות. זי װעט זיך װידמען דער אַנטװיקלונג פון לאַנד לטובת אַלע אירע איינוואוינער. זי װעט זײן באַזירט אויף די פונדאַמענטן פון פרייהייט, גע־רעכטיקייט און פרידן אין ליכט פון די זעאונגען פון די יידישע נביאים. זי װעט דורכפירן פולשטענדיקע געזעלשאַפטלעכע און פּאָליטישע גלײכבאַרעכ־טיקונג פאַר אַלע אירע בירגער אָן אונטערשיד פון רעליגיע, אָפּשטאַם און געשלעכט. זי װעט פֿאַרזיכערן די פרייהייט פון גלויבן, געװיסן, שפּראַך, דערציאונג און קולטור. זי װעט אָפּהיטן די הײליקייטן פון אַלע רעליגיעס און זײן געטריי די פּרינציפּן פונעם טשאַרטער פון די פֿאַראײניקטע פעלקער.

מדינת ישראל װעט זײן גרייט צו קאָאָפּערירן מיט די אינסטאַנצן און פֿאַרשטײערס פון די פֿאַראײניקטע פעלקער כדי צו פֿאַרווירקליכן דעם אַסעמבלי־

באַשלוס פון 29טן נאָוועמבער 1947 און זי וועט אַרבעטן פאַרן אויפשטעל פון דער עקאָנאָמישער אייניקייט פון ארץ ישראל אין איר גאַנצקייט.

מיר רופן די פאַראייניקטע פעלקער מיטצוהעלפן דעם יידישן פאָלק אין דעם אויפבוי פון זיין מדינה און אריינצונעמען מדינת־ישראל אין דער פעלקער־משפחה.

מיר רופן — אַפילו בעת דעם בלוטיקן אַנגריף, וואָס ווערט אָנגעפירט קעגן אונז זינט חדשים — די קינדער פון אַראַבישן פאָלק, איינוואוינער פון מדינת ישראל, אָנצוהאַלטן פרידן און זיך צו באַטייליקן אין אויפבוי פונעם לאַנד אויפן באַזיס פון פולער און גלייכער בירגערשאַפט און אויפן גרונט פון געהעריקער פאַרשטייערשאַפט אין אַלע אירע אינסטיטוציעס, די צייטווייליקע און פערמאַנענטע.

מיר שטרעקן אויס די האַנט פון שלום און גוטער שכנה׳שאַפט צו אַלע שכנה׳שע לענדער און זייערע פעלקער און מיר רופען זיי צו בשותפות׳דיקער אַרבעט און קעגנזייטיקער הילף מיטן אומאָפּהענגיקן יידישן פאָלק און זיין לאַנד. מדינת ישראל איז גרייט בייצוטראָגן איר חלק אין דער בשותפות׳דיקער אָנשטרענגונג פאַרן פּראָגרעס פון גאַנצן מיטל־מזרח.

מיר רופן דאָס אידישע פאָלק אין אַלע ערטער פון זיין פאַרשפּרייטונג, צו פאַראייניקן זיך אַרום דעם ישוב אין אימיגראַציע און אויפבוי און צו שטעלן זיך ביי זיין זייט אין דעם גרויסן קאַמף פאַר דער פאַרווירקלעכונג פון דער דורות־לאַנגער שטרעבונג צו יידישער גאולה.

מיט בטחון אין גאָט פון ישראל חתמענען מיר זיך אייגנהענטיק ווי עדות אויף דער דאָזיקער דעקלאַראַציע אויף דער זיצונג פון צייטווייליקן רעגירונגס־ראַט, אויף דער ערד פון פאַטערלאַנד, אין דער שטאָט תל אביב, היינט, ערב שבת, ה׳ אייר, תש״ח, דעם 14טן מאַי 1948.

אונטערגעשריבן:

דוד בן־גוריון, דניאל אוסטר, מרדכי בנטוב, יצחק בן־צבי, אליהו ברלין, פרץ ברנשטין, הרב וולף גולד, מאיר גרובובסקי, יצחק גרינבוים, דרד. אברהם גרנובסקי, אליהו דובקין, מאיר וילנר־קובנר, זרח ורהפטיג, הרצל ורדי, רחל כהן, הרב קלמן כהנא, סעדיה כובאשי, הרב יצחק מאיר לוין, מאיר דוד לווינ־שטיין, צבי לוריא, גולדה מאירסון, נחום ניר, צבי סגל, הרב יהודה ליב הכהן פישמן, דוד צבי פוקס, אהרן ציזלינג, משה

קולודני אליעזר קפלן, אברהם קצנלסון, פליכס רוזנבליט, דוד רמז, ברל רפטור, מרדכי שאנר, בן־ציון שטרנברג, בכור שיטרית, משה שפירא, משה שרתוק.

אין דער זעלבער צייט ווען עס איז פאַרגעקומען די פּראָקלאַמירונג פון דער יידישער מדינה, איז פאַרגעקומען אַן אויסעראָרדנטלעכע סעסיע פון דער יו־ען אַסעמבלי אין װאַשינג. די פּראָקלאַמירונג פון ישראל איז פאַרגעקומען פרייטיק פיר אַזייגער נאָכמיטאָג. לויט דער ניו יאָרקער צייט מאַכט דאָס אויס 10 אַזייגער אינדערפרי. דר. סילווער האָט געהאַט דעם גרויסן זכות אָנצוזאָגן דער וועלט, פאַר די פאַרזאַמעלטע פאָרשטייער פון די 58 מלוכות, מיטגלידער פון דער אָרגאַניזירטער פעלקער משפחה, די בשורה, אַז אַ נייע מדינה איז אַנטשטאַנען — מדינת ישראל; די בשורה, אויף וועלכער עס האָבן אַרויסגעקוקט און געבענקט אַזוי פיל פאַרשקלאַפטע און אונטערדריקטע דורות יידן. עס איז געווען אַ גרויסער פייערלעכער מאָמענט ניט בלויז פאַר יידן, נאָר אויך אין דער יונגער געשיכטע פון דער יו־ען. דר. סילווער האָט די דאָזיקע ערקלערונג געמאַכט אין אַן אָנגעשטרענגטן קול, שטיקנדיק זיך פון טרערן, וואָס זענען געקומען פון עקזאַלטירטער פרייד.

מיט דער פּראָקלאַמירונג פון דער יידישער מדינה איז גלייך אַנטשטאַנען אַ פּראָוויזאָרישע רעגירונג אונטער דער אָנפירונג פון דוד בן־גוריון אַלס פרעמיער־מיניסטער און פאַרטיידיקונגס־מיניסטער. דער צוזאַמענשטעל פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג איז באַשטאַנען פון 37 מיטגלידער: מפא״י 10, אַלגעמיינע ציוניסטן 6, מזרחי און הפועל־המזרחי 5, מפ״ם 5, אגודת ישראל 3, רעוויזיאָניסטן 3, קאָמוניסטן 3, „וויצאָ״ און עליה חדשה 1, ספרדים און תימנים 1.

פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג איז אויסגעוויילט געוואָרן אַ קאַבינעט פון 13 מיטגלידער לויטן פאָלגענדן פאַרטייאישן צוזאַמענשטעל: מפא״י 4, אַלגעמיינע ציוניסטן 2, מפ״ם 2, מזרחי 1, הפועל המזרחי 1, ספרדים 1, עליה־חדשה 1, אַגודת ישראל 1, צוזאַמען 13 מיניסטאָרן.

צוויי טעג שפּעטער, נאָכן פּראָקלאַמירן די יידישע מדינה, האָט די פּראָוויזאָרישע רעגירונג דערוויילט אַלס פּרעזידענט פון מדינת ישראל פּראָפעסאָר דר. חיים ווייצמאַן.

אַלס קאַנאַדער ייד און אַלס קאַנאַדער בירגער וויל איך ברענגען צום אויסדרוק די געפילן, וואָס עס האָט באַהערשט דאָס קאַנאַדער יידנטום אין רעזולטאַט פון דער פּראָקלאַמירונג פון מדינת ישראל.

פרייטיג פאַרנאַכט, דעם 14טן מאַי 1948, איז פּראָקלאַמירט געוואָרן די מדינה און גלייך זונטיק אינדערפרי דעם 16טן מאַי 1948, איז אין „קענעדער אדלער" וועגן דער גרויסע געשעעניש געווען פאָלגנדעס פאַרעפנטלעכט:

די פּראָוויזאָרישע יידישע רעגירונג האָט פרייטיק דעם 14טן מאַי 1948 פּראָקלאַמירט צו דער וועלט דורך דער ראַדיאָ, אַז אַ יידישע רעפּובליק מיטן נאָמען „ישראל" איז עטאַבלירט געוואָרן אויפן גרונט פון די נאַטירלעכע און היסטאָרישע רעכט פון דעם יידישן פאָלק און אויפן גרונט פון דער רעזאָלוציע פון דער אַסעמבלי פון די פאַראייניקטע פעלקער.

דער ענגלישער מאַנדאַט איבער ארץ ישראל האָט זיך אָפיציעל פאַרענדיקט 12 אַזייגער ביינאַכט און די פּראָקלאַמאַציע פון דער יידישער צייטווייליקער רעגירונג, וואָס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פריער, צוליב שבת, האָט אַריינגעטראָטן אין קראַפט איין מינוט נאָך מיטנאַכט, בעת דער לעצטער ענגלישער הויך-קאָמישיאָנער אין ארץ ישראל, סיר אַלאַן קאַנינגהאַם, האָט פאַרלאָזט חיפה אויף אַ בריטישן קריייצער.

גלייכצייטיק מיט דער פּראָקלאַמירונג פון אומאָפּהענגיקן יידישן שטאַט איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן די ליסטע פון די מיניסטאָרן, וואָס שטעלן צוזאַמען די יידישע צייטווייליקע רעגירונג. זיי וועלן אָנפירן מיט דער אַדמיניסטראַציע פון ישראל ביז די קאָנסטיטואירענדע פאַרזאַמלונג וועט, ניט שפּעטער ווי דעם ערשטן אָקטאָבער 1948, גוטהייסן די קאָנסטיטוציע און באַשטימען די פּערמאַנענטע רעגירונגס-אָרגאַנען פון דער יידישער רעפּובליק.

די 12 מיניסטאָרן פון דער יידישער רעפּובליק זענען:

דוד בן־גוריון — פּרעמיער און שוץ־מיניסטער.
משה שערטאָק — אויסערן־מיניסטער.
יצחק גרינבוים — אינערן־מיניסטער.
אליעזר קאַפּלאַן — פינאַנס־מיניסטער.
הרב ל. פישמאַן — מיניסטער פאַר ירושלים.
מרדכי בן־טוב — אַרבעטס־מיניסטער.
משה שאַפּירא — אימיגראַציע־מיניסטער.
דוד רמז — מיניסטער פאַר פּאָסט און קאָמוניקאַציע.
אהרן ציזלינג — אַגריקולטור־מיניסטער.
פעליקס ראָזענבליט — יוסטיץ־מיניסטער.
פּריטץ בערנשטיין — מיניסטער פאַר האַנדל און אינדוסטריע.
הרב י. מ. לעווין — מיניסטער אָן אַ פּאָרטפעל.

די דעקלאַראַציע פון דער מזרח־דיוויזיע פון דער קאַנאַדער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

אין נאָמען פון דער מזרח־דיוויזיע פון דער קאַנאַדער ציון אָרגאַניזאַציע האָט דער פּאַרזיצער דזשאָזעף מ. פרענק אַרויסגעגעבן אַ דעקלאַראַציע אין וועלכער עס ווערט געזאָגט פאָלגענדעס:

מיר סאַלוטירן דעם גרויסן היסטאָרישן טאָג ווען אַ יידישע מלוכה איז פּראָקלאַמירט געוואָרן אין תל־אביב. עס איז אַ טאָג וועלכער האָט געהויבן דעם כבוד און פּרעסטיזש פון וועלט יידנטום. אין דער העלדישקייט פון דער „הגנה״, אין דער דיסציפּלינירטער פירערשאַפט פון דער יידישער אַגענטור און אין דעם גרויסן קוראַזש און מוט פון ישוב זעען מיר די רעאַליזירונג פון ישראל׳ס אַלטן חלום״.

אין אַ דעקלאַראַציע אין נאָמען פון דער ציוניסטישער אַרבעטער באַוועגונג אין קאַנאַדע, וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט פון די פּועלי ציון, פּיאָנערן פרויען, יידיש־נאַציאָנאַלער אַרבעטער פּאַרבאַנד, הבונים, פּועלי ציון יוגנט און הסתדרות קאַמפּיין קאָמיטעטן, האָט דער נאַציאָנאַלער פּאַרזיצער, משה דיקשטיין, פאָלגנדעס דערקלערט: „מזל טוב צום געבורט פון מדינת ישראל. אַלס קאַנאַדער בירגער פאָדערערן מיר אַנערקענונג פון דעם יידישן שטאַט. מיר זענען איבערצייגט, אַז אונזער באַוועגונג אין קאַנאַדע און די מפא״י אין מדינת ישראל וועלן פאַרזעצן זייער פירענדע ראָל אין דער פאַרטיידיגונג און אויפבוי פון יידישן היימלאַנד. פאַרוועטס צו דער מאָביליזאַציע פון אונזער יוגנט, פון אונזערע פינאַנציעלע רעסורסן און פון אַלע אונזערע פאָלקס־כוחות. זאָל קיין קרבנות ניט זיין צו גרויס פאַר מדינת ישראל. לעליה! להגנה! ולעבודה!״

ניט געקוקט אויף דעם, וואָס די יידישע מדינה איז גלייך אויף צומאָרגנס באַפאַלן געוואָרן דורך די אַרמייען פון עגיפּטן, איראַק, לבנון און סיריע, האָט די יידישע מדינה געפירט אַ פאַרטיידיקונג אויפן הומאַניטאַרסטן אופן קעגן די אויסגערעכנטע מלחמה אַנגרייפער.

דאָס יידישע לאַנד האָט געוואונען די סימפּאַטיעס ביי די גרעסטע מלוכות אין דער וועלט און האָט באַקומען אַנערקענונג.

די יידישע רעגירונג האָט גלייך אָנגענומען מאַסנאַמען אָנצוהאַלטן אָרד־נונג, באַשיצן די גרענעצן און פאָר'באַרייטן די באַפעלקערונג געגן דער געפאַר פון לופט־אַטאַקעס. יידישע טרופּן האָבן באַלד אָקופּירט וויכטיקע סטראַטעגישע פונקטן אין ירושלים, אַרום חיפה און יפו, ווי אויך אין צפון פון ישראל.

די ערשטע אָפיציעלע אָנערקענונג פאַר מדינת־ישראל איז געקומען מיט דער מעלדונג פון וואַשינגטאָן, אַז פּרעזידענט טרומאַן האָט אין נאָמען פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג אָפיציעל אָנערקענט דעם יידישן ציטווייליקן קאַבינעט אַלס דע־פאַקטאָ אויטאָריטעט פון דעם נייעם ישראל־שטאַט. די האַנדלונג פון פּרעזידענט, עטליכע מינוט נאָך דעם ווי די פּראָקלאַמירונג פון יידישן שטאַט, איז אָפיציעל מיטגעטיילט געוואָרן צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג, האָט אַרויסגערופן אַן אומגעהויערע איבעראַשונג אין דער יו־ען און אין די דיפּלאָמאַטישע קרייזן פון וואַשינגטאָן.

די יידן האָבן די נייעס פון אַמעריקעס אָנערקענונג אָנגענומען מיט גרויס צופרידנהייט. דר. אבא סילווער, פאָרזיצער פון דער אַמעריקאַנער סעקציע פון דער יידישער אַגענטור, האָט באַקומען די נייעס בעת ער האָט בייגעוואוינט אַ זיצונג פון דער יו־ען. ער האָט דעם פּרעזידענטס שריט באַצייכנט אַלס „וואונדערבאַר".

אין „קענעדער אדלער" איז געווען פאָלגנדעס געשריבן: ערב שבת ה' באייר תש"ח איז געווען דער גרעסטער טאָג אין דער יידישער געשיכטע פאַר די לעצטע צוויי טויזנט יאָר. אין יענעם טאָג האָבן צוויי גרויסע געשעענישן נאָכגעפאָלגט איינע די אנדערע. צום ערשטן די פּראָקלאַמירונג פון מדינת ישראל דורך דעם יידישן נאַציאָנאַל־ראַט אין ארץ ישראל, און עטלעכע שעה שפּעטער די פריילאַכע בשורה, אַז פּרעזידענט טרומאַן האָט אין נאָמען פון דער גרויסער רעפּובליק פון די פאַראייניקטע שטאַטן אָנערקענט דעם ניי פּראָקלאַמירטן שטאַט. אין די עטלעכע שעה, וואָס זענען אַריבער פון דער ערשטער גרויסער געשעעניש ביז דער צווייטער איז די זעלבסטפאַרשטענדלעכע פרייד געווען געמישט מיט אַ היבשלאָכן ציטער אין האַרצן איבער דעם, וואָס עס קען חלילה געשען אויב די נייע פּראָקלאַמירטע יידישע מלוכה זאָל בלייבן איזאָלירט פון פריינד און אַרומגערינגלט מיט פיינט. מיט דער פריידיקער איבעראַשונג פון טרומאַנס פריינטלעכער האַנדלונג הויבט זיך צו צעשמעלצן די ספקות, וואָס האָט געדריקט דאָס געמיט. אַ שמייכל פון אויפגעלויכטענער שמחה האָט זיך באַוויזן אויף יידישע פּנימער און אַ געזאַנג האָט זיך געריסן פון האַרצן. מדינת ישראל איז אַ דערפרייענדעווירקלעכקייט. דאָס איז דער טאָג, וואָס אויף אים האָבן דורות געחלומט און וואָס אויף אים האָבן זיי געבעטן אין זייערע תפילות.

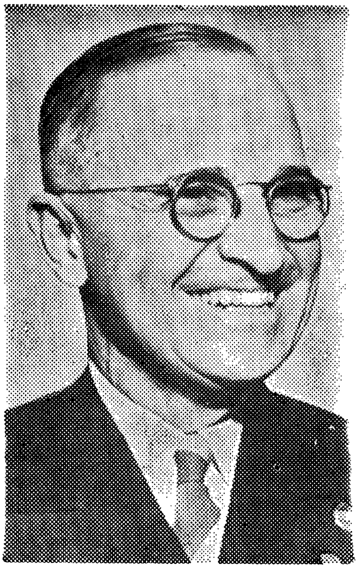

PRESIDENT HARRY S. TRUMAN

On Friday, May 14th, 1948, minutes after Israel was proclaimed as an independent state, the United States of America, the world's greatest freedom loving democracy, through its President Harry S. Truman, gave its recognition to the State of Israel.

פרייטיק מאַי 14, 1948, דריי מינוטן נאָכן פּראָקלאַמירן מדינת-ישראל האָט פּרעזידענט העררי טרומאַן אין נאָמען פון די פאַרייניקטע שטאַטן אַנערקענט די נײַע אַנטשטאַנענע מדינה. פּרעזידענט העררי טרומאַן איז איינער פון די חסידי אומות העולם.

לענדער, וואָס האָבן אַנערקענט ישראל אין לויף פון איין יאָר
פון 14טן מאַי 1948 ביז 17טן אַפּריל 1949

לאַנד	דאַטע פון אנערקענונג	לאַנד	דאַטע פון אנערקענונג
אַמעריקע	14 מאַי 1948	בעלגיע	29 יאַנ. 1949
גוואַטעמאַלאַ	15 מאַי 1948	האָלאַנד	29 יאַנ. 1949
סאָוויעט רוסלאַנד	17 מאַי 1948	ניו־זעעלאַנד	29 יאַנ. 1949
טשעכאָסלאָוואַקיע	18 מאַי 1948	ענגלאַנד	29 יאַנ. 1949
פּוילן	18 מאַי 1948	קאָלאָמביאַ	2 פעב. 1949
ניקאַראַגואַ	18 מאַי 1948	דענמאַרק	3 פעב. 1949
אורוגוואַי	19 מאַי 1948	עקוואַדאָר	3 פעב. 1949
יוגאָסלאַוויע	19 מאַי 1948	נאָרוועגיע	5 פעב. 1949
אַפריקע	24 מאַי 1948	בראַזיל	8 פעב. 1949
אונגאַרן	1 יוני 1948	איטאַליע	8 פעב. 1949
רומעניע	11 יוני 1948	פּערו	10 פעב. 1949
פּאַנאַמאַ	18 יוני 1948	איסלאַנד	11 פעב. 1949
קאָסטאַ ריקאַ	18 יוני 1948	ליבעריאַ	12 פעב. 1949
ווענעזועלאַ	26 יוני 1948	סאַן מאַרינע	13 פעב. 1949
פּאַראַגוואַי	6 סעפּט. 1948	שוועדן	16 פעב. 1949
על סאַלוואַדאָר	16 סעפּט. 1948	אַרגענטינע	16 פעב. 1949
האָנדוראַס	8 נאָוו. 1948	באָליוויע	23 פעב. 1949
בולגאַריע	26 נאָוו. 1948	האַיטי	26 פעב. 1949
קאַנאַדע	24 דעצ. 1948	כינע	1 מערץ 1949
דאָמיניקאַן רעפּוב.	26 דעצ. 1948	עסטרייך	16 מערץ 1949
קובאַ	14 יאַנ. 1949	גריכנלאַנד	18 מערץ 1949
פראַנקרייך	24 יאַנ. 1949	טערקיי	28 מערץ 1949
אויסטראַליע	28 יאַנ. 1949	פיליפינען	1 אַפּריל 1949
טשילי	29 יאַנ. 1949	מעקסיקאַ	7 אַפּריל 1949
לוקסעמבורג	29 יאַנ. 1949	אַלבאַניע	17 אַפּריל 1949

דער באַגרינדער פון דער אידייע „דאָס יידישע פאָלק פאַרן יידישן לאַנד, דאָס יידישע לאַנד פאַרן יידישן פאָלק" איז דר. טעאָדאָר הערצל. דער גרויסער מענטש און ייד האָט ווי אַ ליכט־שטראַל אויפגעשיינט אין יידישן פאָלק און האָט אריינגעברענגט אַ גייסטיקע נשמה'דיקייט אין יידישן לעבן, אַן אידייע פון פרייהייט, זעלבסטשטענדיקייט און מלוכהשן זין. מיט גרויסן יראת־הכבוד דערמאָן איך דר. טעאָדאָר הערצל צוליב דריי סיבות: 1) ער איז געווען דער גרינדער פון פאָליטישן ציוניזם; 2) עס ווערט יעצט געפייערט דאָס 50־טע הערצל־יאָר אַלס אויפקלערונגס־יאָר אין גייסטיקן מהות פון שטאַטלעכן געדאַנק, און 3) איך האָב געהאַט דעם כבוד צו זיין ביים קבר פון דר. הערצל. דאָס איז געווען אין חודש אלול אין יאָר 1904. איך בין דאַמאָלסט געווען אין ווין און געאַרבעט אויף דער מאַלצגאַססע נומער 6, צווייטער באַצירק. עס האָט דעמאָלסט גערעדט צבי גרינפעלד. זיין רעדע האָט אַלעמען דערפירט צו טרערן און שטייענדיק זייער נאָענט זענען מיינע טרערן געפאַלן אויפן קבר פון גרויסן מנהיג הדור דר. טעאָדאָר הערצל.

דר. טעאָדאָר הערצל איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1860 אין בודאַפּעסט. ער איז געווען די גרעסטע מאַגנעטישע פּערזענלעכקייט אין דער געשיכטע פון אונזער רענעסאַנס, אין דער געשיכטע פון דער נאַציאָנאַלער דערוואַכונג, אין דער געשיכטע פון פּאָליטישן ציוניזם, וואָס ער האָט געשאַפן און באַגרינדעט. זיין אידייע, וואָס ער האָט געבראַכט צום אויסדרוק אין ווערק „יידנשטאַט" איז אַן אונשטערבליך ווערק, אַ ווערק פון אינספּיראַציע און גייסטיקע דער־מוטיקונג. דער נאָמען דר. טעאָדאָר הערצל איז אומצוטיילבאַר מיט דער געשיכטע פון ציוניזם, מיט דער געשיכטע פון יידישן נאַציאָנאַלן געדאַנק, און מיט דער געשיכטע פון יידישער אומאָפּהענגיקער שטאַטליכקייט.

דעם 25טן יאַנואַר 1949 איז צום ערשטן מאָל פאָרגעקומען אַלגעמיינע וואַלן צו דער כנסת, דאָס הייסט צום יידישן פּאַרלאַמענט. אַלע ציטוויילעקע פאַרמען זענען איבערגעגאַנגען צו סטאַבילע, נאָרמאַלע פאָרמען פון שטאַטליכן לעבן, וואָס ווערט רעגולירט דורך דער געזעצגעבונג. דער ערשטער אויס־געוויילטער פּאַרלאַמענט איז געעפנט געוואָרן דעם 14טן פעברואַר 1949, דורך דר. חיים ווייצמאַן אין ירושלים, וועלכער איז קאָנסטיטוציאָנעל דערוויילט געוואָרן דעם 17טן פעברואַר אַלס ערשטער פּרעזידענט פון מדינת ישראל. דער ערשטער פּרעמיער מיניסטער איז קאָנסטיטוציאָנעל געוואָרן דוד בן־גוריון, פאַרנעמענדיק גלייכצייטיק דעם אַמט פון פאַרטיידיקונגס־מיניסטער, אָנהאַל־טנדיק די אַמטן ביז דעם 26טן יאַנואַר 1954. אין דעם טאָג האָט ער זיך צו־ריקגעצויגן פון דער מלוכה אָנפירונג און זיך באַזעצט אין שדה־בוקר מיטן ציל צו דערהויבן די גייסטיקע און נאַציאָנאַלע געפילן ביי דער יוגנט און איבערגעגעבענע צוגעבונדנקייט צו אַגריקולטור.

מדינת־ישראל איז אַ דעמאָקראַטישע מלוכה. דער ערשטער בירגער פון דער מלוכה איז דער פרעזידענט. דער היינטיקער פרעזידענט איז בן־צבי און זיין רעזידענץ איז אין דער הויפּט־שטאָט ירושלים. דער פרעזידענט איז באַרופן צו באַראַטן זיך מיט די פאַרשטייער פון די פּאַרטייען און נאָכדעם צו באַאויפטראָגן אַ מיטגליד פון דער כנסת צוזאַמענצושטעלן די רעגירונג. דער באַאויפטראָגטער שטעלט צונויף דעם קאַבינעט, וואָס דאַרף באַשטעטיקט ווערן דורך דער כנסת. זייט דעם 26טן יאַנואַר 1954 איז דער באַשטאַנד־טייל פון דער רעגירונג פאָלגענדער:

מיניסטער פאַרטפעל	נאָמען פון מיניסטער	פּאַרטיי
פּרעמיער און אויסערן	משה שרת	מפא״י
פאַרטיידיקונג	פּנחס לבן	מפא״י
פינאַנץ	לוי אשכול	מפא״י
האַנדל און אינדוסטריע	פּרץ בערנשטיין	אַלגעמיינע ציוניסטן
אַגריקולטור	פּרץ נפתלי	מפא״י
אַרבעט	גאָלדע מייערסאָן	מפא״י
אַנטוויקלונג	דוב יוסף	מפא״י
בילדונג און קולטור	בן־ציון דינור	מפא״י
רעליגיע און געזעל־שאַפטלעכע שוץ	משה שאַפּיראָ	הפועל המזרחי
געזונטהייט	יוסף סערלין	אַלגעמיינע ציוניסטן
אינערן	יצחק רוקח	אַלגעמיינע ציוניסטן
יוסטיץ	פּנחס ראָזען	פּראָגרעסיווע
פּאָליציי	שלום שיטרעט	מפא״י
קאָמוניקאַציע	יוסף סאַפּיר	אַלגעמיינע ציוניסטן
פּאָסט	יוסף בורג	הפועל המזרחי
אָן אַ פאַרטפעל	זלמן אראַן	מפא״י

דער טאָג פון דער פּראָקלאַמירונג פון דער מדינה איז אַ טאָג פון אַ נאַציאָנאַלן יום־טוב כאַראַקטער און ווערט געפייערט אין מדינת־ישראל און אין דער גאַנצער יידישער וועלט.

מדינת ישראל אַלס יידישע נאַציאָנאַלע מלוכה האָט דערהויבן דעם יידישן פּרעסטיזש אין אַלע לענדער אין דער וועלט. עס שטאַרקט זיך דער נאַציאָ־נאַלער באַוואוסטזיין און עס איז אַ דראַנג ביי דער יוגנט צו יידישן וויסן און יידישער קולטור.

צ ו ו י י ט ע   ט י י ל

ביאָגראַפיע

פופציק יאָר געזעלשאַפטלעכע אַקטיוויטעטן

מיין פאַמיליע

לידער

אינהאַלטס פאַרצייכנים

ביאָגראַפיע

איך בין געבוירן געוואָרן אין כערסאָן, רוסלאַנד, אין יאָר 1882 ביי אונ־פאַרמעגלעכע עלטערן. מיין פאָטער ע״ה האָט געהייסן ישראל און איז געווען אַ שניידער. צוליב זיין שוואַכן געזונט צושטאַנד האָבן מיר זיך אַריבערגעצויגן אין דאָרף קאַפאַניס, 35 וויאָרסט פון כערסאָן. אונזער פאַמיליע איז באַשטאַנען פון 7 קינדער.

מיין פאָטער איז זייער יונג געשטאָרבן און דעריבער איז די גאַנצע לאַסט פון אויפהאַלטן די משפחה געפאַלן אויף מיין קראַנקער מאַמע. מיין עלטערער ברודער, נחום לייב, וואָס איז דעמאָלסט אַלט געווען 16 יאָר, פלעגט ארויס־העלפן דער מאַמען צו פאַרזאָרגן די הונגעריקע קינדער.

אין דאָרף זענען געווען עטלעכע יידישע משפחות און ווי דער שטייגער איז דעמאָלסט געווען, האָט מען דאָרט אויסגעהאַלטן אַ רבין צו לערנען די קינדער. דעם רבין האָט מען גערופן יהושע שוחט. ביי אים אין חדר האָט מען זייער ווייניק געלערנט, ווייל ער איז געווען אַן אַלטער און שוואַכער מאַן. ער איז מער געשלאָפן ווי געלערנט. אַ צייט שפּעטער איז אָנגענומען געוואָרן אַן אנדערער, יונגער רבי, וואָס האָט געהייסן יוסף קאָהן. ביי אים האָב איך געלערנט עברי, חומש און תהילים.

איך פלעג אָפט גיין צו די פּאַסטוכער, וואָס פלעגן זיך צוזאַמענקומען ביי אַ פייערל און בראָטן קאַרטאָפל, דערביי זינגען פאַרשידענע אוקראַיינישע לידער. איך פלעג מיט זיי מיטזינגען, דערביי פאַרגעסן אין מיין ביטערער מערכה.

צו 11 יאָר האָט מיך מיין מאַמע אָוועקגעשיקט אין דער שטאָט כערסאָן צו לערנען אַ מלאכה, דערביי פאַרדינען אויף ברויט. דער פעטער מיינער, אַ פרומער ייד, האָט געהאַלטן אַז איך בין נאָך צו יונג צו אַרבעטן, האָט ער מיך אָוועקגעשיקט אין חדר צו לערנען יידישקייט. אין דעם חדר האָב איך געלערנט חומש מיט רש״י, תנ״ך און אביסל גמרא. דער חדר אין כערסאָן אין פאַר־גליך מיטן קאַפּאַניסער, האָט אויף מיר געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ הויכן לערן־אַנשטאַלט און דאָס האָט מיך באַווירקט צו לערנען מיט גרויס חשק. לאַנג לערנען אין דעם חדר איז מיר ניט געווען באַשערט, ווייל די נויט האָט מיך געצוואונגען צו גיין אַרבעטן און פאַרדינען אויף ברויט. די אַרבעטס־באַדינגונגען אין כערסאָן זענען דעמאָלסט געווען, אַז מען פלעגט אַרבעטן פון חושך ביז חושך. פון פאַרטאָג ביז שפּעט אין דער נאַכט. נישט געקוקט דערויף, פלעג איך מיך אריינכאַפּן אין דער שול צו הערן דעם יאַמפּאָלער מגידס דרשות. זיינע דרשות האָבן אויף מיר שטאַרק געווירקט צוליב דער

עטישקייט פון זיין פערזענליכקייט. זיין קלאָרע און דייטלעכע אויסשפּראַך האָט שטאַרק געווירקט אויף מיין קינדערשער נשמה, וואָס האָט געבענקט און געלעכצט נאָך אַ גוט וואָרט.

אַ באַזונדער ווירקונג האָט אויף מיר אויסגעאיבט די וואַנדער אַרטיסטן־טרופּע פון די ברידער סאַבאַסאיאַס, וואָס פלעגן, פון צייט צו צייט, שפּילן טעאַטער ביי אונז אין שטאָט. די אַרטיסטן האָבן פאַנאַנדערגעשפּילט מיין פאַנטאַזיע אויך צו ווערן אַמאָל אַן אַקטיאָר. אונטער דעם איינפלוס האָב איך מיך שפּעטער אַנגעשלאָסן אין אַן אוקראַיינישער אַמאַטאָרן גרופּע צו שפּילן טעאַטער און בין געוואָרן אַ משורר אין כאָר פון דער מיקאָלאַיעווער שול אין כערסאָן. אין דער דאָזיקער שול פלעגט האַלטן דרשות דער אַמטליכער ראַבינער ד״ר. גינזבורג, וועמענס סעקרעטאַר איז געווען ישעיה פּרוגס ברודער און צוליב דעם פלעגט דער דיכטער זייער אָפט קומען אין שול. ער פלעגט זייער אָפט באַזוכן מאַיסיי אַסעפּאָוויטש און שפּילן שאַך. אַסעפּאָוויטש איז געווען דער גרעסטער בוכהענדלער אין דער שטאָט און ביי אים זיינען פאַר־קויפט געוואָרן פּרוגס ביכער. אין דער בוכהאַנדלונג האָט מיין יונגער ברודער יצחק געאַרבעט אַלס אַנגעשטעלטער. דאָס האָט מיר געגעבן אַ מעגלעכקייט פּערזענלעך צו באַקענען זיך מיטן דיכטער פרוג און לייענען זיינע ווערק. איך האָב מיך אויסגעלערנט די לידער און אויף אַלע אונטערנעמונגען וואו מען פלעגט מיך איינלאַדן, פלעג איך זיי זינגען און דעקלאַמירן.

די לידער פון ש. פרוג האָבן אויף מיר שטאַרק געווירקט און אונטער דעם איינפלוס האָב איך אַליין אַנגעהויבן שרייבן לידער און אויך שאַפן צו זיי קאָמפּאָזיציעס. מיינע לידער האָבן צירקולירט אין מיין געבורטס־שטאָט כערסאָן. באַזונדער זענען געווען פּאָפּולער די לידער: „דער מאָלער״, „דער קישעניעווער פּאָגראָם״ און די „געזונקענע שיף״.

צו 19 יאָר בין איך מאָביליזירט געוואָרן אַלס זעלנער אין דער צאַרישער אַרמיי אין יעקאַטערינאָסלאַוו. אין יאָר 1903 בין איך געשיקט געוואָרן קיין ראָסטאָוו. דאָרטן איז פאָרגעקומען אַן אויפשטאַנד. די מאַסן האָבן רעוואָל־טירט קעגן דער דעספּאָטישער צאַרישער מאַכט, פאַרשטענדליך בין איך געווען מיט מיין האַרצן און נשמה אויף דער זייט פון די אויפשטענדלער, אָבער געשיקט בין איך געוואָרן צו דערדריקן דעם אויפשטאַנד. צוריקקומענדיק קיין יעקאַטערינאָסלאַוו אַלס זעלנער, האָב איך אין געהיים אַנגעהויבן מיטצואַר־בעטן מיט די סאָציאַליסטישע קרייזן און זיך באַקענט מיטן דאַמאָלסט באַרימטן אַרבעטער פירער ג. סירקיס. איך האָב מיך באַטייליקט אין אַ גרויסע צאָל געהיימע מיטינגען און זיך דאָרט באַקענט מיטן קאַפּיטאַן לאַקאָמסקי פון דער אַרטילעריע. ער איז געווען אַן אָפיציר מיט אַ גרויסער מיליטערישער פונקציע

אין דער צאַרישער אַרמיי און אין דער זעלבער צייט געווען אַן אַקטיווער טוער אין דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע האָט ער פערזענליך אַרעסטירט דעם צאַר ניקאָלאַי דעם צווייטען אין דער שטאָט פּסקאָוו.

אין יאָר 1904, בעת דער יאַפּאַנישער מלחמה, בין איך אַנטלאָפן פון רוסלאַנד און זיך באַזעצט אין ווין, עסטרייך. דאָרט האָב איך מיט נאָך עטלעכע אָרגאַניזירט אַ פאַרבאַנד פון די אַנטלאָפענע זעלנער פון דער יאַפּאַנישער מלחמה, בכדי צו שאַפן פינאַנציעלע מיטלען זיי צו דערמעגלעכן צו עמיגרירן אין פאַרשידענע טיילן פון דער וועלט.

דאָס איז מיר געלונגען דורך דער ווינער „אַליאַנס איזראַעליט'', אַ דאַנק דעם, וואָס איך האָב זיך פאַרבונדן מיטן גרויסן יידיש־עסטרייכישן פילאַנטראָפּ באַראָן פאָן טוסיק און די פירער פון דעם אַליאַנס דר. וואַרבורג און דר. יעלינער. זייענדיק אין ווין האָב איך זיך אויך באַקענט מיט איגנאַצי דאַשינסקי, וואָס איז שפּעטער געוואָרן דער מאַרשאַל פון פּוילישן סיים. די דאָזיקע באַקאַנטשאַפט איז אָבער שוין געווען ביי מיין פאַרלאָזן ווין נאָך קאַנאַדע. אין קאַנאַדע בין איך אָנגעקומען אין סעפּטעמבער 1904, און האָב זיך טאַקע גלייך אָנגעהויבן באַטייליקן אין דער אַרבעטער באַוועגונג און בין געוואָרן דער וויצע־פּרעזידענט פון דער שניידער יוניאָן „די יונייטעד גאַרמענט וואָירקערס אָוו אַמעריקאַ''. אויסער דעם בין איך אַריין אין דער ליבעראַלער פּאַרטיי, וואו איך בין נאָך טעטיק ביזן היינטיקן טאָג אַלס דער פּרעזידענט פון דער עקטיוו ליבעראַל היברו אַסאָסיאיישן'', וואָס איז אַפיליאירט מיט דעם הויפּט אָפיס פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי. אַ דאַנק דעם האָב איך זיך ערוואָרבן פיל פריינט צווישן יידן און קריסטן, וועלכע איך האָב געהאָלפן דערוויילט צו ווערן צו שטאָטישע, פּראָווינציעלע און פעדעראַלע וואַלן, און דורך זיי האָב איך געקענט העלפן אַ סך מענטשן וואָס זיינען אין נויט. איך האָב מיין צייט אָוועקגעגעבן פריי און נישט גענומען באַצאָלט פאַר מיינע שתדלנות. אין יאָר 1930 בין איך באַערט געוואָרן פון דער פּראָווינציעלער רעגירונג אין קוויבעק מיטן טיטול „דזשאַסטיס אָוו די פּיס''. אין יאָר 1932 בין איך געווען געלאַדען צו אַ באַנקעט פון דער אימפּעריאַלער קאָנפערענץ אין קאַנאַדע און אויך געווען איינגעלאַדן צו אַ מיטינג פון שני למלך לאָרד בינג אָוו ווימי אין 1926, צו זיין אָפּשייד פון קאַנאַדע.

נאָך פיל יאָרן געזעלשאַפטלעכע טעטיקייט, האָב איך ווידער אָנגעפאַנגען צו שרייבן. געווירקט דערצו האָט דער טויט פון מיין ליבער פרוי, נאָך וועלכער מיין בענקשאַפט און ליידן זיינען געקומען צום אויסדרוק אין דער פאָרם פון לידער, וועלכע איך האָב מיט האַרציק געוויין אויסגעזונגען . . .

דאָס רוב פון די לידער האָב איך געשריבן ביי דער מאַשין אין שאָפּ. אין זיי האָב איך אַריינגעגעבן מיין צער און ווייטיק און די אַלע אַנטוישונגען פון אַ מענטשן, וואָס מאַכנדיק אַ סך הכל פון זיין לעבן האָט ער צום סוף דערזען, אַז ער האַלט נאָך ביי בראשית. די לידער מיינע האָב איך באַאַרבעט מיט פאָלקסטימלעכער מוזיק און זיי זיינען מיר אַלע האַרציק טייער, ווייל אין זיי ליגט מיין ווערט פון חלומות און מיין אייביק זוכן נאָך דעם, וואָס קען איינשטילן דעם אייביקן דורשט נאָך אמת, יושר און גערעכטיקייט.

* * *

פופציק יאָר געזעלשאַפטלעכע טעטיקייט

פּופּציק יאָר געזעלשאַפטלעכע טעטיקייט

אין דער דאָזיקער אָפּטיילונג „פּופּציק יאָר געזעלשאַפטלעכע טעטיקייט״ וויל איך ברענגען צום אויסדרוק די אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס מיט וועלכע איך בין געווען און בין פאַרבונדן פון די ערשטע טעג פון מיין קומען, ביז דעם היינטיקן טאָג. אין די אויסגערעכנטע אינסטיטוציעס האָב איך מיך דירעקט באַטייליקט, אָדער מיטגעהאָלפן אין זייערע טעטיקייטן.

די אָפּטיילונג איז ניט סתם אַ רשימה פון אינסטיטוציעס אין מאָנטרעאָל, נאָר דאָס איז דער אויסדרוק פון מיין געזעלשאַפטלעכן לעבן. פאַר די אינ־סטיטוציעס האָב איך געווידמעט מיין גאַנצע פרייע צייט און מיט מסירת נפש און איבערגעגעבנקייט און אויך מיט פינאַנציעלע מיטלען געהאָלפן אָנצופירן די טעטיקייטן.

באַמערקונג: איך בעט אַנטשולדיקונג פאַר די סאָסייטעס וואָס איך דער־מאָן ניט (דוחק אין פּלאַץ)

דער ליבעראַלער קלוב

אַנקומענדיק קיין מאַנטרעאַל, מיט פופציק יאָר צוריק, האָט שוין עקזיס־טירט דער „לאָריער היברו פּאָליטיקל קלוב", וואָס איז באַשטאַנען פון בלויז יידן. דער מיטינג־האָל פון קלוב איז געווען אויף 50 סט. לאָרענס בולוואַרד (מיין סטריט). צו די אַכט טעג נאָך מיין אָנקומען קיין מאַנטרעאַל, האָב איך זיך אַנגעשלאָסן אין דעם קלוב און געהער צו אים ביז דעם היינטיקן טאָג. דער קלוב האָט פאַרשאַפט פאַר דער יידישער באַפעלקערונג גרויס אַנזען, פּראַקטישן נוצן און אומגעהויערן כבוד.

די דאַמאָלטיקע אַפיסערס פון קלוב זענען באַשטאַנען פון:

דזשאָזעף מילער — פּרעזידענט; קאָלי — וויים־פּרעזידענט און א. ה. פיינבערג — סעקרעטאַר.

די מיטגלידער אין דער באָרד זענען געווען:

פּ. קאַטץ, דזש. פּ. ס. שרייבער, ח. סטיינמאַן, ד. ל. בערענשטיין, ה. מילער, א. בלומענפעלד, איזידאָר שוואַרטץ, י. פרידמאַן, אַדאָלף סטאַרק, וואַלענבערג, דזשאָזעף סטיינבערג.

דער פּרעזידענט פון קלוב, דזשאָזעף מילער, האָט אין דער ערשטער רייע זיך באַמיט, אַז וואָס מער יידן זאָלן ווערן קאַנאַדישע בירגער און מיט־ווירקן אין יידישן און אַלגעמיינעם לעבן פון לאַנד. ער און דזשאָזעף סטיינ־בערג זענען געווען זייער גוט באַפריינדעט מיטן דאַמאָלסטיקן זייער חשובן באַליבטן פּריים־מיניסטער סערווילפריד לאָריע.

דער ערשטער יידישער אַלדערמאַן אין מאַנטרעאַל איז אויסגעוויילט געוואָרן מר. אברהם בלומענטאַל; דער צווייטער — ל. וו. דזשייקאָבס, ק.ס.;

נאכדעם — לואי רובינשטיין, יוסף שובערט, מאַקס סיגלער, בערל שווארץ, לעווין, אַלבערט איטאַן, וויקטאָר, לואי באַס, מאַלומעד, נעט אַראַנאָף, קליגער און שלום דוד גאַמעראָף.

אַלע מיטגלידער פון ליבעראַלען קלוב צייכענען זיך אויס מיט אַ גאַנצע רייע אַקטיוויטעטן אויף פאַרשידענע געביטן פון אַלגעמיינעם יידישן געזעלשאפטלעכן לעבן.

אין די ראַמען פון דער קורצער אָפּהאַנדלונג וועגן ליבעראַלן קלוב איז ניט מעגלעך אַלעמען אויסצורעכענען, וועל איך מיך באַגרענעצן צו דער פּערזאָן פון לאיער ל. וו. דזשייקאָבס. אין די יאָרן 1918־1924 איז ער געוועזן קאָנסילאַר אין סיטי האַל, פאַרנעמענדיג אין די יאָרן 1921־1924 דעם אַמט פון טשערמאַן פון יורידישן קאָמיטעט פון דער סיטי אָוו מאָנטרעאַל. ער איז אַ גאָווערנאָר פון די פאַראייניקטע תלמוד־תורהס, ערן ווייס־פּרעזידענט פון „די היברו קאָנסאָמפּטיוו עיד אַסאָסיאיישאָן" מיטגליד אין עקזעקוטיוו קאָמיטעט פון „מענ׳ס אַסאָסיאיישן אָוו שער השמים", ערן־פּרעזידענט פון „סקול טשילדרענס מילק פאַנד", ספּעציעלער פעדעראַלער אַטוירני אין דעפּאַרטמענט אָוו דזשאַסטיס אין אָטאַוואַ און אין אַ גאַנצע רייע אינסטיטוציעס פון אַלגעמיין פעדעראַלן און לאָקאַלן כאַראַקטער.

ער איז אויך דער האָנאָרייבעל פּרעזידענט פון דער עקטיוו ליבעראַל היברו אסס׳ן אין מאָנטרעאַל ביז היינט צו טאָג.

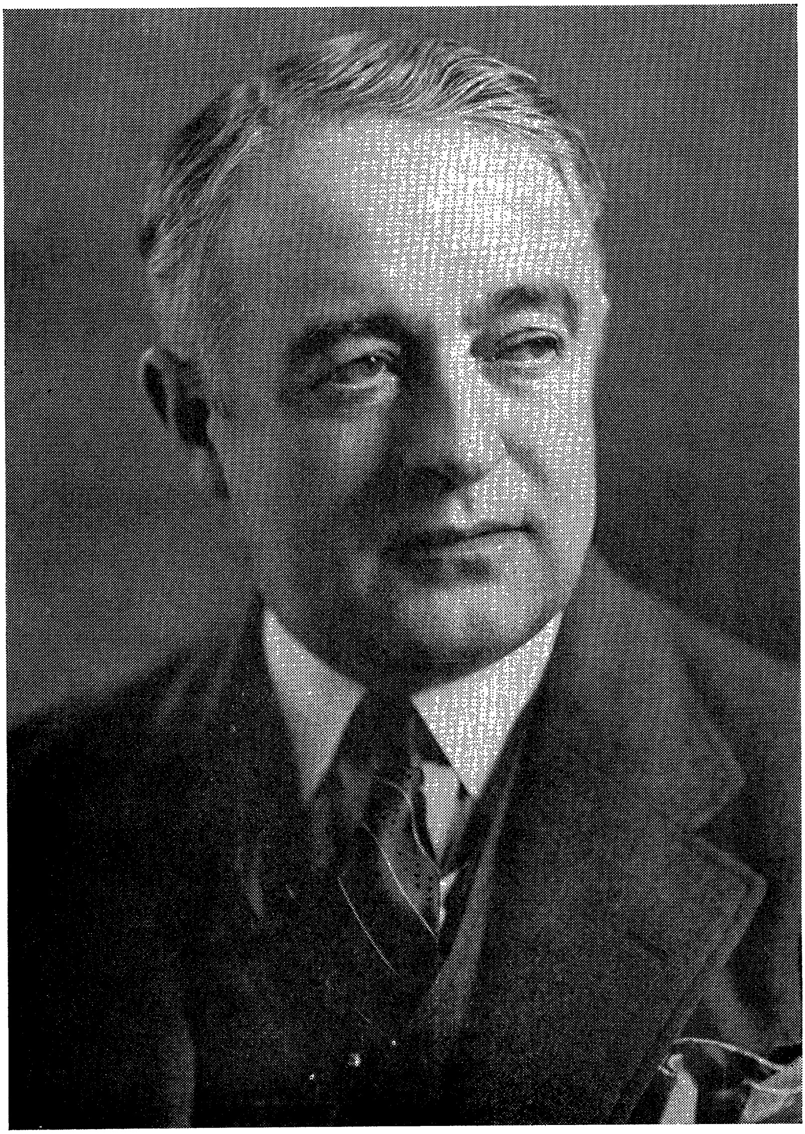

Hon. Ernest Bertrand, C.P. C.R. P.C. K.C.

Ministre des Postes. — Postmaster General.

װעלכער איז אויך געװעזן עהרן פּרעזידענט פון דער אַקטיװ ליבעראַל אַסס׳ן.

אין יאָר 1939 איז פאַרגעקומען אַ באַנקעט לכבוד מאָריס האַרט, וואָס האָט צוגעצויגן די אויפמערקזאַמקייט סיי פון פּרעמיער מיניסטער, יוסטיץ מיניסטער און צו אַנדערע הויכע פּערזענלעכקייטן, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין באַנקעט.

אויף דעם באַנקעט איז פאָרגעקומען אַן אויפריכטיקע און האַרמאָנישע פאַרבינדונג פון דער יידישער באַפעלקערונג צו דער ליבעראַלער רעגירונג.

איינע פון די הויכע פּערזענליכקייטן איז געווען האָנאָראַבל ערנעסט בערטראַנד.

וועגן דעם באַנקעט האָט 'דהע גאַזעט' אין מאָנטרעאַל אין איר אויסגאַבע פון מאָנטיק דעצעמבער 18, 1939 פאָלגענדעם באַריכטעט:

THE GAZETTE, MONTREAL, MONDAY DECEMBER 18, 1939

TRIBUTES TO HARTT VOICED AT BANQUET

St. Louis Member Promises to Work for Public Positions for Jews

Public recognition of Quebec's Jewish population, defence of this province's minorities, and efforts towards better labor conditions will be his principal aims in the Legislature, Maurice Hartt promised Saturday night at a banquet tendered to celebrate his election as Liberal member for St. Louis division. The public demonstration, attended by representatives of many nationalities and of several benevolent and political organizations, was under the auspices of the Active Liberal Hebrew Association.

The Jewish people are entitled to appointments to responsible positions, Mr. Hartt declared, adding that his efforts on their behalf would be patterned along the exemplary lines of his predecessor, Peter Bercovitch, K.C. Mr. Hartt thanked Mr. Bercovitch, Hon. Frank Connors, Minister without Portfolio, and Ernest Bertrand, M.P. for Laurier, for their assistance and co-operation.

Claiming that he himself owes much of his success to Mr. Bercovitch's guidance, Mr. Connors described Mr. Hartt as a worthy successor to this widely-known Jewish leader and outlined the support and co-operation he expected from the St. Louis representative on behalf of the minorities. The Irish and Jewish population in Quebec have much in common as regards liberty of thought, of action and of schools, Mr. Connors told the gathering.

Diplomacy, goodwill and common sense are worth much more than long speeches in the Legislature, Mr. Bercovitch told the guest of honor, adding that long discourses very seldom change principles being argued before the Quebec House.

Joseph Aronoff, president of the host association, was chairman of the gathering and Marcus Sperber, K.C., acted as toastmaster. Other speakers included Laurie Marks, Seymour Fargeon, Zephirin Viger, Abe Mitchell, Michael Lawler, S. J. Smiley, Nathan Shuster and Louis Bass, the latter presenting Mr. Hartt with a gift from the ladies' auxiliary of the Active Liberal Hebrew Association. Also at the head table was Mrs. Rachel Egurin, whose son, then less than 13 years of age, fought in the World War and whose grandson is today training with the Royal Air Force, Mrs. Egurin proposed the toast to Canada.

Telegrams of congratulation and regret at inability to be present were read from Premier Adelard Godbout, Hon. Ernest Lapointe, Minister of Justice, and Mayor Houde.

די מיסיס רייטשעל'ס זון הייסט
אברהם איגורין. עס איז נאך גע-
ווען א דרייצניאריקער וואלונטירער
פון מאנטרעאל, וואס הייסט רובי
גינזבורג.

'דהע גאזעט' אין מאנטרעאל פון פרייטיק יולי 29, 1938 געט איבער א
קורצן אויסצוג פון מיינע א רעדע. דער באריכט איז פאלגענדער:

THE GAZETTE, MONTREAL, FRIDAY, JULY 29, 1938.

HEBREW LIBERALS ORGANIZE NEW UNIT

Mrs. S. Lobel Heads Ladies Auxiliary—Jos. Aronoff Is President

The friendship and co-operation between Canada and the United States and the roles the respective governments are playing in cementing this goodwill were stressed last night at the well-attended annual meeting of the Active Liberal Hebrew Association of Montreal. Joseph Aronoff, J.P., emphasized this relationship in his presidential address, pointing out that such an example of mutual friendship could well be adopted in other parts of the world.

The meeting urged members of the association to obtain identity cards and support the best candidates, regardless of race or creed, at the next municipal election; accepted the platform adopted at the recent Liberal convention; endorsed the nomination of Hon. Adelard Godbout as leader, and organized what is claimed to be the first Hebrew ladies' political group.

Mr. Aronoff was elected president for a third consecutive term with B. Greenberg as vice-president; S. Kefshove as treasurer, and Albert Vallin as secretary. Lewis Freedman was named legal adviser and the board of directors includes I. Rosen, M. Rosenthal, M. Miller, W. Wohl, M. Druckman, A. Hunigman, S. Lenkorn, S. Tishler, J. Elman and D. Kogut. Honorary presidents are Ernest Bertrand, K.C., M.P., C. A. Bertrand, K.C., M.L.A., Marcus M. Sperber, K.C., and L. W. Jacobs, K.C.

קאָנפערענץ פון דער גרויסער ענגלישער אימפעריע, וואָס איז פאָרגעקומען אין מאָנטרעאל.

To have the honour of meeting the Delegates of the Imperial Conference

The Mayor of Montreal

requests the pleasure of the company of

G. Aronoff Esq.,

at a dinner to be given at the Windsor Hotel

on Saturday, August the twentieth

nineteen hundred and thirty-two.

7.30 p.m.
Dress informal

A reply is requested to
The Secretary to the Mayor, City Hall.

די ערשטע שניידער יוניאָן אין מאָנטרעאָל

אין סעפּטעמבער 1904, דריי טעג פאַר יום־כפור, בין איך אָנגעקומען קיין מאָנטרעאָל. איך האָב דאַמאָלט נישט געהאַט קיין שום פריינט, משפחה אָדער באַקאַנטע אין דער שטאָט.

די יידישע באַפעלקערונג אין מאָנטרעאָל האָט דאַמאָלט געציילט אַרום אַכט טויזנט נפשות. עס זענען נאָך נישט געווען קיין אָרגאַניזאַציעס, אָדער פּראָפעסיאָנאַלע פאַריינען. עס האָט נור עקזיסטירט פון שניידער פאַר אַ פרעסער לאָקאַל אונטער דעם נאָמען „קענעדיען פעדערייישאָן אָוו לייבאָר״. דער פּרעזידענט פון דעם פרעסער לאָקאַל איז געווען מר. לייזוי. ער איז געווען אַן עלטערער מענטש און האָט נישט פאַרשטאַנען דעם אַרבעטערס לעבן און אויך נישט געהאַט קיין איניציאַטיוו ווי אַזוי צו פאַרבעסערן די אַרבעטס באַדינגונגען פון די פרעסער אַרבעטער.

צו יענער צייט איז געווען אַ גרויסער שטראָם פון אימיגראַנטן קיין קאַנאַדע און די מערהייט האָט זיך באַזעצט אין מאָנטרעאָל. דאָס איז געווען אַ שטויס קראַפט צום אָרגאַניזירן אַ שניידער פאַריין. אין נאָוועמבער 1904 איז אַנטשטאַנען דער ערשטער מענער שניידער פאַריין און האָט זיך גערופן „דהע יונייטעד גאַרמענט וואָרקערס אָוו אַמעריקאַ״. דער אָרגאַניזאַטאָר איז געווען מר. לאַנדעס פון ניו־יאָרק.

די ערשטע אויסגעוויילטע אָפיסערס זענען געווען:

דזשיי מ. הערמאַן - פּרעזידענט.
דזשיי אַראַנאָף, דער שרייבער פון דעם בוך, וויס - פּרעזידענט
נייטן באַרטע - סעקרעטאַר.
ד. פליישמאַן - קאַסירער.
אין דער עקזעקוטיווע זענען געווען:
די צוויי ברידער הירשהאָרן.
ל. קאָהן.
נ. לוביש.
א. שעפּסל.

זער אַקטיוו ביים אָרגאַניזירן דעם שניידער פאַריין זענען געווען: ה. הערשמאַן, פּראַמסאַן, ל. עלשטיין, באַרסקי, רישעקאָוו און אַ גאַנצע רייע אַנדערע.

דער פאַריין האָט זיך זער שנעל אַנטוויקלט. די אַרבעטער פון די קלענערע און גרעסערע שאַפּן האָבן זיך אָנגעשלאָסן און דורך דעם פאַריין

זיך פארבעסערט די עקאנאמישע סיטואציע. עס זענען פארגעקומען א גאנצע רייע סטרייקן; קלענערע און גרעסערע. מיט די סטרייקן האט אנגעפירט דער הויפט-אפיס פון ניו־יארק. די פארשטייער פון הויפט אפיס אין מאנטרעאל זענען געווען שווייצער און אלטמאן. זיי זענען געווען זער פעייקע ארגאניזאטארן און טאלאנטפולע רעדנער.

כאראקטעריסטיש איז דער פאקט, אז אין יענער צייט פון סטרייקן איז אנטשטאנען א נייע יוניע פאריין, וואס האט זיך גערופן; 'אינדאסטריאל ווארקערס און דהע וואָרלד'. דער נייער פאריין איז געווען א שטערונג אין דעם עקאנאמישן קאמף, וואס „דהע יונייטעד גארמענט ווארקערס און אמעריקא'' האט געפירט. נאך א גאנצע רייע שטרייטונגען האט זיך דער 'אינדאסטריאל ווארקערס און דהע וואָרלד' אויפגעלעזט. אין יאר 1914 האט זיך א גרויסער טייל ארבעטער זיך אפגעריסן פון דער יונייטעד גארמענט ווארקערס און געגרינדעט די 'אמאלגעמייטעד קלאדינג ווארקערס' אין די פארייניקטע שטאטן. די אפגעשפאלטענע האבן זיך ארגאניזירט אונטערן נאמען 'אמאל-געמייטעט'. די אמאלגעמייטעט האט זיך באמיט אויסצואיבן איר איינפלוס אין מאנטרעאל. עס איז געקומען צו קאנפליקטן און דער רעזולטאט איז געווען, אז א געריכט פון דריי אונפארטייאישע ריכטער זאלן דעצידירן צו וועמען זאל זיך די מאנטרעאלער יוניאן אנשליסן. דער שרייבער פון דעם בוך איז געווען איינער פון די דריי ריכטערס. נאך לענגערע דיסקוסיעס האט דאס געריכט פון אומפארטייאישע ריכטער באשלאסן, אז 'דהע אמאלגעמייטעט טיילארס און אמעריקא' זאל זיין די יוניאן אין מאנטרעאל. דער באשלוס איז באלד אריין אין קראפט. ביז דעם היינטיגען טאג איז די 'אמאלגאמייטעד' די יוניאן און דער אויסדרוק פון דער ארגאניזירטער ארבעטערשאפט אין מאנטרעאל.

אין די שפעטערדיקע יארן, ווען עס האט זיך ארגאניזירט דער קלאק-מייקער יוניאן האב איך מיטגעווירקט אין זייער טעטיקייט דורך אויפטרעטן אויף זייערע פארזאמלונגען צוזאמען מיט חשוליום האפמאן, יוסף שובערט, אלבערט איטאן, קייזער און קלאוד זשודווא.

די עמיגראַנטן סאָסייטע פון יאָר 1905

אין יאָר 1905 איז אין דעם רעסטאָראַן פון די צוויי ברידער קאַפּעלאָוויטש אויף דאָרטשעסטער קאָרנער קעדזשע (היינט הייסט די קעדזשע סטריט דע-בולִיאָן) געגרינדעט געוואָרן די עמיגראַנטן סאָסייטע אין מאָנטרעאָל. צו דעם מיטינג זענען געקומען א גרויסע צאָל עמיגראַנטן, וואָס זענען געקומען פון א גאַנצע רייע מזרח אייראָפּעיִשע לענדער, וואָס האָבן איבערגעלאָזט אין דער אַלטער היים זייערע פרויען און קינדער. דער ציל פון דער סאָסייטע איז געווען העלפן די עמיגראַנטן אַריבערצונעמען זייערע פאַמיליעס און פירן א געזעלשאַפטלעכע קולטורעלע טעטיקייט.

דער ערשטער מיטינג איז פאָרגעקומען אין עמפּייער האָל. דער האָל איז געווען אָפּסטערס איבער וואָלווירטס סטאָר אויף סיינט-קעטרין קאָרנער מיין סטריט. עס זענען דאַמאָלט אויסגעוויילט געוואָרן:

פּרעזידענט - דוד פייערסטאָן, א רומענישער ייד.

וויס-פּרעזידענט - ב. דובראָפסקי מען האָט אים גערופן מיט א צונאָמען 'קוראָפּאַטקין', ער איז געווען א שטרענג רעליגיעזער ייד און איז געווען דער חזן פאַר די עמיגראַנטן, ימים-נוראים פלעגט ער דאַווענען פאַרן עמוד. די שול איז איינגעאָרדנט געוואָרן אין באַראָן דע-הירש האָל אויף בלורי סטריט.

רעקאָרדינג-סעקרעטאַר - ישראל קאַהאַן.

באָרד אָוו דירעקטאָרס:

יוסף אַראָנאָף, דער מחבר פון דעם בוך.
חיים שטיינמאַן - רעדאַקטער פון א הומאָריסטישער וואָכנשריפט 'דער האָן קרייעט', וואָס איז דערשינען אין די יאָרן 1905 - 1906.

טאַטאַרינסקי - אים האָט מען גערופן 'אדרעסנע סטאָל' און דאָס איז דערפאַר, ווייל די עמיגראַנטן האָבן נישט געהאַט קיין שטענדיקע אַדרעסן דעריבער פלעגט די בריוו אָנקומען צו אים און די עמיגראַנטן האָבן ביי אים אָפּגענומען די בריוו.

קאַנצונא, די צוויי ברידער מאַלוס, נייטען פרענקלין און א גאַנצע רייע אַנדערע, וועמענס נעמען איך געדענק נישט.

ביים צווייטן מיטינג זענען שוין געווען פאָרשטייער פון באַראָן דע-הירש, לאַיִען קאַהן, זיין ברודער לייזער קאַהן, דייוו פרידמאַן, ל. האַלדסטיין פון דער שיפס-קאַרטן ביוראָ, מ. ל. קאַפּלאַנסקי, א פּרינטער, ספּערבער, דער

פאטער פון היינטיקן דר. ספערבער און לאיער ספערבער, נייטן גודין, דער פאטער פון היינטיקן דר. גודין און לאיער גודין און בענדזשאמין פלארענס.

אויף דעם מיטינג איז באשלאסן געווארן איינצולאדן א פארשטייער פון דער וועלט ארגאניזאציע ׳איקא׳. דער פארשטייער איז געקומען פון פאריז און עס איז פארהאנדלט געווארן צו באצאלן צען דאלער פאר א שיפס-קארטע פאר יעדן עמיגראנט פון רוסלאנד ביז מאנטרעאל.

אין רעזולטאט פון די פארהאנדלונגען האט יעדער מיטגליד געהאט די מעגלעכקייט אריבערצונעמען זיינע פאמיליע־מעמבערס פאר 10 דאלאר א שיפס־קארטע.

די באמיאונגען זענען געקרוינט געווארן מיט דערפאלג. די סאסייטע האט געבראכט א גאנצע שיף עמיגראנטן פון רוסלאנד.

נאך דער געלונגענער אקציע האט די סאסייטע כמעט דערפילט אירע אויפגאבן און זי האט זיך אויפגעלייזט.

אייניקע מיטגלידער פון דער סאסייטע האבן געגרינדעט די שול ׳שומרים לבוקר׳.

פועלי-ציון

זיבעציק א לעבעדיקער עדות פון די יידן פארפאלגונגען אין צארישן רוסלאנד בין איך געווען באהערשט מיט די ציוניסטישע אנשויאונגען, אז אין ישראל וועלן קענען יידן לעבן מיט כבוד און ווירדע ווי אלע פעלקער אין זייערע לענדער און דערצו זייענדיק אן ארבעטער אלע מיינע יארן האב איך מיך אין 1905 אנגעשלאסן אין דער ציוניסטישער ארבעטער־באוועגונג. די דאמאלסדיקע עפאכע איז געווען די לאמאנטישע תקופה פון דער פועלי־ציון באוועגונג. אין מאנטרעאל האט זיך געפירט א גאנץ פיינע טעטיקייט. איך בין שטאלץ און באהערשט מיט גרויסע פרייד, אז די באוועגונג, די פועלי ציון, האבן אנגעפירט מיטן קאמף פאר יידישער מלוכה׳שער זעלבסטשטענדיקייט און שטייען אין דער הויפט אנפירונג פון דער יידישער מלוכה מדינת ישראל.

דער דזשענעראַל דזשואיש האָספּיטאַל

דער גענעראַל יידישער שפּיטאַל איז אַ שטאָלץ פון מאָנטרעאָלער יידנטום. אין יאָר 1929 האָט זיך אָנגעהויבן אַ קאַמפּיין צו בויען דעם שפּיטאָל. צו יענער צייט האָט עקזיסטירט אַ פרויען גרופּע, וואָס האָט זיך גערופן 'נוטעי ישראל האָספּיטל'. די אָנפירערין פון דער גרופּע איז געווען מיסיס קאַפּלאַן, וועלכע האָט זיך גערופן 'די גרינע רעביצין'. די גרופּע פרויען האָט געהאַט פאַר אַ ציל צו בויען אַ יידיש שפּיטאָל. צו דעם צוועק האָבן די פרויען געזאַמלט געלט און געהאַט די סומע פון ניין טויזענט פינף הונדערט דאָלאַר. צוליב דעם, וואָס עס האָט זיך געשאַפן אַ קאָמיטעט פון די חשובסטע פּערזענלעכקייטן אין דער שטאָט צו בויען אַ יידישן שפּיטאָל האָט דער הויפּט-טשערמאַן פון קאַמפּיין מר. אַלאַן בראָנפמאַן גערופן אַ מיטינג פון דער גרופּע פרויען 'ניטעי ישראל האָספּיטאָל', אין לאָקאַל פון באַראָן דע הירש בילדינג אויף בלורי סטריט. עס האָט זיך געהאַנדלט, אַז די פרויען גרופּע זאָלן זיך אָלגעמיינעם קאַמפּיין און איבערגעבן פאַרן שפּיטאָל פּראָיעקט די געזאַמעלטע סומע פון 9,500 דאָלאַר.

דער פאַרזיצער פון מיטינג איז געווען אַלאַן בראָנפמאַן און איך דער סעקרעטאַר פון יענעם אָוונט. מר. אַלאַן בראָנפמאַן האָט געגעבן אַ דאָניישן פון 500 דאָלאַר, אַז די אַלגעמיינע סומע פון 'נוטעי ישראל האָספּיטאַל' פרויען גרופּע זאָל זיין צען טויזענט דאָלאַר.

דעם טשעק האָבן אונטערגעשריבן מיסיס קאַפּלאַן און מיסיס מאַלקאָוויטש. ווי מר. אַלאַן בראָנפמאַן האָט דערקלערט, האָט די 'ניטעי ישראל האָספּיטאַל' פרויען גרופּע געדאַרפט פאַראייביקט ווערן אין גאָלדענעם בוך פון 'דזשענעראַל דזשואיש האָספּיטל'. אויף דעם מיטינג איז אויך געווען דער סעקרעטאַר פון די ניטעי ישראל האָספּיטאַל מ. קאַפּלאַן.

אין דער אַרבעט פון דער דערמאָנטער פרויען גרופּע האָט פיל מיטגעהאָלפן דער דר. אייבי איליוויץ.

אין דער צייט פון קאַמפּיין האָב איך מיך באַטייליקט אַלס אַ קעפּטן אין דער זאָנע 25, וואָס איז געווען אונטערן טשערמאַנשיפּ פון מאַקס סיגלער, אָלדערמאַן. די מיטגלידער פון מיין טים זענען געווען:

אָלדערמאַן דוברעייל פון סיטי האָל, אַ פראַנצויז, אָלדערמאַן טאָם האָלענד פון סיטי האָל, אַ ענגלישער, מ. טשאַרנעס, ע. דובליעט, מ. דרוקמאַן, ס.גאַנטער, מר. געלפאַנד, ע. סלאָווינסקי, ס. קאַלמאַנאַש, א. סילווערמאַן, ל. ה. סאָלאָמאַן, איי. סאָלאָמאָנאָוויטש און צ. ק. ספּערדאַקאָס, אַ גריך, פּרעזידענט פון גריכישן קלוב אין מאָנטרעאָל.

די אויסגערעכנטע נעמען געפינען זיך אין גאָלדענעם בוך פון קאַמפּיין. אין יאָר 1931 האָט מען אָנגעהויבן צו בויען און אין יאָר 1934 האָט דאָס שפּיטאָל אָנגעהויבן פונקציאָנירן.

היינט איז דער דזשענעראַל דזשואיש האָספּיטאַל איינע פון די אָנגעזעענסטע שפּיטאָלן אין קאַנאַדע און דינט מיט מעדיצינישע הילף נישט בלויז יידן נור אויך אַלע עטנישע גרופּן, וואָס לעבן אין קאַנאַדע.

דאָס מאָנטרעאַלער יידנטום אין דער צייט פון דער ערשטער וועלט-מלחמה

די ערשטע וועלט-מלחמה האָט אין דער ערשטער רייע עקאָנאָמיש רואינירט דאָס אייראָפּיישע יידנטום. יידן האָבן פאַרלוירן זייער עקזיסטענץ, געליטן נויט און פראַסט פּשוט געשטאָרבן פון הונגער און עפּידעמישע קראַנקהייטן.

בכדי צו לינדערן די נויט פון די יידן, געליטענע פון דער מלחמה, האָט זיך אין יאָר 1915 אָרגאַניזירט א 'קענעדיען דזשואיש אַליאַנס' פון די אַרבעטער מאַסן און „סיק בענעפיט סאָסייטעס'', וואָס האָט זיך גערופן „דער פאָלקס פאַרבאַנד''.

די הויפּט אָפיסערס פון פאַרבאַנד זענען געווען:

ראובן ברייניִן - פּרעזידענט,

ל. צוקער - וויִס-פּרעזידענט,

יהודה קויפמאַן - סעקרעטאַר,

דזשיי חאַבינאָוויטש - קאַסירער,

ישראל פיגלער - פינאַנס-סעקרעטאַר

דער קאָמיטעט איז באַשטאַנען פון 15 מיטגלידער:

ישיעה בעלקין, ס. לאַפּיצקי, (טעטיק געווען אויפן געביט פון מיילאַנד), בלעקמאַן, א. אויסנאַם, איזע ראַכלענקאָ, שרה וועסטעלמאַן, חיים קייזערמאַן, נייטן חפץ, אייב זאַסאַרסקאַ, ה. באַרסקי, פאַלישוק, הערי ראַכלענקאָ, עטל בירברייער, סעם איסאַיעף, יוסף אַראַנאָף, דער שרייבער פון דעם בוך.

דער קאָמיטעט האָט איינגעפירט שוואַרצע באַקסעס, וואָס זיינען אריינגע-שטעלט געוואָרן אין די יידישע הייזער. יעדן זונטיק אין דער פרי זענען הונדערטער יונגע חברה; יינגלעך און מיידלעך זיך אַרויסגעלאָזט אין דער שטאָט

אין די יידישע הייזער אויסצולייזקן די באַקסעס און דאָס געלט אָוועקגעטראָגן צום פינאַנס־סעקרעטאַר, ישראל פיגלער.

די הילפס טעטיקייט האָט זיך שטאַרק אַנטוויקלט און עס איז אויסער געלט אויך געזאַמלט געוואָרן פאַרשידענע זאַכן. עס האָט זיך אויך אָרגאַניזירט אין מאָנטרעאָל א פאַרבאַנד פון אוקראַיינישע יידן, וואָס איז געווען אַקטיוו אין זאַמלען פאַרשידענע זאַכן. דער קאַמפּיין פאַר זאַכן איז באַשטאַנען אין זאַמלען: קליידער, שיך, ליכט און זייף. פאַר די אויפגעזאַמלטע זאַכן איז נויטיק געווען גרויסע פּלעצער צום פּאַקן. די צוויי ברידער יאשע און משה סינגער האָבן אומזיסט אָפּגעגעבן א גרויסן צווייטן פלאָר אין בילדינג פון אַטלאַס־פּייפּער באַקס קאָמפּאַני. דאָרט זענען געפּאַקט געוואָרן די קליידער.

די ליכט און זייף זענען געפּאַקט געוואָרן אין אַ סטאָר נעבן פּרינץ אַרטור האָל, ביים האָלסיילער לאַוואוט. זיין זון איז געווען זייער טעטיק און מען האָט אים גערופן חיים־איציק לאַוואוט.

אין דער הילפס־אַקציע האָבן פיל מיטגעהאָלפן: אברהם ל. קאַפּלאַנסקי פון באַראָן דע הירש, ל. גאָלדשטיין פון דער שיפס־געזעלשאַפט און לייאָן קאָהאָן, דער גרויסע פילאַנטראָפּ.

אויפן בילד זענען אַ טייל מענער און פרויען, וואָס זענען געווען טעטיק ביים זאַמלען און פּאַקן די קליידער און זאַכן.

אויפן בילד זענען נישט פאַראַן אַ גאַנצע רייע אַקטיווע טוער ווי: וויזענבערג, שניידער, אַרעלע וואָלאָפסקי, אַקסעלראָד, צדוק, אַבראַמאָוויטש, באָדער, מאַראַם, מיס רחלע ראַגאַטקע, ה. פּראַדקין, יוסף איידעלבערג, צבי רייזלער און משה דיקשטיין.

עס זענען אויך געווען ספּעציעלע טעטיקייטס ראַיאָנען. צום ביישפּיל: אין ראַיאָן אַמהערסט פּאַרק זענען געווען טעטיק יודל אַלבערט, אי. באַרדען מיט זיין פרוי, סערע סעלפּמאַן, סאָניאַ פיגלער, ראָוז רייטער, משה וועסטעלמאַן, די צוויי חשוב׳ע ברידער שמאַיע ריטשלער און דזשייק ריטשלער, וואָס האָבן אַ טייל פון זייער לעבן אָוועקגעגעבן פאַר די ניי געקומענע.

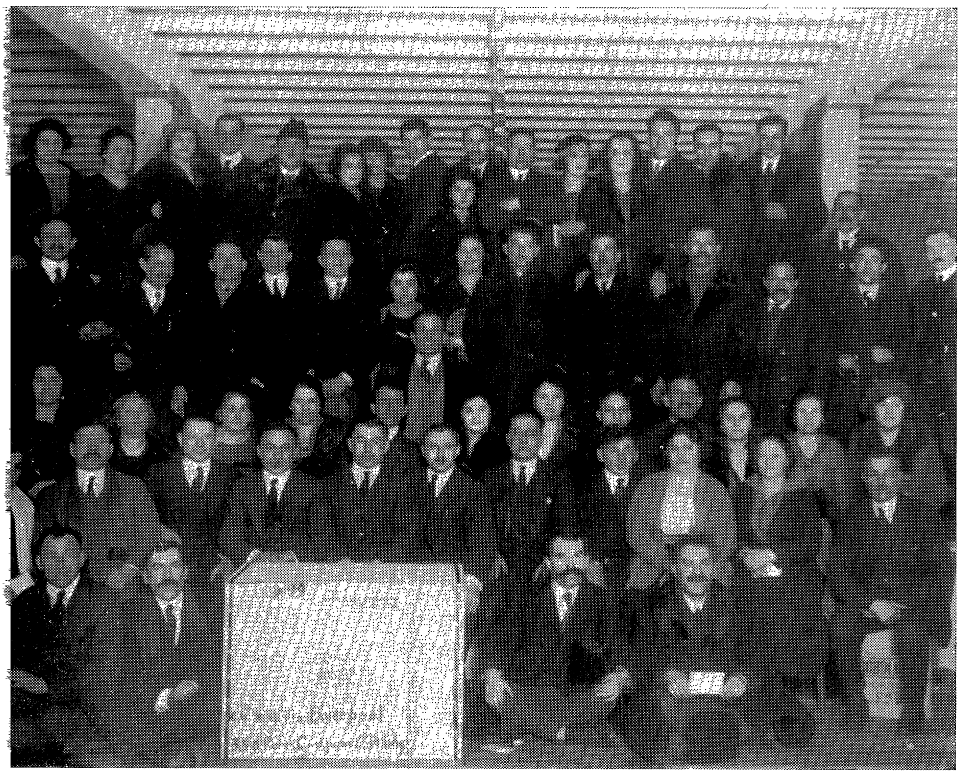

ערשטע רייע, פון רעכטס צו לינקס: מאנע שטיינבערג, יוסף אַראַנאָוו, דער מחבר פון בוך, אַ קאַסטן מיט געפּאַקטע זאַכן, בלעקמאַן, לעווין.

אין דער צווייטער רייע זיצן: סטראַסעלסקא, מיסיס ראַשעווסקי, מעלעטץ, באַראַנאַווסקי, אַרטענבערג, ראַשעווסקי, קלאַראַ לעוויט, מיסיס סאַלאַמאַן, בנימין גינזבורג, יאַסל דוואַסקין, עפּשטיין, ל. צוקער, א. אַסנאַס, סטעלאַ איגרין, ענע איגרין, אייב אַבראַמסאַן, מאַקס אַקון און זיין פרוי סערע אַקון, שמואל יעיעץ און זיין פרוי בעטי יעיעץ. די איבעריקע נעמען פון די אַנטייל־נעמער אין געמיינזאַמען בילד קען איך מיך נישט דערמאַנען.

אין דעם ראיאָן פּעפּעניו זענען געווען טעטיק: שמואל און זיין פרוי ברײנע קאַפּשאַוו, דוד און זיין פרוי שיינדל דריבען, ישראלעק קאַהאַן, ביגמאַן, מיסיס מאַלקאַוויטש, מיסיס סאַרקין, מיסיס לויפּערמאַן, לאה ברײלאַפּסקי, מיין ברודער איסאַק אַראַנאַף מיט זיין פרוי קאַטיע, אשר קליגמאַן, יעקב קרייטשמאַר, יהודית מיט איר מאַן חיים גאָלדבערג, יוסף ניבעק און אוריאל הערמאַן, ווי אויך קיווע טאַראַזשנאַנסקי.

די אויבנדערמאַנטע טוער אין פּעפּעניו האָבן אין זייער האַל איינגעאָרדנט אַן אכסניא אין וועלכע די נייע אימיגראַנטן האָבן באַקומען צו עסן און אַ געלעגער צום שלאָפן.

מיר זענען געווען אָנגעשלאָסן צו דער פּיפּעלס רעליעף פון אַמעריקע.

ועד העיר

דער ועד העיר איז געגרינדעט געווארן דעם 17 דעצעמבער 1922 און איז א פאלקסטימלעכע דעמאקראטישע קערפערשאפט. יעדעס יאר קומען זיך צונויף די פארשטייער פון די שולן, פראטערנאלע סאסייטעס, קולטור און געזעלשאפטלעכע אינסטיטוציעס אויף א יערלעכע קאנפערענץ, הערן אויס באריכטן פון אלע אקטיוויטעטן פון ועד און דערוויילן א קאונסיל, וואס פירט אן מיט דעם ועד פארן קומענדן יאר.

דער מאנדאט פון דער מאנטרעאלער יידישער קהילה צום ועד איז צו קאנטראלירן און אכטונג געבן איבער שחיטה און כשרות און אין דער זעלבער צייט אויך טאן אנדערע נויטיקע ארבעטן לטובת הקהילה און יהדות.

דער ועד העיר פירט אן מיט א ׳משפט השלום׳, דעם יידישן ארביטריישן געריכט, פירט אן מיט דעם ׳עזרת-תורה׳ פאנד צו העלפן תלמידי הכמים מעבר לים, פירט אן מיט דעם ׳כל־נדרי׳ אפיל און גיט אויפזיכט איבער די זאמלונגען פאר דעם ׳ישוב הישן׳ אין ישראל.

דער ועד העיר סובסידירט די יידישע דערציאונג אנשטאלטן און הילפס-אינסטיטוציעס.

דער ועד העיר האט אנגעפירט 18 יאר מיטן כל-נדרי אפיל. אין לויף פון די 18 יאר האט דער שרייבער פון די שורות זיך באטייליקט אין די אפילן דורך אויפטרעטן אין די שולן מיט רעדעס יום־כפור צו כל נדרי.

The late Venerable Chief Rabbi Hirsh Cohen, founder of "Ezrath Torah" 5677 (1917) in whose sacred memory this fund is continued.

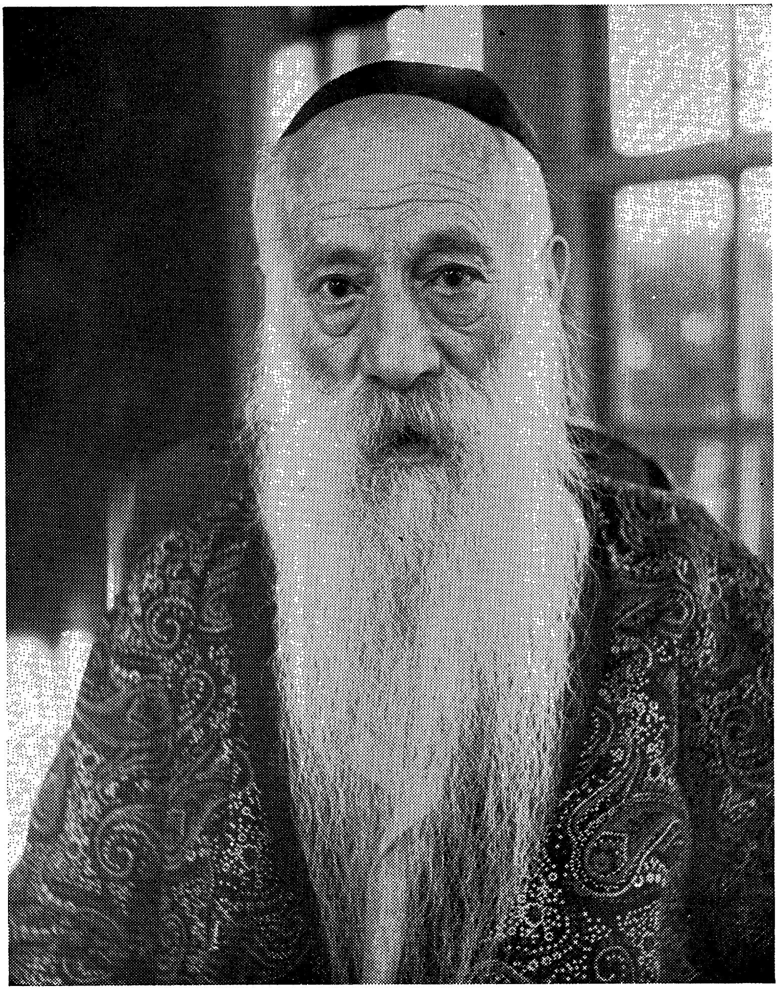

רבי הירש קאָהען ע״ה.

מיט גרויס דרך ארץ דערמאָן איך דעם ערשטן יושב ראש פון ועד הרבנים, וואָס האָט אַ האַלב-יאָרהונדערט פאַרנומען דעם הויכן אַמט אין מאָנטרעאל. עס איז געווען פאַר מיר אַ גרויסער כבוד צו זיין מיט אים אין אַ שטענדיקער פאַרבינדונג.

דער יידישער קאָנגרעס אין קאַנאַדע

דער קאַנאַדער יידישער קאָנגרעס איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1919 און האָט עקזיסטירט ביז דעם יאָר 1922. אין די יאָרן פון 1922 ביז דעם יאָר 1934 האָט ער צוליב פאַרשידענע סיבות נישט געפירט קיין טעטיקייט. פון יאָר 1934 האָט ער באַנייט זיין טעטיקייט און פון דאַמאָלסט אָן איז ער דער פאַקטישער אויסדרוק פון קאַנאַדישן יידנטום.

די הויפּט אַקטיוויטעטן פון קאַנאַדער יידישן קאָנגרעס איז צו שטיין אויף דער וואַך פון די יידישע אינטערעסן, אָנהאַלטן דעם קאָנטאַקט פון די קלענערע און גרעסערע יידישע ישובים אין קאַנאַדע, שאַפן גוטע באַציאונגען צווישן דער יידישער באַפעלקערונג און אַלע אַנדערע עטנישע גרופּן, אָרגאַניזירן און אָנפירן מיטן יידישן שול־וועזן, קולטור - לעבן, העלפן די הילפס, אינסטי־טוציעס צו פירן זייער טעטיקייט, העלפן און זאָרגן פאַר יידישע עמיגראַנטן.

דער קאַנאַדער יידישער קאָנגרעס איז אָנגעשלאָסן אין יידישן וועלט קאָנגרעס און דערפאַר געהערן צו זיינע אויפגאַבן אויך פּראָבלעמען פון אַלגעמיינעם יידישן כאַראַקטער און נעמליך; פּראָבלעמען וועגן מדינת ישראל און מיטהעלפן די יידישע ישובים אין דער גאַרער וועלט דורך פּאָליטישן און געזעלשאַפטלעכן איינפלוס.

דער ערשטער פּרעזידענט פון קאַנאַדער יידישן קאָנגרעס אין די יאָרן 1922 - 1919 איז געווען לייאָן קאָהען, דער צווייטער אין די יאָרן 1937 - 1934 - ס. וו. דזשייקאָבס און זייט דעם יאָר 1939 איז פּרעזידענט סאַמועל בראָנפמאַן.

דער קאַנאַדער יידישער קאָנגרעס האָט זיין הויפּט־אָפיס אין מאָנטרעאָל און האָט זיינע רעגיאָנאַלע אָפיסעס אין טאָראָנטאָ, וויניפּעג, עדמאָנטאָן, האַליפאַקס און וואַנקוווער.

Young Hebrew Malbish Arumim Society

Organized 1906

OFFICERS 1955

Mr. A. Ostroff, Hon. President
Miss Sarah Miller, Hon. Sec'y.

Israel Dacks, President
Mr. Jack Blumenthal, Vice-Pres.
Mr. Joseph Wiseblatt, Vice-Pres.
Mr. Samuel Grosser, Vice-Pres.
Mrs. A. Erdle, Vice-Pres.
Mrs. A. Silver, Vice-Pres.
Mrs. M. Lazanik, Rec. Sec'y.
Mrs M. Singer, Treasurer
Mrs. B. Weinman, Exec. Sec'y.

The Hebrew Consumptive Aid Association

Organized 1906

OFFICERS 1954

Jack R. Bogante, Q.C., President
S. Caplan, Vice-President
M. Cohen, Vice-President
B. Goldberg, Vice-President
J. Retter, Vice-President
Mrs. J. Issen, Vice-President
Mrs. J. Susser, Vice-President
Mrs. A. Weiskop, Vice-President
Mrs. H. Zrill, Vice-President
S. Solomon, Treasurer
M. Scherer, J.P., Hon. Fin. Sec'y.
Mrs. H. Weintrub, Recording Sec'y.
T. Batshaw, Trustee
N. Frankel, Trustee
Mrs. M. Makarovsky, Trustee
Miss M. Ratner, Trustee
S. Schlossberg, Trustee
Mrs. D. Tesher, Trustee

MEDICAL BOARD

Dr. H. E. Burke
Dr. S. Eidlow
Dr. Jos. Kaufmann
Dr. D. Mendel
Dr. F. Learn Phelps
Dr. H. A. Sinclair

Hebrew Ladies Relief Society of Montreal

Organized 1908

OFFICERS 1954

Organizer:
Mrs. Sourkes

Hon. Relief Chairman:
Mr. Louis Segal

Hon. Chairman:
Lyon W. Jacobs, Q.C.

President:
Mrs. Harry Margolis

Vice Presidents:
Mrs. J. Greenfield,
Mrs. M. Caplin, Mrs. L. Segal,
Mrs. H. Doctor, Mrs. H. Zalkind,
Mrs. H. Goldblatt

Treasurer:
Mrs. W. Barash

Trustees:
Mrs. J. Klein,
Mrs. G. I. Brownstein

Hon. Financial Secretary:
Mr. Louis Haber

Financial Secretary:
Mr. A. Bortz

Secretary:
Mrs. S. B. Siblin

Hon. Controller:
Mrs. I. B. Brodie

Controllers:
Mrs. Chs. Grosser
Mrs. Sarah Walfish
Mrs. G. I. Brounstein

Executive Board:
Mrs. S. Grosser,
Mrs. J. Struzer,
Mrs. A. Aaron,
Mrs. S. J. Silverman,
Mrs. S. Corber,
Mrs. B. Golub,
Mr. S. Grosser
Mr. H. Etcovitch

The Montreal Hebrew Old People's Home

The Montreal Old People's Home, founded in 1912, and the B. and S. Steinhouse Old People's Home formed a committee for amalagamation in 1928. Members were:

Past presidents and directors of the Federation's Old People's Home since the formation of Federation in 1917:

PRESIDENTS

A. M. Vineberg	H. M. Levinoff
Sol Kellert	Nathan Deskin
A. Lesser	M. Tannenbaum
Ascher Pierce	A. Schneiderman

The Friendly Club Garden Party was held at the home of Mrs. Julius Matlin, 5095 Glencairn Ave., on June 10th, 1954. Mrs. Julius Matlin is a member of Share Zion Sisterhood and National Council of Jewish Women, Montreal.

Members of The Friendly Club

Mrs. Ness, Mrs. S. Rabinovitch, Mrs. Vineberg, Mrs. Modell,
Mrs. Godman, Mrs. Comm, Mr. Wax, Mr. Black,
Mr. Adelstein, Mr. Babins, Mr. Belson, Mr. Wax,
Mr. Hosat, Mrs. Bernstein, Mrs. Stein, Mrs. Rothman,
Mrs. Popovitch, Mrs. Wolman, Mr. Hoffman, Mr. R. Belsman,
Mr. Fineberg, Mr. J. Aronoff

דער פרענדלי קלוב האט אירע רעגולערע מיטינגען יעדן דאנערשטיק
צוויי אזייגער נאכמיטאג אין דער שערי־ציון, אויף קאוט סיינט לוק ראוד.

School Children's MILK Fund

(NON-SECTARIAN)

Organized 1934

OFFICERS FOR 1953

Mrs. H. Etcovitch, President

Mr. J. Aranoff, J.P., Vice Pres.

Mrs. M. O'Donnell, Controller

Mr. D. Kobernick, Controller

Mr. L. Bilenco, Treasurer

Mr. I. Ginsberg, Trustee

Mr. N. Frankel, Trustee

Mr. L. Hussies, Fin. Secy.

Sheiman & Gold, Auditors

BOARD MEMBERS

Mrs. M. Waghelstein

Mr. D. Waghelstein

Mr. Max Rosen

Dora Kobernick

Ben Labis, Ida Labis

Charles Marks, Bela Marks

SPONSORS

Hon. Camillien Houde, O.B.E., M.P.

Dr. Adelard Groulx, Director, Department of Health, City Hall, Montreal, Que.

Lyon W. Jacobs, Q.C.

Lazarus Phillips, Esq., O.B.E., K.C.

Coun. Dave Rochon, M.L.A.

Coun. Louis Bass

Coun. Max Seigler

Albert Eaton

Meyer Speevak, Hon. Treas.

די פֿאַרוואַלטונג פון מילך-פֿאָנד אָרדנט אײַן יעדעס יאָר אַ גרויסע אונטער־נעמונג בכדי צו שאַפֿן פינאַנסיעלע מיטלען. אויף די אונטערנעמונגען טרעטן אַרויס די קינדער פון די שולן.

דעם 16טן אַפּריל 1955 איז אויף דער יערלעכער אונטערנעמונג אַרויס־געטרעטן דער מאַנדאָלין אָרקעסטער פון די פּרץ־שולן אין מאָנטרעאַל.

ערשטע רייע פון רעכטס צו לינקס: יהודית קאַץ, דינה שוסטער, וויכנע סילווער, מרים וואַלמאַן.

צווייטע רייע פון רעכטס צו לינקס: לייבל קאַץ, מייק גאָלדסטיין, אַלין רובין, דייוו גאַלמינץ, דזשאַני קאָרדעס.

דריטע רייע שטייענדיק פון רעכטס צו לינקס: פרעדי רוצקי, יוסף גאָלד־פינגער, וועלוול שאַפּירא.

עס האָבן אָנטייל גענומען אויך אַנדערע קינדער, אָבער ביים נעמען דאָס בילד זענען זיי נישט געווען. די אָפּוועזנדע זענען: אַרלין גראָס, אהרן זשידולקאָ, בן-ציון מיריאַן, אסתר בראַון, סידני וועלער, טעדי קורט, אַרטור אַבראַמאָוויטש און לעני קליגער.

פּרינציפּאַל פון דער פּרץ־שולע איז י. זיפּער.

רעכטס שטייט דער דיריגענט פון מאַנדאָלין אָרקעסטער דוד קאַץ.

דער מאַנדאָלין אָרקעסטער האָט געשפּילט אַ גאַנצע רייע לידער און צווישן

אַנדערע צוויי פון מײַנע לידער:

1) צווישן הימל און ערד,

2) געב מיר דײַן האַנט.

ווי אויך די אינטערנאַציאָנאַלע פּאַטפּאָרי, אַרענדזשט ביי דזשיי. אַראַנאָף.

ביידע לידער זענען פֿאַרעפֿנטליכט אין מײַן בוך; געזאַנגען און דער־ציילונגען, פֿאַרעפֿנטליכט אין יאָר 1946 אין מאָנטרעאַל. דאָס ערשטע ליד געפֿינט זיך אויף זייט 82 און דאָס צווייטע אויף זייט 90.

מענדאָלין אָרקעסטער, וואָס האָבן געשפּילט פאַר דעם מילך פאָנד.

The Brotherhood & Sisterhood of Temple Solomon Free Loan Ass'n.

Organized June 28th, 1934
20 BAGG AVE.

D. Zolov, Hon Member

B. Peterson, Ex-President
B. Pinchuk, Ex-President
L. Levine, President
H. Libman, Vice-President
Mrs. M. Zwalsky, Treasurer
S. Fichman, Fin. Secretary
I. Popliger, Hon. Member

Application Committee:
P. Benofsky, M. Zwalsky

Mrs. I. Goldberg, President
Mrs. E. Vanular, Vice-President
Mrs. I. Levine, Trearurer
Mrs. B. Ruthin, Rec. Secretary

Sick Committee:
P. Benofsky, S. Bishansky

Board of Directors:
D. Zolov, H. Zwalsky

Members of the Board:
M. Silverman T. Silverman,
I. Schmerer, B. Peterson,
R. Kofsky

Finance Committee:
C. Fratkin

Entertainment Committee:
I. Smith, B. Weinstein,
J. Aronoff

Hebrew Ladies Sick Benefit Society of Montreal

Organized February 1st, 1925

OFFICERS 1954

Mrs. J. Turowetz, President
Mrs. I. Rosenberg, Past Pres.
Mrs. N. Plotkin, Hon. Pres.
Mrs. B. Gotlieb, Vice Pres.
Mrs. R. Dolman, Fin. Sec'y.
Mrs. B. Ruthen, Rec. Secy.
Mrs. M. Plotkin, Treasurer
Mrs. J. Hoffer, 1st Trustee
Mrs. P. Dworkin, 2nd Trustee
Mrs. R. Flomen, 1st Compt.
Mrs. A. Segal, 2nd Compt.
Mrs. S. Silverman, Sick. Comm.
Mrs. M. Moses, Sick Comm.
Mrs. Z. Holtzman, Invest. Comm.
Mrs. M. Schwartz, Invest. Comm.
Mrs. J. Snitzer, Inside Guard
Mrs. M. Mabo, Special Officer

BOARD MEMBERS

Mrs. M. Andes
Mrs. I. Antecol
Mrs. B. Antecol
Mrs. S. Beck
Mrs. S. Broodney
Mrs. L. Cohen
Mrs. L. Gampel
Mrs. Y. Gold
Mrs. A. Gotfrit
Mrs. E. Gurevitz
Mrs. B. Kaufman
Mrs. M. Lokai
Mrs. S. Pessin
Mrs. R. Skolnik
Mrs. T. Sosner
Mrs. F. Wexler
Mrs. L. Kaaner

HON. BOARD MEMBERS

Mrs. R. Cohen
Mrs. G. Dankner
Mrs. M. Diamond
Mrs. Y. Flegal
Mrs. S. Garber
Mrs. S. Goldberg
Mrs. E. Levine
Mrs. M. Melnik
Mrs. F. Nudleman
Mrs. M. Pinchuk
Mrs. R. Socolow

HON. MEMBERS

Mr. A. Garber
Mr. J. Hoffer
Mr. M. Melnik
Mr. N. Pessin
Mr. H. Rabinovitch
Mr. J. Rothman
Mr. A. Skolnik
Mr. I. Perchen
Mr. I. Rosenberg
Mr. Sosner
Mr. Tampl
Mr. Gurevitz
Mr. Z. Flomen

Victoria Hebrew Sick Benefit Ass'n.

Organized 1934

OFFICERS 1954

H. KATZ, President
M. GRUMET, Ex-President
L. SPERLING, Vice-President
A. GOLDENBERG, Vice-President
I. STERNFELD, Treasurer
M. ROSENBLATT, Financial Sec'y.
I. ROGEL, Correspondence Sec'y.
I. SINGERMAN, Trustee

Controllers:
M. Krassner, M. Grumet,
D. Klians

Investigation Committee:
M. Brotman, M. Silver, A. Levitt

Inside Guard:
J. Shildkroit

Sick Committee:
B. Esnoff, B. Patovsky, I. Nidel,
M. Shapiro

Executive Board:
L. Sambad, B. Rosen,
G. Goldstein, J. Aronoff, J.P.
T. Alexander, E. Sperling,
J. Kalantinsky
L. Sambad, Cemetery Gabai
B. Rosen, Second Gabai
J. Akomsky, Cemetery Treas.

Honorary Presidents:
L. Sambad, J. Akomsky,
M. Miller

Honorary Treasurer:
B. Rosen

Honorary Secretary:
S. Krassner

Protection Fund:
M. Miller, Chairman

Gemilath Chasodim Fund:
M. Grumet, Chairman
Dr. I. C. Rubin, Physician

וויקטאָריאַ היברו סיק בענעפּיט אַסאָסיישן

די וויקטאָריאַ היברו סיק בענעפּיט אַסאָסיישן האָט אויך אַ גמילות־חסדים קאַסע פאַר קעגנזייטיקער הילף.

דער גרינדער פון דער גמילות חסדים קאַסע איז טשאַלע פיש מיט זיין פרוי קייטע, וועלכער האָט דער ערשטער דאָנייטעד פאַר דער קאַסע טויזנט מיט הונדערט דאָלאַר. אויך אַנדערע מיטגלידער פון דער סאָסייטע האָבן זיך בייגעשטייערט פאַר דער קאַסע. דאָס האָט מעגליך געמאַכט אַז מיטגלידער פון דער סאָסייטע קענען אויסבאָרגן געלט אַן אינטערעסט.

פאַר מיר איז אַ גרויסער פאַרגעניגן צו זיין אַ מיטגליד אין עקזעקוטיוו באָרד פון דער „וויקטאָריאַ היברו סיק בענעפּיט אַסאָסיישן” צו וועלכע עס געהערן אַזעלכע נאָבעלע מיטגלידער ווי טשאַלע פיש.

וויקטאריא לײדיעס אוקזילערי

אפיסערס 1954 :

מרס. ס. נאוואק, פרעזידענט
מרס. ה. קאטץ, עקס פרעזידענט
מרס. ה. נידעל, ווייס פרעז.
מרס. י. טאנסקי, ווייס פרעז.
מרס. ה. קאטץ, טרעזשורער
מרס. ס. טאנסקי, פינ. סעק.
מרס. מ. וואסערמאן, רעק. סעק.

טראסטיעס :

מרס. י. מעלניק
מרס. א. גאלדענבערג

עקזעקיוטיוו באארד :

מרס. י. סינגערמאן
מרס. מ. מילער
מרס. ב. ראזען
מרס. ס. אבראמאוויטש
מרס. מ. גרומעט
מרס.מ. צוויקער
מרס. ג. גאלדשטיין
מרס. מ. ספערלינג
מרס ס. ספערלינג
מרס. ב. סילקאף
מרס. וו. טאלינסקי
מרס. שאפירא
מרס. סטאלאוויטש

עקס פרעזידענטס :

מרס. מ. גרומעט
מרס. ס. נאוואק
מרס. י. סינגערמאן

האנ. ווייס פרעזידענטס :

מרס. דזשיי. האקאמסקי
מרס. י. סינגערמאן
מרס. דזשיי. אבראמאוויטש

האנ. קאנטראלער :

מרס. מ. גרומעט

האנ. סיק קאמיטע :

מרס. ה. ראבינאוויטש

האנ. באארד מעמבער :

מרס. ב. ראזען
מרס. ס. טאנסקי, פינ. סעק.

קאנטראלערס :

מרס. מ. פייטעלאוויטש
מרס. מ. קאהן

סיק קאמיטע :

מרס. ה. ראבינאוויטש
מרס. ה. סאמבאד

GOLDEN AGE CLUB

sponsored by the National Council of the Jewish Women in Montreal.

די מיטגלידער פון „גאָלדען עידזש קלאָב" טרעפן זיך יעדן מאָנטיק צוויי אזייגער נאָכמיטאָג אין האָלל פון י.מ.ה.א. בילדינג אויף מאונט-ראיאל קאָר-נער דזשין־מענס אין מאָנטרעאָל.

דאָמיניאָן לאָאַן אַסאָסיישן

אין יאָר 1917 האָט זיך געגרינדעט אין מאָנטרעאָל די „דאָמיניאַן לאָאַן אַסאָסיישן״. די אינסטיטוציע האָט געשפּילט אַ גאָר וויכטיקע ראָלע אויפן עקאָנאָמישן געביט. אויך היינט איז זי אַ זער נוצלעכע אינסטיטוציע פֿאַר אַזעלכע מענטשן, וואָס נויטיקן זיך אין אַ הלוואה אויף אַ געוויסע צייט.

די אָפּיסערס פֿאַרן יאָר 1954 :

ב. קאַפּלאַן, פּרעזידענט.

י. יודאַשקין, וויים־ פּרעזידענט.

מ. שאַטאַן, סעקרעטאַר.

ה. מאַסקאָוויטש, קאַסירער.

רעוויזיאַנס קאָמיטעט : מ. סינגער, נ. סטיינהויז און י. בערנשטיין.

קרעדיט קאָמיטעט : ס. לאַנדאַו, ה. פיינבערג, ל. ראָס, טשאַרלי ריטש און מ. לוריע.

די בעקער יוניאָן, לאָקאַל 115 אין מאָנטרעאל

ח. פאפערניק, פרעזידענט. אברהם סאפריז, פינאַנס-סעקרעטאַר.

מיט צוויי-דריי צענטליק יאר צוריק זענען אין בעקער פאַך פארגעקומען זער אפטע קאנפליקטן. די סיבה איז געווען די, וואס די גרויסע בעקעריי אייגענטימער האבן נישט געוואלט אנערקענען די יוניאן. דאס איז געווען די סיבה פון אפטע סטרייקן און קאמפן.

די בעקער יוניאן פלעגט מיך זער אפט איינלאַדן צו ריידן אויף זייערע פאַרזאמלונגען צו די סטרייקענדע אַרבעטער.

ווייזט אויס אַז די בעקער יוניאן האט נישט פארגעסן אין מיר. ווען עס איז דערשינען מיין ערשט בוך „געזאנגען און דערציילונגען'' אין יאר 1946 האבן זיי מיר פיל געהאלפןביים פאַרשפרייטן דאס בוך.

Executive of the United Organization for the Histadrut Represents 46 Societies & Ladies Auxiliary's in Montreal

OFFICERS 1955

M. Adelman, Hon. Pres.
M. Mirotchnick, President
I. Eiley, Hon. Vice Pres.
J. Dadrick, Vice President
J. Goldberg, Vice President
M. Keonigsberg, Vice President
P. Tendler, Vice President
I. Osnas, Corres. Sec'y.
J. Aronoff, J.P., Secretary

Mrs. M. Wiseman, Hon. Pres.
Mrs. P. Tendler, President
Mrs. R. Gold, Vice President
Mrs. I. Lutsky, Vice President
Mrs. A. Rosenfeld, Vice President
Mrs. R. Severs, Vice President
Mr. M. Kaufler, Director
—Histadrut Fraternal Division

A Clinic in Elat-Israel is erected with the help of the United Organization for the Histadrut. The project amounts to $30,000.

PARTICIPANT SOCIETIES EILATH, ISRAEL MEDICAL CENTRE (KUPAT HOLIM)

Adath Yeshurun Hadras Kodesh Cong. L.A.
Bessarabier Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Bessarabier Hebrew Sick Benefit Ass'n. L.A.
Canadian Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Canadian Hebrew Sick Benefit Ass'n. L.A.
Chudnover Ladies Society
Farband of Warsaw Jews
Federation of Roumanian Jews-Women's Division
Friendy Club by the Shaare Zion Congregation
Galician Ladies Society
Gemilat Chassodim Beth Shlomeh — Brotherhood and Sisterhood
Hebrew Protective Ass'n.
Hebrew Protective Ass'n. L.A.
Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Hungarian Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Independent Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Independent Hebrew Sick Benefit Ass'n. L.A.
Itzel Kibrick Ladies Society
King Edward Ass'n.
King Edward Ass'n. L.A.
King George Ass'n.
King George Ass'n. L.A.
Krakower Society
Ladies Auxiliary Anshe Ukrainian
Ladies Bikur Cholim Society
Latvian Mutual Aid Society
Lodzer Ass'n.
Mile End Sisterhood
Montefiore Protective Mutual Benefit Ass'n.
Montefiore Protective Mutual Benefit Ass'n. L.A.
North End Wilkomirer Hebrew Sick Benefit Ass'n.
North End Wilkomirer Hebrew Sick Benefit Ass'n. L.A.
Rachel Leah and Benyomin Spector Club
Rovner and Lutsker Society
Russian-Polish Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Shoemaker Liberal Loan Ass'n.
Tarnover & Province Landsmanshaft
Uman & Dubova Farein
Uman & Dubova Farein L.A.
Victoria Hebrew Sick Benefit Ass'n.
Victoria Hebrew Sick Benefit Ass'n. L.A.
Vilno & Vicinity Society
Yishitzer Young Men's Ass'n.

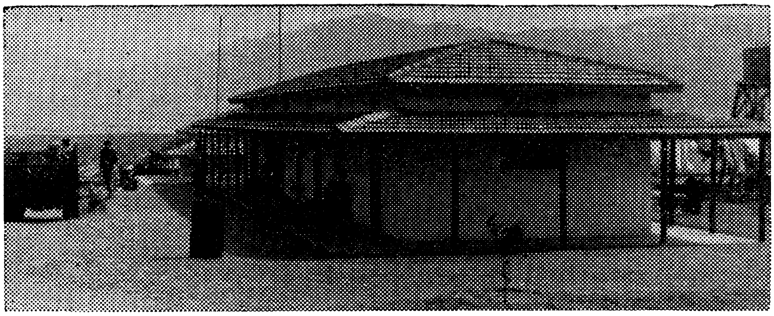

דער שפּיטאָל ווערט איצט געבויט פון די אויבן אויסגערעכנטע
46 היגע אָרגאַניזאַציעס.

מיין פאַמיליע

מיין אנקומען אין קאַנאַדע איז פאַרבונדן מיט א גאַנצע געשיכטע פון אַנטלויפן פון רוסישן מיליטער. איך בין דאַמאַלסט געשיקט געוואָרן פון דער צאַרישער אַרמיי קיין מאַנדזשוריע צו קעמפן קעגן יאַפּאַן. אין די שווערסטע מאָמענטן ווען איך האָב געזען דעם טויט פאַר די אויגן פלעג איך בעטן: „גאָטעניו העלף מיר אין זכות פון מיין אַלטער מאַמע״. ווי נור איך בין אָנ־געקומען קיין מאָנטרעאַל האָט מיך די תפילה נישט צו רו געלאָזט. איך האָב געגלויבט, אַז אין זכות פון מיין מאַמען איז מיר געלונגען צו אַנטלויפן פון שלאַכט־פעלד און בשלום אָנקומען קיין קאַנאַדע. איך האָב דעריבער באַשלאָסן מיט אַלע מעגלעכע מיטלען אַרויסצופאָדערן מיין מאַמע קיין קאַנאַדע. איך האָב דאַמאַלסט, אַלס גוטער שניידער, פאַרדינט פינף דאָלאַר אַ וואָך און די רייזע קאָסטן פאַר מיין מאַמען האָט געדאַרפט קאָסטן גאַנצע צוויי און דריי־סיק דאָלאַר. דאָס איז צו יענער צייט געווען א פאַנטאַסטישע סומע. איך האָב געשפּאָרט אַ סענט צו א סענט און אָנגעזאַמלט די נויטיקע סומע. מיין ציל איז דערגרייכט געוואָרן און מיין מוטער איז בשלום געקומען קיין מאָנטרעאַל. מיין מוטער האָט אין מאָנטרעאַל שטאַרק געבענקט נאָך די איבעריקע קינדער, וואָס זענען געבליבן אין רוסלאַנד. איך האָב ווייטער אָנגעהויבן שפּאָרן א סענט צו אַ סענט אַראָפּצוברענגען מיינע פיר ברידער מיט זייערע פרויען און קינדער. נאָך גאָר גרויסע אָנשטרענגונגען און פינאַנסיעלע שוועריקייטן האָב איך דאָס אַדורכגעפירט און זיי געבראַכט קיין קאַנאַדע.

אין יאָר 1909 האָב איך חתונה געהאַט מיט מיס אסתר שאַפּירא. מיט דער צייט איז מיין פאַמיליע באַשטאַנען פון פינף געראָטענע קינדערלאַך: צוויי טעכטער און דריי זין: די עלטסטע טאָכטער, עלעס און די זין: עדי, סעם, סאַלע און די ייִנגסטע טאָכטער קאַלאַ.

מיין עלטסטע טאָכטער עלעס האָט צו 16 יאָר באַוויזן צו גראַדואירן דעם מעקגיל קאָנסערוואַטאָריום אין מאָנטרעאַל. זי האָט חתונה געהאַט פאַר ל. איגרין און זיך באַזעצט אין דעטראָיט, מישיגען. אין אָקטאָבער 1937 איז עליס געקומען מיט איר טעכטערל העריעט און עס איז דאַמאַלסט געמאַכט געוואָרן א פאָטאָגראַפישע אויפנאַמע וואָס שטעלט מיט זיך פאָר פיר דורות.

פון רעכטס צו לינקס שטייענדיק; מיין פרוי אסתר, איר מוטער ריווע־אידי, מיין טאָכטער עלעס.

זיצנדיק פון רעכטס צו לינקס; מיין יונגסטע טאָכטער קאַלא און אייניקל העריעט.

אפריל דעם 18, 1938 ערב פסח איז מיין ליבע פרוי אסתר געשטאָרבן. מיין יינגסטע טאָכטער קאָלא איז דאַמאָלסט אַלט געווען 6 יאָר מיט א פּאָר חדשים. פאַר מיר איז דאָס געווען גאָר א שווער פּראָבלעם ווי אַזוי צו דערציען דאָס קינד. אין דער סיטואַציע האָט מיין עלטסטע טאָכטער עלעס גלייך גע־געבן א לייזונג. זי האָט געזאָגט און גלייך פאַרווירקליכט. עלעס האָט גענומען איר פאַריתומט שוועסטערל צו זיך קיין דעטראָיט צום דערציען, אַזוי ווי זי וואָלט געווען איר אייגן קינד. עלעס, הגם אַליין א מוטער פון דריי קינדערלעך, האָט באַטראַכט קאָלאַן ווי אן אייגן קינד. זי האָט איר געשיקט אין דער פּאַב־ליק סקול, היי סקול און נאָכדעם אין ען־ארבאָר, מישיגען, קאָלעדזש, ווי זי האָט גראַדואירט אין יאָר 1954 מיטן טיטל ב.עי. און געוואונען א סקאָלערשיפּ צו שטודירן אין באַלטימאָר קאָלעדזש, וועלכן זי האָט פאַרענדיקט אין יאָר 1955.

קאלא האט, פארשטענדליך, געזוכט א געלעגנהייט ווי אזוי צו באדאנקען איר עלטסטע שוועסטער, וואס איז גלייכצייטיק איר ערציערן.

אין יולי 1953 איז געווארן 25 יאר פון עלעס חתונה. קאלא האט איז דער שטיל, אן דעם וויסן פון עלעס און איר מאן, מיט דער מיטהילף פון אירע באקאנטע צוגעגרייט א סורפרייז פארטי לכבוד דער זילבערנער חתונה. עס איז ווירקליך פאר מיר געווען א גרויסע פרייד צו זיין אויף דער זילבערנער חתונה וואס איז געפייערט געווארן מיט פראכט און גלאנץ די שמחה איינגעארדנט דורך מיין ליב טעכטערל קאלא. עס איז פאר מיר געווען א פרייד זיך צו באגעגענען מיט אזעלכע ליבע געסט אויף דער זילבערנער חתונה ווי:

Rabbi & Mrs. Jacob Segal
Cantor & Mrs. Fenakel
Dr. I. I. Lappin
Sam Barr, Advocate
George Liss
Rose Liss
Mr. & Mrs. Daniel Weinbaum
Mr. & Mrs. Aaron Pomerantz
Mr. & Mrs. Joseph Adinoff
Mr. & Mrs. Slomovitz
Janet Pilnick
Janel Pilnick
Jeannette & Mae Spevak
Ann Helfman
Lil Weinbaum
Frances Levy
Reina Kanter
Mr. & Mrs. Norman Allen
Mr. Robert Brown
Miss Mary Brown
Miss Greta Conner
Mr. & Mrs. Saul Brenner
Mr. & Mrs. George Bassin
Mr. & Mrs. Samuel Barr
Mr. & Mrs. Harry Bauman
Mr. & Mrs. Dave Burke
Mr. & Mrs. Norman Cohen
Mrs. Stella Dorf
Miss Sylvia Dorf
Mr. & Mrs. Moe Egren
Mr. & Mrs. Norman Egren
Mr. & Mrs. Louis Foon
Mr. & Mrs. Albert Glassman
Mr. & Mrs. Henry Herman
Mr. & Mrs. Philip Helfman
Mr. & Mrs. Morris Iden
Mr. & Mrs. Ode Kanter
Mr. & Mrs. Isadore Komisar
Mr. & Mrs. Isadore Kolodney
Mr. & Mrs. George Liss
Dr. & Mrs. Irwin Lappin
Mr. & Mrs. Manuel Lax
Miss Hermine Maurel
Mr. & Mrs. Samuel Miller
Mr. & Mrs. Meyer Pilnick
Mr. & Mrs. Harry Parmet
Mr. & Mrs. Samuel Pernikoff
Mr. & Mrs. Harry Reznick
Mr. & Mrs. George Garver
Mr. & Mrs. Charles Spevak

איך האב בכונה אויסגערעכנט די אנטיילנעמער אין דער זילבערנער חתונה פון מיין טייערער טאכטער עלעס און טייערן איידעם ל. איגריז, ווייל זיי האבן מיר פארשאפט פרייד, נחת און כבוד.

איך האב אפגעלעבט א לעבן און זיך קיינמאל נישט געיאגט נאך מאטעריעלן פארמעגן און קיינמאל נישט געווען קיין גביר. איך האב, אבער, דערגרייכט יא א פארמעגן און דאס זיינען מיינע טייערע געראטענע קינדער מיט וועלכע איך שטאלציר און זיי זענען דער אינהאלט פון מיין לעבן.

KALA ARONOFF, B.A.
Graduate of the University of Michigan in May 14th, 1954.

לידער

כ'וויל הײַנט

כ'וויל הײַנט מיט פרייד באַזינגען,
מיין יידיש לאַנד, דאָס לאַנד פון יעדן איד,
וואָס נאָך טויזנטער יאָרן גלות און פּיין,
געוואָרן א מלוכה און א היים פאַר יעדן ייד.

כ'וויל הײַנט מיט פרייד באַדאַנקען
יענעם גרויסן טאָג, ווען דער נס איז געשען
ביי יענעם טיש פון די אומות העולם,
וואָס האָט געגעבן ישראל זיין נאַציאָנאַלע היים.

כ'וויל הײַנט יענעם טאָג פאַראייביקן,
ווען גערעכטיקייט איז געקומען צום דעת הקהל.
זאָל אייביק שיינען די זון, לבנה און שטערן
אויף אונזער היימלאַנד — מדינת ישראל.

איך ליב

איך ליב די שיינע טייכן,
איך ליב די גרויסע ים׳ען.
איך ליב מיין לאַנד ווי א קינד,
וואָס ליבט א מאַמען.

איך ליב די הויכע בערג,
איך ליב די טיפע טאָלן
מיט פרייד אין הארצן,
וואָס איך קען ניט אויסמאָלן.

איך ליב גאָטס באַשאַפונג
מיט זיין גרויסן ווערט,
איך ליב אַלץ וואָס לעבט און אָטעמט
אויף גאָטס ערד.

איך ליב די פעלדער
מיט די גרינע גראָזן,
וואָס דערקוויקן דעם מענטשנס האַרצן
און די ווינטן וואָס בלאָזן.

איך ליב די הייסע זון,
איך ליב די לבנה, די שטערן,
איך ליב אַלץ אין דער נאַטור,
וואָס ברענגט דעם מענטשן פרייד און באַגערן.

איך ליב די צווייגן און די בלעטער,
איך ליב די גראָזן און זאַנגען,
איך ליב די בינען און פייגעלעך
מיט זייערע זיסע געזאַנגען.

איך ליב די היץ ביי טאָג
מיט אידע הייסע שטראַלן,
איך ליב די לבנה ביינאַכט,
וואָס קילט אָפּ ווי פרישע קוואַלן.

איך ליב דעם פּאַסטוך
פון די פעלדער
און אַלץ, וואָס לעבט
אין די וועלדער.

איך ליב מיין לאַנד
מיט איר יעדן געצעלט,
איך ליב אַלע מענטשן
פון גאָטס וועלט.

עדת שלום

געווידמעט עדת שלום קבוצים אין דעטראָיט.

ערוואַכט איר קיבוצים,
ס׳איז שוין גרויס דער טאָג.
נעמט זיך צום לויבן
דעם בורא עולם מיט גלויבן.

נאָכן דאַווענען איז פרישטיק
און דער נאָך קומט אַפּרו.
עס איז גוט צו זיין אין א קבוץ,
דעריבער שליסט זיך אָן דערצו.

דערנאָך קומט לערנען מיט חשק:
תורה, גמרא און תנ״ך.
גאָט וועט אייך געבן לאַנגע יאָרן,
מזל און פרייד א סך.

דער רבי האָט אָפּגעלערנט.
געשמאַק עסן מיט אונזער מאַלצייט
און זאָל אונז דאָס וואויל באַקומען,
ווייל דער אָוונט איז ניט וויים.

אָט פליען מיר ווי אָדלערס
און שפּילן אין בייס־באָל,
נאָכדעם קומט דאָס טאַנצן,
אַלע טאַנצן פריילעך אָן א צאָל.

געבענטשט זאָלט איר זיין קבוצים,
אייער אַרבעט האָט טויזנט חן.
אַרבעט, אַרבעט מיט גרויסן חשק,
ווייל אייער אַרבעט איז פרוכטבאַר און שיין.

גאָטס געשאַנק

גרויס איז דיין נאָמען גאָט
און גרויס איז דיין געשאַנק.
ווער קען דיך מער ווי איך אַזוי ליבן
און ווער איז מער אימשטאַנד.

פופציק יאָר דורכגעלעבט אינעם נייעם לאַנד,
גלייך ווי ערשט נעכטן געווען.
אַליין ווי א קאָלאָמבוס זיך דערשלאָגן
צו קאַנאַדע און מאָנטרעאל איז געווען מיין נייע היים.

צו דער אַרבעט גלייך זיך גענומען,
נישט געוואָלט אַליין זיין עלנד דאָ,
געשיקט שיפס־קאַרטן פאַר דער מאַמען און ברידער
געקומען זענען זיי אין א מזלדיקע שעה.

איך ליב דיך גרויסער בורא
און דאַנק דיך פאַר דיין השגחה.
דו ביסט מיין וועג־ווייזער
און פירסט די וועלט מיט הצלחה.

ווער האָט נאָך ווי מיר ?

ווער האט נאך ווי מיר אַזויפיל געליטן?
צוויי־טויזנט יאר גלות געווען איינגעשמידט.
מיט תפילות צו גאט, האפנונג און גלויבן,
אַז די גאולה וועט קומען אויך פאַר דעם וואגלער ייד.

אין די גאַלדענע טעג, סיי אין טרויער
האבן מיר געבענקט נאך ציון אונזער מאַמען,
ווי גוט, סיי שלעכט, עס איז אונז געווען
צו לעבן צווישן העמים.

אין אונזער חנוכה־לעמפּל האט אונז באַלויכטן
אין די פינסטערע טעג פון היטלער, פּעטלורא,
שפּאַניעס מאַדריד,
מיר האבן באַזיגט אַלע המנ׳ס,
עס בליט און לעבט היינט דאס פינטעלע ייד.

און די אַלע המנ׳ס מיט זייערע שייטער־הויפנס,
וואו מען האט אונז געברענט, אויף קוילן געגליט.
אונזער גלויבן, אמונה, האפנונג און בטחון,
האט אונז פון אַלע צרות אַרויסגעפירט.

די אַטאַם-באַמבעס און קאַנאָנען,
זאלן אין אַקער־אייזן ווערן איבערגעשמידט.
דער וואלף מיטן שעפעלע זאלן זיך צוזאַמען פּאַשען,
אַזוי האט געזאגט ישעיה הנביא, דער גרויסער ייד.

אויף אייביק וועט דאס חנוכה ליכטל שיינען,
ברענגען ליכטיקייט גאר אַן א צאָל.
שלום זאל די וועלט באַהערשן
צוזאַמען מיט אונזער היימלאַנד, מדינת ישראל.

י. י. סיגאַל ע"ה

א טרער נאָך א ליבן און טייערן פריינד. א פּאָר שעה פאַר זיין פלוצלינגן טויט, שבת 5 אזייגער פאַרנאַכט, דעם 7-טן מאַרטש, 1954 האָבן מיר שפּאַצירט אויף עספּלענייד עוועניו און געשמועסט וועגן פאַרעפנטליכן ביכער.

אדם יסודו מעפר וסופו לעפר.

מענטשעלע קומסט פון דער ערד
צו לעבן וויפיל עס איז דיר באַשערט.
פון דיין גאַנץ שטרעבן, לויפן און האָוועו
ווערסטו צוריק צו דער ערד אומגעקערט.

ווער עס לאָזט איבער גרויסע פּאַלאַצן,
רייכטום, פאַרמעגנס פון גרויסן ווערט,
דורך איינרייסן וועלטן צו מאַכן וואָס מער,
נעמט מיט זיך גאָרנישט מיט אין דער ערד.

נאָר דו ביסט געווען אַנדערש.
האָסט פאַרשטאַנען די וועלט וואָס ס'איז גלייך.
דיין שאַפונג האָט באַצירט דאָס יידישע פאָלק
און האָט דיך געמאַכט אויף אייביק גייסטיק רייך.

נאָר דער רוף צוריק צו דער ערד,
וואָס איז געקומען אַזוי גיך און געשווינד
זענען דיינע פילצאַליקע לידער און ביכער
א נר־תמיד געבליבן אַצינד.

פאַריתומט איז דיין שרייב-טיש פאַרבליבן
אַלעמענס ווייטאָק איז זער גרויס.
צו יונג ביסטו פון אונז אַוועקגעריסן.
דיין פאָלק באַוויינט דיך און דו פעלסט אונז אויס.

מיט ליבשאַפט וועט מען דיין נאָמען דערמאָנען,
ווייל דו האָסט באַזונגען דיין פאָלק מיט קדושה.
דיינע שריפטן, געטליכע לידער,
זענען פאַרבליבן פאַר דיין פאָלק א ירושה.

איך גיי אַוועק פון אייך

ס׳וועט קומען א צייט
און כ׳וועל זיך שיידן מיט אייך
צו גיין אין פייכטן קבֿר,
וואָס איז פאַרבעררייט פאַר ארעם און רייך.

באַגלייט מיך אָן טרערן,
נאָר מיט א טיפן ערנסט א שטילן.
דאָס איז מיין פאַרלאַנג פון אייך
אַזוי בעט איך אייך, אַזוי איז מיין ווילן.

כאָר: אדם יסודו מעפר וסופו לעפר.

און דאָס ליכט פון מיין לעבן
טוט זיך אויסלעשן.
דאָרט אין פינסטערן גרוב
ווערט מען פון אַלע פאַרגעסן.

דער מענטש קומט ווי אַ וואָלקן
און פאַרגייט אין אַן אויגנבליק.
עס איז שווער מיט דער וועלט זיך צו שיידן
מיט א וויזיע פון ניט קומען מער צוריק.

כאָר: אדם יסודו מעפר וסופו לעפר.

דער מענטש שפילט אָפּ זיין ראָל
און ווערט פאַרטראָגן ווי שטויב פון ווינט.
דאָס גאַנצע לעבן איז א חלום.
געקומען, געלעבט און פאַרשוואונדן.

די וועלט מיט איר סדר און גאַנג
האָט אין זיך סודות אָן אַ שיעור.
פון וואנען איך בין געקומען
קער איך זיך אום צוריק צו איר.

כאָר: אדם יסודו מעפר וסופו לעפר.

אויסגעוויגט די קינדער

א, שלאף ,קינדעניו אייז,
א קינד איז גוט צו זיין
טו דיינע אויגעלעך פארמאכן
פיל דאס קינד מיט פרייד
ווייס ניט פון קיין לייד
מיט דער מאמען נאר שטיפן און צו לאכן.

כארוס . . .

איי ליו ליו
אויסגעוויגט די קינדערלעך
אזוי גוט און פיין
א מאמע אויף דער עלטער
האט ניט וואו צו זיין
האט ניט וואו צו זיין
זי בלאנדזשעט אין די גאסן
דאס הארץ טוט איר צוגיין
זי, בעט נעמט מיר אין מושב זקנים
וועל איך האבן דארט א היים

אויסגעוויגט די קינדער
א יעדן באזונדער
אליין ניט דערשלאפן און ניט דערעסן
חתונה געמאכט זיי גרויס
ווארפט מען דער מאמען ארויס
און מען טוט וועגן איר פארגעסן

כארוס . . .

ווארום קינדער שיינע
האט איר מיך ניט פארלאזט קליינע
ווען איך האב ניט דערטרונקען און ניט דערעסן?
מיט שמערצן אייך דערצויגן
ווי פייגעלעך זענט איר זיך צעפלויגן
און טוט אין דער מאמען פארגעסן

גייט די קינדער גיט און פיין
קאָן די מאַמע דאָרט ניט זיין
גאָטעניו! זאָלסט זיי נאָר ניט שטראָפן
א מאַמע קראַנק און אַלט
נעמט מיך אין אַנשטאַלט
וועל איך האָבן ערגעץ וואו צו שלאָפן

כאָרוס . . .

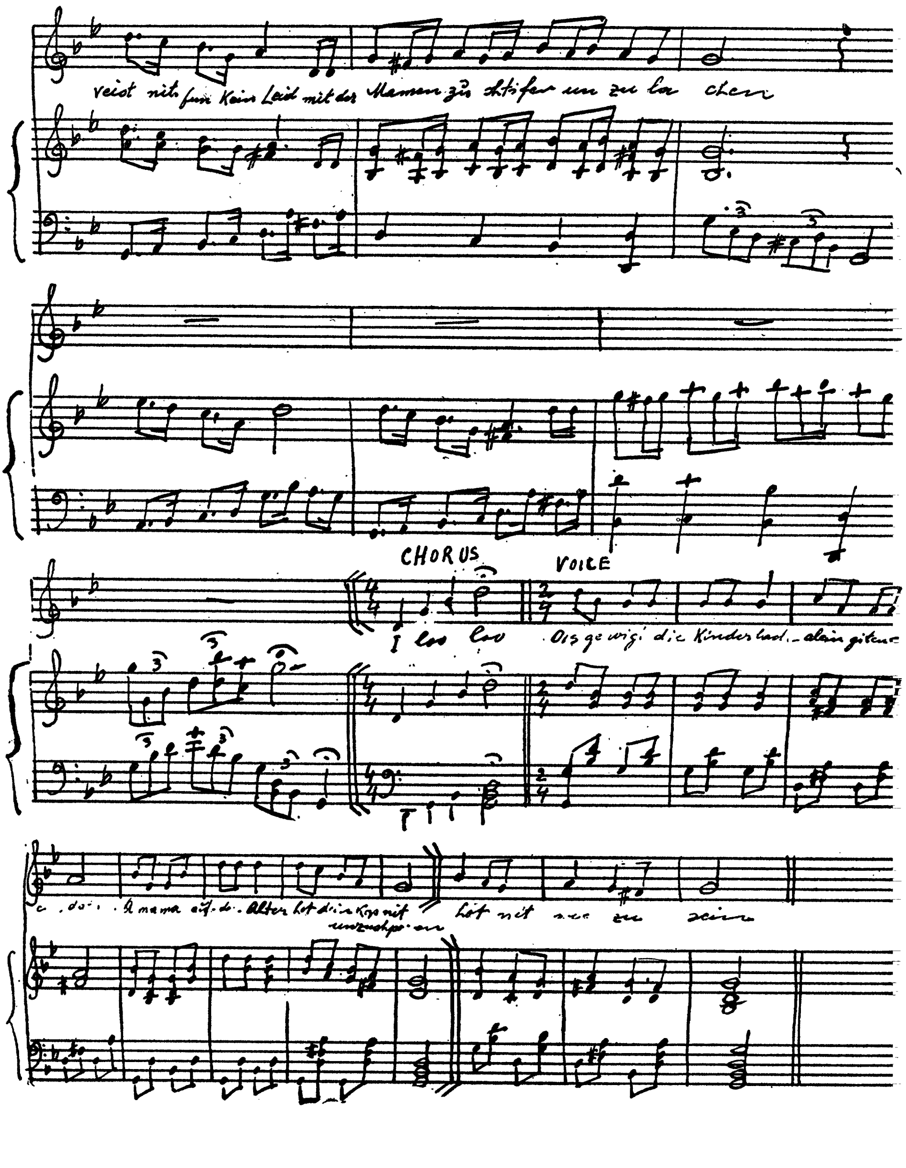
CHORUS
VOICE

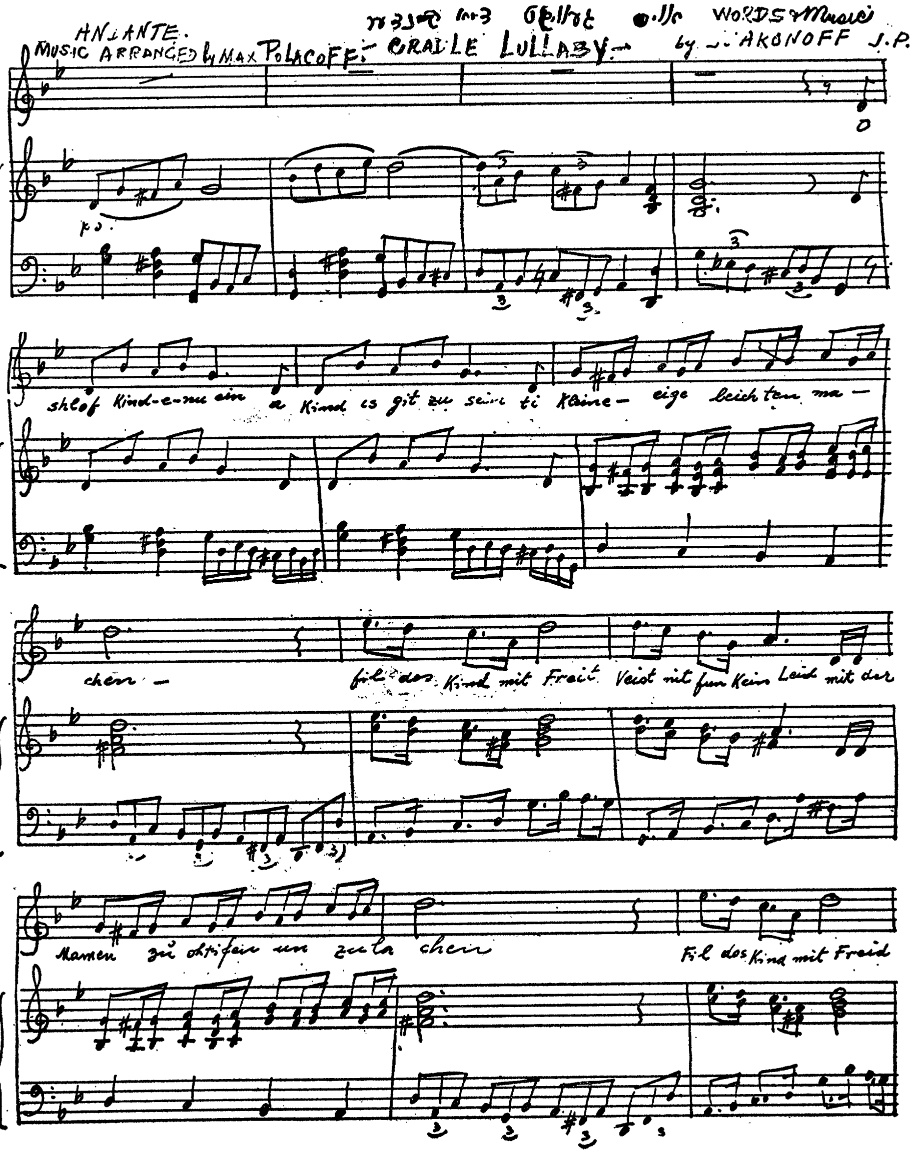
ANDANTE.
MUSIC ARRANGED by MAX POLACOFF
CRADLE LULLABY
WORDS & Music
by ...AKONOFF J.P.

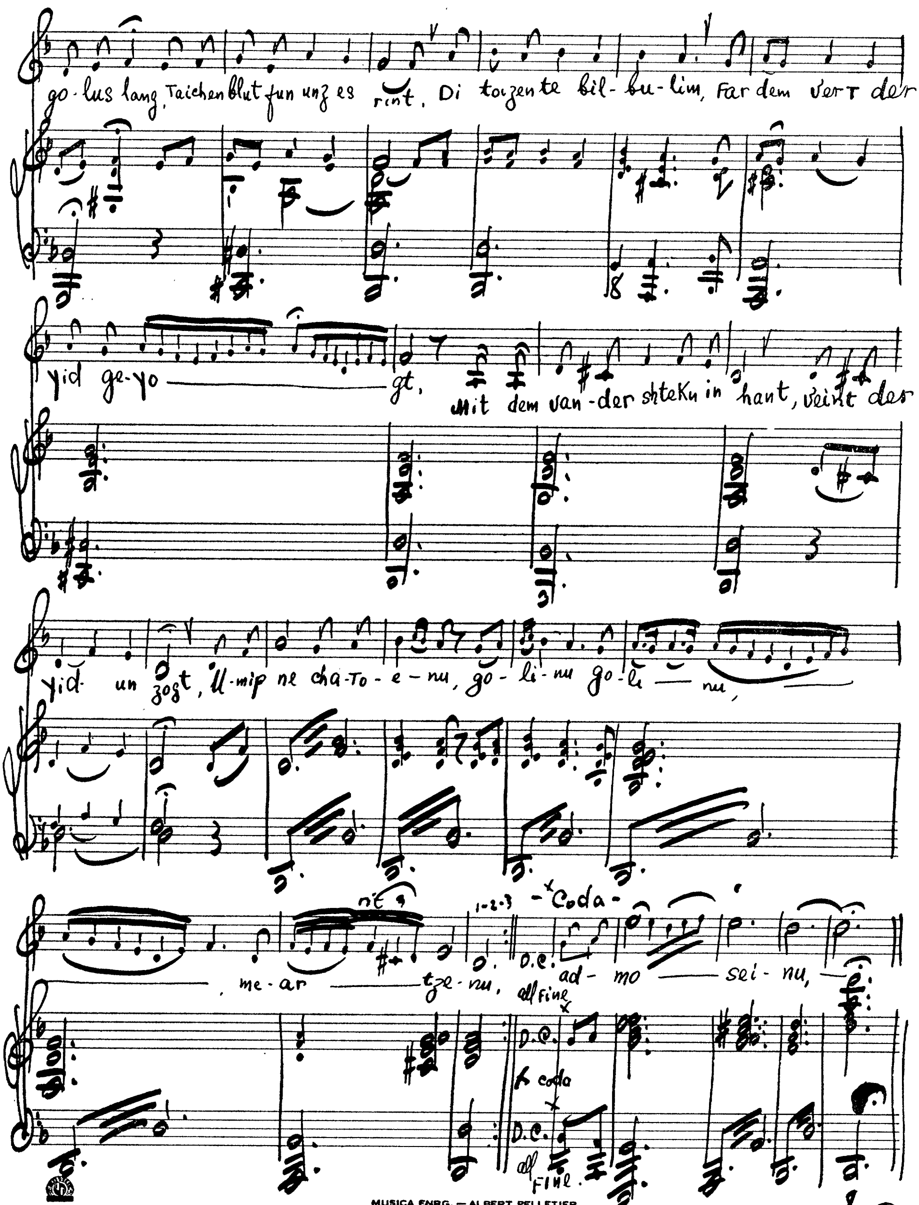
go-lus lang, Taichen blut fun unz es rint, Di toizente bil-bu-lim, far dem vert der
yid ge-yo — gt, Mit dem van-der shteku in hant, veint der
yid un zogt, U-mip ne cha-to-e-nu, go-li-nu go-li — nu,
me-ar — tze-nu, al fine
1-2-3 Coda
D.C.
ad-mo — sei-nu,

Umipne chatoenu. by J. Aronoff

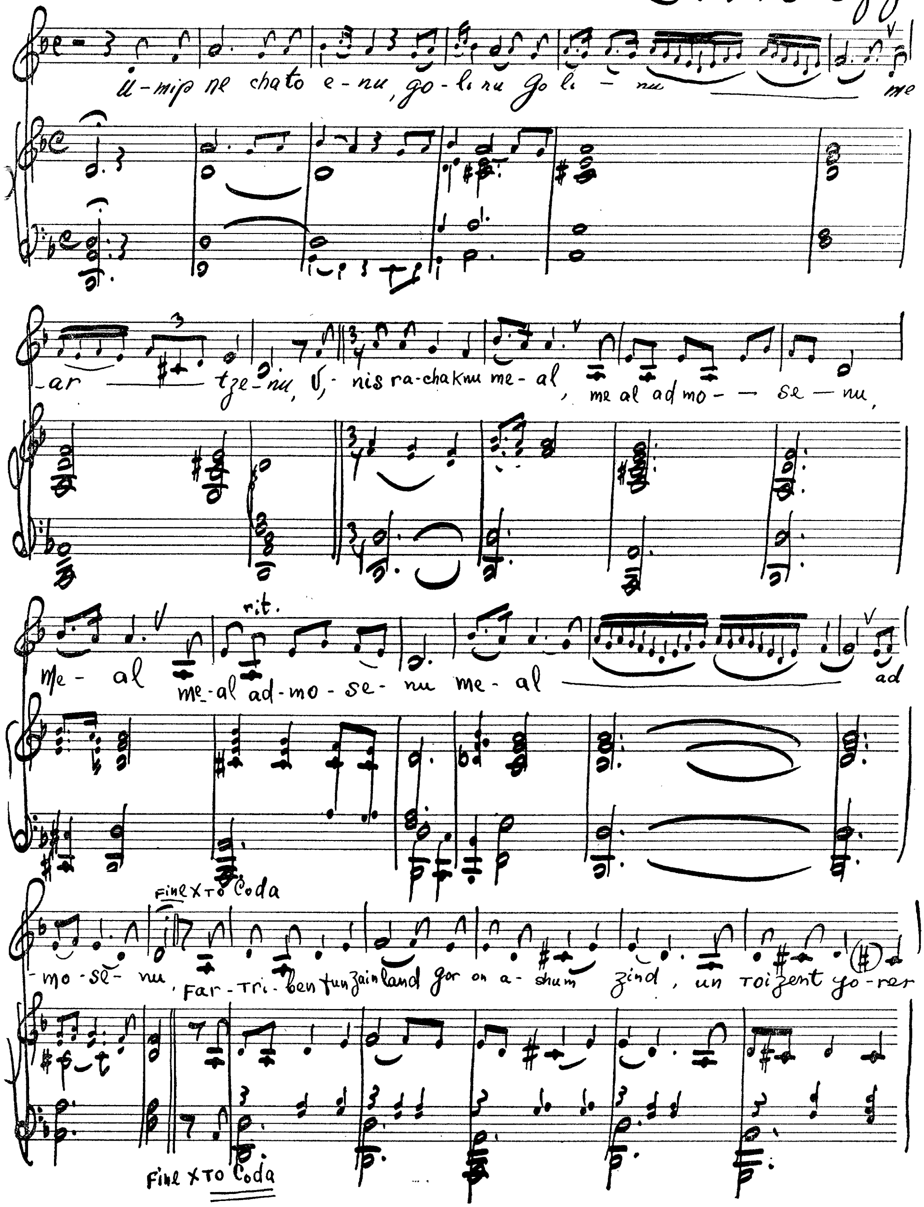

ומפני חטאינו

ומפני חטאינו גלינו, מארצנו
ונתרחקנו מעל, מעל אדמתנו!
מעל, מעל אדמתנו,
מעל אדמתנו.

פאַרטריבן פון זיין לאַנד
גאָר אַן אַ ישום זינד,
דער טויזנט יאָרנדיקער גלות לאַנג,
טייכן בלוט פון אונז סרינט.

די טויזנטע בלבולים,
פאַר דעם ווערט דער איד געיאָגט,
מיט דעם וואַנדער שטעקן אין האַנט,
וויינט דער איד און זאָגט:

כאָר: ומפני חטאינו א. א. וו.

דער טויזנט יאָרענדיקער גלות,
האָט אונז צוגעשמידט,
פון אַלע עקען וועלט,
אַט דעם וואַנדער איד.

ער וואַרט אויף זיין דערלייזונג,
דעם שווערן יאָך ער טראָגט,
פאַר אַ באַפרייטן מאָרגן,
מיט געוויין דער איד ער זאָגט:

כאָר: ומפני חטאינו א. א. וו.

וויקטאָריאַ היברו סיק בענעפיט אַסאָסיישן

מיט גרויס צופרידנהייט באַגריסן מיר אונזער באַרד־מעמבער יוסף אַראַ־באַף צום דערשיינען פון זיין צווייט בוך, וואָס הייסט „אַ געבעט צו דער יו־ען״.

עס איז באמת פאַר אונדז א פרייד און צופרידנהייט צו האבן אַזאַ מיטגליד אין אונזער סאָסייטע.

דאָס בוך איז א היסטאָרישער דאָקומענט פון וויכטיקער באַדייטונג און גרויסן ווערט.

נעמט אָן אונזערע אויפריכטיקע ווונטשן און זייט באַגליקט מיט לאַנגע יאָרן און שאַפט ווייטער פאַר אונזער קולטור.

ה. קאַץ,
פרעזידענט פון דער וויקטאָריא
היברו סיק בענעפיט אַסאָסיישן

וויקטאָריאַ לײדיעס אוקזילערי

מיר באַגריסן און ווינטשן פיל דערפאָלג אונזער ברודער י. אַראַנאָף צום דערשיינען פון בוך „א געבעט צו דער יו־ען״.

מיר באַדויערן, וואָס אײער ליבע פרוי אסתר ע״ה, וועלכע איז געווען אונזער ערשטע וויס־פּרעזידענטן פון אונזער אקזילערי, איז אַוועק אין דער אייביקייט אין יאר 1938, זאָל זיין פאַר אייך א טרייסט, אַז זי האָט אייך איבערגעלאָזט 5 ברילאנטענע קינדער.

נעמט זיך אָן מיט מוט און שאַפט ווייטער פאַרן יידישן געדרוקטן וואָרט.

מרס. ס. נאוואק,
פרעזידענטן פון דער וויקטאָריא
לײדיס אקזילערי.

באַגריסונג פון מילך פאָנד

די פריינטלעכסטע ברכות און באַגריסונגען צו אונזער וויס-פּרעזידענט יוסף אַראַנאָף צום דערשיינען פון זיין צווייט בוך „א געבעט צו דער יו-ען״.

אייער איבערגעגעבענע אַרבעט פאַר אונזער אינסטיטוציע קומט צום אויסדרוק אין טאַטן און מעשׂים. די מעשׂים זענען, אז אין יאר 1953 זענען פאַנאַנדערגעטיילט געוואָרן פאַר אידישע שולן, ישיבות און פאַר נישט אידישע שולן 63.864 פלעשלעך מילך פאַר אָרעמע קינדער פולשטענדיק פריי.

מיר ווינטשן אייך ברכה והצלחה אויפן ליטעראַרישן און געזעלשאַפט־ליכן געביט.

חיים עטקאָוויטש,

פּרעזידענט פון מילך-פאָנד

באַגריסונג פון דוד קאַגוט

אין צוזאַמענהאַנג מיטן דערשיינען פון צווייטן בוך פון מיין זער גוטן און ליבן פריינד י. אַראַנאָף געפין איך פאַר נויטיק ברענגען צום אויסדרוק צוויי עפּיזאָדן, וואָס כאַראַקטעריזירן זיין פּערזענליכקייט אין פרייוויליקע אָפּפערונג לטובת הכלל.

1) אין יאָר 1939 ווען עסטרייך איז שוין געווען באַזעצט דורך די נאַ־צישע משחיתים האָט י. אַראַנאָף באַוויזן אַרויסצוראַטעווען פון ווין ד״ר דזשייקאָב האַמעל מיט זיין פרוי סאַלי און זיי געבראַנגט קיין מאָנטרעאַל צו זייער פאַמיליע. זיי זענען אָנגעקומען אין דעם ערשטן טאָג ראש־השנה אין יאָר 1939.

2) אין דער צייט פון גרויסן קריזיס אין קאַנאַדע זענען געקומען פון פאַרשידענע שטעט קיין מאָנטרעאַל אַרבעטסלאָזע זוכן אַרבעט און ווי געוויינ־ליך נישט געפונען אַזוי שנעל. ס איז אָנגעקומען פּסח און מען האָט געדאַרפט די אַרבעטסלאָזע באַזאָרגן אויף פּסח. דער חשובֿער רב עפּראַיימאָוויטש האָט דעמאָלסט אַפּעלירט צום מחבר פון דעם בוך, י. אַראַנאָף, ער זאָל איינאָר־דנען די אַרבעטסלאָזע אויף פּסח. דאָס איז דעמאָלסט נישט געווען קיין לייכטע זאַך אין אַ צייט פון ביטערן קריזיס. י. אַראַנאָף האָט, אָבער, גובר געווען אַלע שוועריקייטן. מיט דער מיטהילף פון אַקטיוו ליבעראַל היברו אַסאָסיישן, די חשובֿע און באַקאַנטע מיסיס ראָגינסקאַ, מיסיס סינגער פון אַטלאַס פּייפּער באָקס קאָמפּאַני, מיסטער קאַהאַן פון סטענדערט פיש מאַר־קעט, מיסטער אַסמאַן פון בוטשער שאָפּ האָט ער איינגעאָרדנט פאַר די הונ־געריקע און אַרבעטספּלאָזע אַ פּסח כדת וכדין. די סדרים זענען אָפּגעריכט געוואָרן און די נויטבאַדערפטיקע האָבן באַקומען צו עסן די גאַנצע אַכט טעג פּסח אויף אַ בכבודיקן און פאַמיליאַרן אופן.

די צוויי עפּיזאָדן וואַרפן אַ ליכטיקן שיין אויף די פּערזענליכקייט פון י. אַראַנאָף, ווייל צו אַזעלכע זאַכן איז לא כל האדם זוכה, אַזעלכע טאַטן קענען נור געטון ווערן פון אַ מענטשן, וואָס האָט מוט און ענערגיע און אויך איבער־געגעבנהייט לטובת הכלל.

איך ווינטש דעריבער י. אַראַנאָף אין זכות פון זיינע נאָבעלע און גוט־האַרציקע מעשים אריכת ימים און גרויס דערפאָלג מיט זיין בוך „אַ געבעט צו דער יו־עַן״.

דוד קאַגוט
עקס־סעקרעטאַר פון אַקטיוו
ליבעראַל היברו אַסאָסיישן.

House of Commons
Canada

LEON CRESTOHL, Q.C., M.P.
Montreal-Cartier

April 4th, 1955.

To Whom it May Concern:

I have known Mr. Joseph Aronoff, J.P. of Montreal for over one-quarter of a century. During that time he has shown a dedicated devotion to the life of the Jewish-speaking Section of our community. He has actively participated in many charitable and communal endeavours. He showed a special aptitude in helping to elect Jewish representatives to the various Legislative bodies, Municipally, Provincially and Federally.

I have also known Mr. Arpnoff as a very sensitive man in response to appeals made to him by the less fortunate members of the community. He has called upon me countless times to help friends and neighbours, whether known to him personally or not, but who required assistance soliciting my help. He appears to be a man who thrives on "mitzvahs" since all his life he has been known as a person to whom one can go when seeking help from Government officials.

Mr. Aronoff has displayed great enthusiasm in the creation of the Jewish State. To the best of his talents he wrote poems, articles and supplications to the various authoritative bodies, first to plead for the creation of and later to thank them and to glorify them for their assistance, in establishing a Jewish State. He is an effective Yiddish speaker and has the ability to enthuse his audiences and to convince them, but always to the best interest of the Jewish Community and Jewish causes generally. He enjoys a peculiar niche in the affections of the Jewish speaking Section of our Community.

Yours very truly,

Leon Crestohl

LDC:HH

UNIVERSITY 6-4434-5

JACOBS & JACOBS
ADVOCATES, BARRISTERS AND SOLICITORS

RADIO CITY BUILDING
265 CRAIG ST. WEST

LYON W. JACOBS, Q.C.
ALVIN B. JACOBS, B.A., B.C.L.

MONTREAL, June 29th, 1954.

Joseph Aaranoff, Esq., J.P., C.S.C.,
5584 Clarke Street,
Montreal, P.Q.-

Dear Mr. Aaranoff,-

Allow me amongst your many friends to extend to you my heartiest congratulations on the publication of your new book entitled " A Plea to the United Nations ".

This book must have represented considerable research work, thought and effort on your part .

You are specially deserving of my sincere congratulations, because I know how much time and effort you must have given to the preparation of this volume .

You have many qualities of heart and mind and it is my sincere hope and prayer that the public recognition you so richly deserve will come to you in the near future .

Your loyalty to the Liberal Party of Canada and more particularly the constructive services you have rendered as President of the Active Liberal Hebrew Association of Montreal, your untiring effort in helping the underprivileged of our community and your great interest in aiding the newly arrived immigrants to become a law abiding citizens of Canada fills me with great personal admiration for you .

May you grow from strength to strength .

With warmest personal regards and best wishes for your continued good health and success, I am,

Yours very truly,

Lyon W. Jacobs

LWJ-mb.

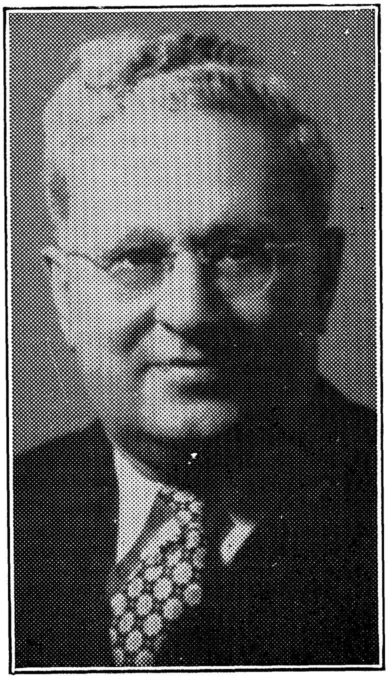

LYON W. JACOBS, Q.C.

LEON CRESTOHL, Q.C., M.P.

Jewish Community Centers of Chicago

3500 DOUGLAS BOULEVARD — CRAWFORD 3090 — CHICAGO 23, ILLINOIS

LAWNDALE
JEWISH PEOPLE'S INSTITUTE
3500 DOUGLAS BOULEVARD
CRAWFORD 3090
CHICAGO 23

ALBANY PARK
MAX STRAUS CENTER
3715 WILSON AVENUE
INDEPENDENCE 1061
CHICAGO 25

HYDE PARK
HYDE PARK CLUB
904 EAST 55TH STREET
FAIRFAX 2053
CHICAGO 15

SOUTH SIDE
SOUTH SIDE PROGRAM
5240 SOUTH HARPER AVE.
MIDWAY 0290
CHICAGO 15

GIRLS' CAMP
CAMP CHI
LOON LAKE
ANTIOCH, ILLINOIS
ANTIOCH 288

SEPTEMBER 30, 1946.

MR. J. ARONOFF
5584 CLARKE STREET
MONTREAL 14, CANADA

DEAR MR. ARONOFF:

I WISH TO TAKE THIS OPPORTUNITY TO THANK YOU FOR YOUR THOUGHTFULNESS IN LEAVING WITH OUR LIBRARIAN A COPY OF YOUR BOOK "GESANGEN UN DERTZEILUNGEN", WHICH WILL MAKE A VERY WELCOME ADDITION TO OUR LIBRARY.

I REGRET EXCEEDINGLY THAT I DID NOT HAVE AN OPPORTUNITY TO VISIT WITH YOU WHILE YOU WERE IN THE INSTITUTE, AS I KNOW THAT I WOULD VERY MUCH ENJOY CHATTING WITH YOU.

WITH AGAIN MANY THANKS FOR YOUR GIFT TO OUR LIBRARY, AND BEST WISHES FOR THE NEW YEAR, I AM

SINCERELY YOURS,

S. D. GERSHOVITZ
GENERAL DIRECTOR

SDG:HB

OFFICERS

CHARLES AARON, PRESIDENT • ALAN J. ALTHEIMER, MRS WALTER E HELLER, I. B LIPSON, MRS. M. L. ROTHSCHILD, VICE-PRESIDENTS
FRED L. OTTENHEIMER, TREASURER • JEROME GOODMAN, SECRETARY • HENRY N HART, ASST. SECRETARY-TREASURER
S. D. GERSHOVITZ, GENERAL DIRECTOR • JULIUS SILVERMAN, BUSINESS MANAGER

DIRECTORS

CHARLES AARON, ROBERT S. ADLER, ALAN J. ALTHEIMER, BENSON L. BASKIN, DR. LEON BLOCH, JEROME GOODMAN, HENRY N HART, MRS. WALTER E. HELLER, CARL HESS, JR., DR. A. LEVINSON, I. B. LIPSON, SAMUEL H. NERLOVE, MRS. A. M. OPPENHEIMER, FRED L. OTTENHEIMER, MONROE PFAELZER, LEONARD REISER, M. R. ROSEN, MRS. M. L. ROTHSCHILD, MRS. S. M. STEIN, JAMES I. D. STRAUS, BURTON L. WOLFF

HONORARY DIRECTORS

GUSTAV HOCHSTADTER, THEODORE REGENSTEINER, DR. PHILIP L. SEMAN, MRS. JULIUS STONE

AFFILIATED WITH THE JEWISH CHARITIES OF CHICAGO — MEMBER OF THE NATIONAL JEWISH WELFARE BOARD

CONGREGATION OF

The Honolulu Jewish Community

P. O. BOX 851 • HONOLULU, T. H.

2207 Oahu Avenue

Erev Chanuko, 5714.

Dear Judge Aronoff:

On behalf of the local Jewish Community, I wish to thank you for the gift of your own creation, "Gesangen und Derzelungen".

I also owe thanks to Mr. Alfred A. Apaka of Honolulu for bringing the precious book all the way from Montreal to Hawaii.

I have glimpsed through your volume and I have been impressed by your true talent and skill in both Yiddish and English poetry.

May your joy in creation be increased by the wide appreciation your work will receive.

With renewed thanks and warmest greetings for the Chanuko festival tonight, I beg to remain,

Sincerely yours,

(Rabbi) Alexander Segel

SINAI HOSPITAL of DETROIT

6767 WEST OUTER DRIVE
DETROIT 35, MICHIGAN

BROADWAY 3-3000

July 7, 1953

Mr. J. Aronoff
5584 Clarke Street
Montreal 14, Quebec
Canada

Dear Mr. Aronoff:

On behalf of the Board of Trustees and the Library Committee of Sinai Hospital, I wish to thank you for your donation to our archives. I intend to put it into circulation immediately and am confident that it will bring much pleasure and relaxation to our patients.

Sincerely yours,

Julien Priver, MD

s

JULIEN PRIVER, M.D.
Director

Active Liberal Hebrew Association of Montreal

HONORARY PRESIDENTS

J. Eugene Lefrançois, M.P.

Leon Crestohl, Q.C., M.P.

Dave Rochon, M.L.A.

Dr. L. P. Nelligan, Alderman

Marcus Sperber, Q.C.

Lyon W. Jacobs, Q.C.

Jack Spector, Q.C.

OFFICERS

J. Aronoff, J.P., President

B. Gershberg, Vice-President

S. Koffshove, Treasurer

S. Brownstein, Secretary

BOARD OF DIRECTORS

Norman Zucker

Hyman Etcovitch

Bernett Helbert

M. Miller

I. Rosen

Nathan Pessin

Joe Shilkraut

J. Elman

S. Segal

Mrs. C. Nadler

Montreal, August 4th, 1955

The Right Honourable Louis St. Laurent,

Prime Minister of Canada,

OTTAWA.

Right Honourable Sir,

Permit me on behalf of our Association to convey to you the deepest gratitude for elevating Mr. David Croll to the Senate of Canada.

This is an honour of which you have conferred not only upon Mr. Croll personally, but upon the Jewish people in the whole of Canada and even beyond its borders. For this democratic gesture we desire in our humble way to convey our thanks and to reiterate our loyalty and devotion to the Liberal Party of Canada and to you as its Leader.

Over the years our Association being constantly an active Liberal Hebrew group have glorified in the Liberal Party's platforms since the days of the late Sir Wilfrid Laurier. The democracy and the rights of Canadians and its minorities have been a symbol which have sustained the freedom of all mankind and the appointment of Mr. Croll to the Senate has evoked renewed respect and admiration for our Party.

Please therefore permit me to give expression to these thoughts and to pray that as the Leader of our Party, and as a great Democratic Gentleman, you may be spared to the service of our Country for many more years to come.

Respectfully yours,

Active Liberal Hebrew Association of Montreal

J. Aronoff, *President.*

OFFICE OF THE PRIME MINISTER • CABINET DU PREMIER MINISTRE • CANADA

Ottawa, (4), August 5, 1955

J. Aronoff, Esq.,
President,
Active Liberal Hebrew Association
of Montreal,
5658 Clarke Street,
Montreal, Quebec.

Dear Mr. Aronoff:

In the absence of the Prime Minister from Ottawa, I wish to acknowledge the receipt of your letter of August 4, commending the recent appointment of Mr. David Croll to the Senate.

Upon his return, I will bring your letter to Mr. St-Laurent's attention. In the meantime, I know he would wish me to thank you for writing as you have done and to assure you that he is pleased to know the appointment met with the approval of the Active Liberal Hebrew Association of Montreal.

Yours sincerely,

J. S. Cross,
Secretary.

יידישע פאָרשטייער פון מאָנטרעאל אין קאַנאַדער פּאַרלאַמענט

ביי אַלע וואַל־קאַמפּייז'ס האָב איך מיטגעאַרבעט און מיטגעווירקט צו דערוויילן יידישע רעפּרעזענטאַנטן אין קאַנאַדער פּאַרלאַמענט. איך האָב דאָס געטון אין רעזולטאַט פון מיינע איבערצייגונגען און אַלס בירגערלעכע פליכט.

די ביז יעצטיקע מיטגלידער אין פּאַרלאַמענט זענען געווען:

ס. וו. דזשייקאָבס, קיו סי., מ. פּ.

פּיטער בערקאָוויטש, קיו. סי., מ. פּ.

מאָריס האַרט, קיו. סי. מ. פּ.

און דער יעצטיקער רעפּרעזענטאַנט אין פּאַרלאַמענט איז דער באַקאַנטער און באַליבטער כלל־טוער לעאָן קרעסטאַל, קיו. סי., מ. פּ.

די ליבעראַלע רעגירונג האָט נאָמינירט דעם באַוווסטן ציוניסט, דעם זער חשובן לאַיער הערי באַטשאָו, קיו. סי. אַלס ריכטער אין דעם סופּיריאָר קאָורט אין דער פּראָווינץ קוויבעק. דאָס איז אַ גרויסער כבוד פאַר דער יידישער באַפעלקערונג אין גאַנץ קאַנאַדע.

מר. באַטשאָו איז דער ערשטער יידישער ריכטער אין סופּיריאָר קאָורט אין דער פּאָווינץ קוויבעק.

דעם 28־טן יולי 1955 האָט דער פּרעמיער מיניסטער האָנאָראַבל לואיס סיינט לאָראַן קיו. סי, מ. פּ., פּ. ס. נאָמינירט דעם ערשטן ייד, קאָלאָנעל דייוויד קראָל, קיו. סי.,מ.פּ. אַלס סענאַטאָר אין קאַנאַדער סענאַט.

מר. דייוויד קראָל האָט זיך אין דער צווייטער וועלט־מלחמה פרייוויליג אָנגעשלאָסן אַלס פּרייוועט אין דער קאַנאַדער אַרמיי. ער האָט כסדר אַוואַנסיר און דערגאַנגען ביז דער ראַנג פון קאָלאָנעל. זיינע ביז יעצטיקע אַמטן זענען: מעיאָר פון ווינדזאָר אָנטאַריאָ, מעמבער אין פּאַרלאַמענט לעדזשיסליישן פון דער פּראָווינץ אָנטאַריאָ. אַרבעטס מיניסטער אין דער פּראָווינץ אָנטאַריאָ, מיטגליד אין פעדעראַלן פּאַרלאַמענט, דערווילט פון וואַל־בצירק טאָראָנטאָ - ספּאַדיינאַ.

ער איז אַ הייסער ייד און איבערגעגעבענער ציוניסט.

Active Liberal Hebrew Association of Montreal

Montreal, August 2nd, 1955

Honourable Senator David Croll,
Toronto-Spadina Division,
Toronto, Ontario.

Dear Senator Croll:

The Active Liberal Hebrew Association of Montreal learned with delight of your elevation to the Canadian Senate. We extend to you on behalf of all the officers and members of our association, our heartiest congratulations on this long-delayed, well-merited recognition of the constructive and valuable services that you have so ably rendered as a Member of Parliament in both the Ontario Provincial Legislature and the Parliament of Canada.

We, however, are particularly pleased with your appointment, because you are one of the outstanding Jewish leaders of our Dominion. It is, moreover, a signal honour to be the first member of the Household of Israel to be so honoured in Canada.

It is our hope and prayer that you may long continue to fulfil the responsible duties of your high office and enjoy for many long years to come, radiant health, contentment and peace of mind.

With warmest personal regards, we are,

Yours, very truly,

Active Liberal Hebrew Association of Montreal
Honourary President,
L. W. Jacobs, Q.C.
President,
J. Aronoff

THE SENATE

CANADA

22nd August, 1955

L. W. Jacobs, Esq.,
Honourary President,
Active Liberal Hebrew Association of Montreal,
5658 Clarke Street,
MONTREAL, Quebec.

Dear Mr. Jacobs:—

It pleased me very much to receive a letter signed by so distinguished a citizen as yourself, congratulating me on my appointment to the Senate.

That appointment didn't come as a result of my activities alone. You and others like yourself have made it possible. Of that I am fully aware.

Please extend my appreciation to the members of the Executive of the Active Liberal Hebrew Association of Montreal.

Sincerely,

David A. Croll.

באַגריסונג פון עקטיוו ליבעראַל היברו אַסאָסיישן
און מאָנטרעאל.

די אַפּיסערס און מעמבערס פון דער עקטיוו ליבעראַל אַסאָסיישן באַגריסן האַרציק אונזער ליבן, טייערן און איבערגעגעבענעם פּרעזידענט

ד ז ש י י אַ ר אָ נ אָ ף

צו זיין פופציק יאריקער פּאָליטישער, געזעלשאַפטלעכער און ליטעראַרישער טעטיקייט.

מיר האָפן און גלויבן, אַז אייער בוך „אַ געבעט צו דער יו־ען" וועט זיין אַ וויכטיקער בייטראַג צו דער יידישער און אַלגעמיינער היסטאָריאָגראַפיע.

סאַלע בראָנסטיין,
סעקרעטאַר פון עקטיוו ליבעראַל היברו
אַסאָסיישן אין מאָנטרעאל.

אינהאַלט:

זייט

ערשטער טייל

פאָרוואָרט 5
אריינפיר 6
דער יידישער חורבן 9
די פאַראייניקטע פעלקער 19
א געבעט צו דער יו־ען 20
געבענטשט זאָל זיין די יו־ען 30
די יידישע מלוכה 33

צווייטער טייל

ביאָגראַפיע 47
50 יאָר געזעלשאַפטלעכע
טעטיקייט 53
דער ליבעראַלער קלוב 54
די ערשטע שניידער יוניאָן
אין מאָנטרעאַל 61
די עמיגראַנטן סאָסייטע פון יאָר
1905 63
פועלי ציון 64
חזשענעראַל דזשואיש האָספּיטאַל 65
דאָס מאָנטרעאַלער יידנטום אין
דער צייט פון דער ערשטער
וועלט מלחמה 67
ועד העיר 70
דער יידישער קאָנגרעס אין קאַנ. 71

זייט

וויקטאָריאַ היברו סיק ב. אַ. 82
וויקטאָריאַ ליידיעס אוקזילערי . 83
דאָמיניאָן לאָאַן אַסאָסיישן 85
בעקער יוניאָן לאָקאַל 115 86
מיין פאַמיליע.... 89

לידער

כ'וויל היינט 95
איך ליב 96
עדת שלום 97
גאָטס געשאַנק 98
ווער האָט נאָך ווי מיר? 99
י. י. סיגאַל ע"ה 100
איך גיי אוועק פון אייך 101
אויסגעוויגט די קינדער 102
ומפני חטאינו 108

באַגריסונגען

וויקטאָריאַ היברו סיק ב. אַ. 109
וויקטאָריאַ ליידיעס אוקזילערי 110
באַגריסונג פון מילך פאָנד 111
באַגריסונג פון דוד קאָגוט 112
יידישע פאָרשטייער פון מאָנט־
רעאַל אין קאַנ. פּאַרלאַמענט 121
באַגריסונג פון עקטיוו ליבעראַל
היברו אַסאָסיישן 124

INDEX:

	Page
A Plea to the U.N.	21
Priére aux Nations Unies	22
Ode	31
Ode	32
Young Hebrew Malbish Arumim Society	72
The Hebrew Consumptive Aid Association	73
Hebrew Ladies Relief Society of Montreal	74
The Montreal Hebrew Old People's Home	75
School Children's Milk Fund	77
The Brotherhood & Sisterhood of Temple Solomon Free Loan Ass'n.	79
Hebrew Ladies Sick Benefit Society of Montreal	80
Victoria Hebrew Sick Benefit Ass'n.	81
Golden Age Club	84
Executive of the United Organization for the Histadrut	87
Letter from L. Cresthol, Q.C., M.P.	113
Letter from Lyon W. Jacobs, Q.C.	114
Letter from Jewish Community Centers of Chicago	115
Letter from the Honolulu Jewish Community	116
Letter from the Sinai Hospital of Detroit	117
Active Liberal Hebrew Ass'n. of Montreal	118
Letter to the Right Honourable Louis St. Laurent	119
Letter from the Prime Minister Louis St. Laurent	120
Active Liberal Hebrew Ass'n. of Montreal	122
Letter from Honourable Senator David Croll	123